

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ**

Кафедра інформаційної економіки, підприємництва та фінансів
(повна назва кафедри)

Кваліфікаційна робота

другий (магістерський)
(рівень вищої освіти)

на тему Управління якістю активів комерційного банку шляхом оптимізації
їх структури

Виконав: студент 2 курсу, групи 8.0729-уфпс
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та
(код і назва спеціальності)

страхування»

Пісковська Л.С.

освітньої програми управління фінансами
(код і назва освітньої програми)

підприємницьких структур

спеціалізації

(код і назва спеціалізації)

(ініціали та прізвище)

Керівник доцент кафедри інформаційної економіки,
підприємництва та фінансів, доцент, к.е.н.

Яришко О.В.

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Рецензент професор кафедри інформаційної економіки,
підприємництва та фінансів, професор, д.е.н.

Метеленко Н.Г.

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Запоріжжя
2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ ІНСТИТУТ

Кафедра інформаційної економіки, підприємництва та фінансів
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код та назва)
Освітня програма Управління фінансами підприємницьких структур
(код та назва)
Спеціалізація _____
(код та назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри д.е.н., проф.
Метеленко Н.Г.

« ____ » _____ 20__ року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ

Пісковській Людмилі Станіславівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи (проекту) Управління якістю активів комерційного банку шляхом оптимізації їх структури

керівник роботи Яришко О.В., к.е.н., доцент,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «09» 10. 2020 року No 1582-с

2. Строк подання студентом роботи Дата згідно графіку захисту

3. Вихідні дані до роботи Публічна фінансова звітність банку, що розглядається в роботі. Літературні джерела. Фахові періодичні видання

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

Теоретична частина. Теоретичні та методичні аспекти управління якістю активів комерційного банку шляхом оптимізації їх структури

Аналітична частина. Аналіз активів АТ КБ «Приватбанк»

Проектна частина. Удосконалення управління якістю активів АТ КБ «Приватбанк» шляхом оптимізації їх структури

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

Рис. 1.1. Загальна класифікація активів банку, Рис.1.2. Класифікація активів комерційного банку за різними ознаками, Рис.1.3. Активи за рівнем ліквідності, Таблиця 1.1 Характеристика методів аналізу активів, Рис.1.4. Схема управління активами комерційного банку, Таблиця 1.2 Переваги та недоліки методів управління активами банку, Рис.1.5. Динаміка кількісних змін банківських установ України за 2017-2020 роки, Таблиця 1.3 Основні показники діяльності банків України, Рис.1.6. Структура кредитів, які були надані клієнтам банків за 2017-2020 роки, Рис.1.7. Структура коштів клієнтів банків за 2017-2020 роки, Рис.1.8. Динаміка показників рентабельності активів та капіталу банків за 2017-2020 роки, Таблиця 2.1 Основні показники діяльності АТ КБ «Приватбанк», Рис.2.1. Динаміка активів та пасивів АТ КБ «Приватбанк» за 2017-2019 р.р., Рис.2.2. Динаміка кредитних вкладень АТ КБ «Приватбанк» за 2017-2019

р.р., Рис.2.3. Динаміка доходів та фінансового результату АТ КБ «Приватбанк» за 2017-2019 р.р, Таблиця 2.2 Аналіз активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2017 рік, Рис.2.4. Динаміка активів АТ КБ «Приватбанк» за 2017 р., Рис. 2.5. Структуру активів «Приватбанк» за 2017 рік, Таблиця 2.3 Аналіз активів «ПриватБанк» за 2018 рік, Рис. 2.6. Динаміка активів «ПриватБанк» за 2018 рік, Рис.2.7. Структура активів «Приватбанк» за 2018 рік, Таблиця 2.4 Аналіз активів «ПриватБанк» за 2019 рік, Таблиця 2.4 Аналіз активів «Приватбанк» за 2019 рік, Рис.2.8. Динаміка активів «Приватбанк» за 2019 рік, Рис. 2.9. Структура активів «Приватбанк» за 2018 рік, Рис.2.10. Динаміка активів «Приватбанк» за 2017-2019 роки, Таблиця 2.5 Активи «Приватбанк» за 2017-2019 роки за ступенем ліквідності, Рис. 2.11. Структура активів «Приватбанк» за ступенем ліквідності за 2017 рік, Рис. 2.11. Структура активів «Приватбанк» за ступенем ліквідності за 2018 рік, Рис. 2.12. Структуру активів «ПриватБанк» за ступенем ліквідності за 2019 рік, Рис.2.13. Динаміка статей активів за ліквідністю АТ КБ «Приватбанк», Таблиця 2.6 Аналіз активів «Приватбанк» за 2017-2019 роки за ступенем ризикованості, Таблиця 2.7 Коефіцієнтний аналіз активів «Приватбанк» за 2017-2019, Рис.2.15 Динаміка коефіцієнтів доходності, ризикованості та ліквідності, Рис.3.1. Структура активів АТ КБ «Приватбанк» за ступенем ліквідності станом на 31.12.2019 р., Таблиця 3.1 Структура ресурсів та джерел їх формування АТ КБ «Приватбанк» за 2019р. за ліквідністю та термінами залучення, Рис.3.2. Структура пасивів АТ КБ «Приватбанк» за термінами залучення станом на 31.12.2019 р., 3.3. Оптимальна структура активів АТ КБ «Приватбанк» (прогноз на 31.12.2020р.), Таблиця 3.2 Розрахована оптимальна структура ресурсів та джерел їх формування АТ КБ «Приватбанк» за 2020р. за ліквідністю та термінами залучення (прогноз), 3.4. Оптимальна структура пасивів АТ КБ «Приватбанк» (прогноз на 31.12.2020р.), Таблиця 3.4 Розрахунок дюрації активів банку, Таблиця 3.3 Зобов'язання АТ КБ«Приватбанк» за звітний період, Таблиця 3.5 Класифікація активів за чутливістю до процентного ризику

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Яришко О.В., доцент кафедри інформаційної економіки, підприємництва та фінансів		
2	Яришко О.В., доцент кафедри інформаційної економіки, підприємництва та фінансів		
3	Яришко О.В., доцент кафедри інформаційної економіки, підприємництва та фінансів		

7. Дата видачі завдання

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Дослідження теоретично-методичних аспектів управління якістю активів комерційного банку		
2	Огляд літературних джерел з управління активами комерційного банку		
3	Збір даних та дослідження звітної документації АТ КБ «Приватбанк»		
4	Аналіз активів АТ КБ «Приватбанк»		
5	Розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення управління якістю активів АТ КБ «Приватбанк» шляхом оптимізації їх структури		

Студент

_____ (підпис)

Пісковська Л.С.

_____ (ініціали та прізвище)

Керівник роботи (проекту)

_____ (підпис)

Яришко О.В.

_____ (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер

_____ (підпис)

Шапуров О.О.

_____ (ініціали та прізвище)

АНОТАЦІЯ

Пісковська Л.С. Управління якістю активів комерційного банку шляхом оптимізації їх структури.

Кваліфікаційна робота для здобуття ступеня вищої освіти магістра за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування, науковий керівник О.В. Яришко, Інженерний навчально-науковий інститут ЗНУ, кафедра інформаційної економіки, підприємництва та фінансів, 2020 р.

В кваліфікаційній роботі узагальнено теоретично-методичні аспекти управління якістю активів комерційного банку шляхом оптимізації їх структури; досліджено та проаналізовано активи АБ КБ «Приватбанк»; запропоновано удосконалення управління якістю активів АТ КБ «Приватбанк» шляхом оптимізації їх структури.

Ключові слова: АКТИВИ, АКТИВНІ ОПЕРАЦІЇ, БАНК, ДОХІДНІСТЬ, ЛІКВІДНІСТЬ, РЕЗЕРВИ, КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ, ОПТИМІЗАЦІЯ, РИЗИК, СТРУКТУРА

ABSTRACT

Piskovskaya L.S. Management of the quality of commercial bank assets by optimizing their structure.

Qualifying final work for obtaining a master's degree in higher education by specialty 072 - Finance, Banking and Insurance, scientific supervisor O. V. Yaryshko, Engineering Research Institute of Zaporizhzhya National University, Department of Information Economy, Entrepreneurship and Finance, 2020.

The qualification work summarizes the theoretical and methodological aspects of managing the quality of commercial bank assets by optimizing their structure; analyzed the assets of CB "Privatbank"; the improvement of quality management of the asset of CB "Privatbank" is proposed.

Key words: ASSETS, ACTIVE OPERATIONS, BANK, PROFITABILITY, LIQUIDITY, RESERVES, OPTIMIZATION, RISK, STRUCTURE

АННОТАЦИЯ

Писковская Л.С. Управление качеством активов коммерческого банка путем оптимизации их структуры.

Квалификационная работа для получения степени высшего образования магистра по специальности 072 - Финансы, банковское дело и страхование, научный руководитель Е.В. Ярышко, Инженерный учебно-научный институт ЗГУ, кафедра информационной экономики, предпринимательства и финансов, 2020.

В квалификационной работе обобщены теоретически-методические аспекты управления качеством активов коммерческого банка путем оптимизации их структуры; проанализированы активы АО КБ «Приватбанк»; предложено усовершенствование управления качеством активом АО КБ «Приватбанк».

Ключевые слова: АКТИВЫ, АКТИВНЫЕ ОПЕРАЦИИ, БАНК, ДОХОДНОСТЬ, ЛИКВИДНОСТЬ, РЕЗЕРВЫ, ОПТИМИЗАЦИЯ, РИСК, СТРУКТУРА

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ АКТИВІВ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ ШЛЯХОМ ОПТИМІЗАЦІЇ ЇХ СТРУКТУРИ	11
1.1. Сутність та структура активів комерційного банку	11
1.2. Методичні аспекти аналізу та управління структурою та якістю активів комерційного банку	21
1.3. Стан, проблеми та перспективи розвитку банківської системи України	32
Висновки до 1 розділу	39
РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ ЯКОСТІ АКТИВІВ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»	41
2.1. Організаційно-економічна характеристика АТ КБ «Приватбанк»	41
2.2. Аналіз структури та динаміки активів і пасивів АТ КБ «Приватбанк»	50
2.3. Аналіз ефективності управління активами АТ КБ «Приватбанк»	61
Висновки до 2 розділу	68
РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ АКТИВІВ АТ КБ «ПРИВАТБАНК» ШЛЯХОМ ОПТИМІЗАЦІЇ ЇХ СТРУКТУРИ	70
3.1. Моделювання оптимальної структури балансу АТ КБ «Приватбанк» у рамках збалансованої стратегії управління активами і пасивами	70
3.2. Вдосконалення управління активами АТ КБ «Приватбанк» за допомогою імунізації балансу	82
3.3. Вдосконалення управління активами АТ КБ «Приватбанк» із застосуванням GEP – менеджменту	90
Висновки до 3 розділу	98
ВИСНОВКИ	99
СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ	105
ДОДАТКИ	110

ВСТУП

Актуальність теми. Забезпечення стабільного і сталого функціонування банку у довгостроковій перспективі є неможливим без створення ефективної системи банківського менеджменту, невід'ємною складовою якого є управління активами. Конфлікт між ліквідністю і прибутковістю банку є центральною проблемою, яку він вирішує при розміщенні коштів. З одного боку, він відчуває тиск власників акцій, зацікавлених у більш високих доходах, які можуть бути отримані за рахунок кредитування позичальників. Але з іншого боку, керівництво банку добре уявляє, що такі дії знижують ліквідність банку. Збалансованість показників прибутковості, ризику та ліквідності в управлінні активами є головним завданням ефективного менеджменту банку.

Наявність розбалансованої структури активів на сьогодні є однією з найактуальніших проблем комерційних банків України. Неякісне управління активними операціями та розбалансованість їх структури, частіше за все, призводять до від'ємного фінансового результату або незначного прибутку, що свідчить про його сумнівну фінансову надійність та конкурентоспроможність. Таким чином, актуальним завданням на сучасному етапі постає аналіз існуючих методів управління банківськими активами та обрання найбільш адекватного з них. Розробка і реалізація вітчизняними банками цілісної концепції портфельного управління активами поряд з іншими заходами дозволить їм не тільки підвищити рівень власної конкурентоспроможності, а й створить умови для сталого та стабільного розвитку банківської системи та економіки країни у довгостроковій перспективі.

Проблема ефективного управління активами була розглянута як вітчизняними так і зарубіжними вченими. Питання формування банківських ресурсів та їх впливу на економічний розвиток розглядалися такими зарубіжними вченими як Х. Хокман, Е. Гілл, Дж. Хікс. Та в ринкових умовах

України ці дослідження не завжди можна трансформувати, саме тому вивчення цієї проблеми отримало подальший розвиток у працях українських вчених – економістів А.М.°Герасимовича, О.В.°Дзюблюка, О.Д.°Заруби, А.М.°Мороза, М.І.°Савлука, О.Я.°Стойко, О.А.°Кириченко та ін. Вченими у цих працях розглянута діяльність банківських фінансових інститутів щодо управління активами, досліджено питання ресурсної політики комерційних банків, кредитної політики. Але ці дослідження не можуть дати в повній мірі відповіді на всі запитання та повне вирішення проблем в їх сучасному контексті.

Метою магістерської роботи є теоретичне узагальнення та практичний аналіз активів комерційного банку, направлені на подальшу розробку практичних рекомендацій щодо вдосконалення якості активів банку шляхом оптимізації структури їх складових.

Для досягнення мети поставлені наступні завдання:

- розкрити теоретичні основи класифікації активів комерційного банку;
- визначити основні методи аналізу та управління активами комерційного банку;
- проаналізувати сучасний стан банківської системи України;
- надати організаційно-економічну характеристику АТ КБ «Приватбанк»;
- проаналізувати потенціал фінансово – економічної діяльності АТ КБ «Приватбанк»;
- провести структурний та якісний аналіз активів АТ КБ «Приватбанк»;
- запропонувати моделювання оптимальної структури балансу АТ КБ «Приватбанк» в рамках стратегії збалансованого управління активами та пасивами банку;
- запропонувати застосування імунізації балансу для поліпшення управління активами АТ КБ «Приватбанк»;

- запропонувати застосування GAP - менеджменту для вдосконалення управління активами АТ КБ «Приватбанк».

Об'єктом дослідження є управління активами комерційного банку.

Предмет дослідження: активи комерційного банку.

Методи дослідження. Загальнонаукові методи: індукція, дедукція, аналіз, синтез, теоретичне моделювання, абстрагування; спеціальні методи: горизонтальний та вертикальний аналіз, коефіцієнтний аналіз, якісний аналіз активів, метод імунізації, метод GAP менеджменту.

Інформаційною базою дослідження слугували законодавчі та нормативні документи, навчально – методична література, наукові публікації в періодичних виданнях з питань антикризового управління активами комерційного банку, статистичні дані Національного банку України та Асоціації українських банків, фінансова звітність АТ КБ «Приватбанк».

Наукова новизна одержаних результатів полягає у наступному:

- *удосконалено:*

науково – методичний підхід до управління активами АБ КБ «Приватбанк», який на відміну від існуючих підходів заснований на сучасних методах управління активами з урахування ризику (метод імунізації, метод GAP менеджменту);

систему показників для оцінки та аналізу активів АБ КБ «Приватбанк», яка дає можливість оцінити рівень їх якості та визначити напрями їх оптимізації на перспективу.

Практичне значення отриманих результатів. Розроблені в ході дослідження науково–практичні рекомендації можуть бути використані в діяльності банків України, що дозволить удосконалити та підвищити ефективність управління активами.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження були представлені на XXV науково-технічної конференції студентів, магістрантів, аспірантів, молодих вчених і викладачів Інженерного навчально-наукового інституту ЗНУ (м. Запоріжжя, 24-27 лист. 2020).

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний зміст роботи викладений на 109 сторінках. Робота містить 15 таблиць, 26 рисунків та додатки. Список використаних джерел налічує 48 найменувань.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ АКТИВІВ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ ШЛЯХОМ ОПТИМІЗАЦІЇ ЇХ СТРУКТУРИ

1.1. Сутність та структура активів комерційного банку

Функціонування сучасної економіки будь-якої країни неможливо уявити без ефективної банківської системи. Банки глибоко проникають у всі сфери діяльності суб'єктів підприємництва і активно впливають на економічні та соціальні процеси в державі. З огляду на те, що від діяльності банків залежить функціонування та розвиток не тільки банківської системи, а й всієї економіки, актуально постає питання посилення ролі управління активами в сучасних умовах господарювання.

Перш за все для формування теоретичних аспектів управління активними операціями комерційного банку необхідно визначити та уточнити поняття «активів комерційного банку».

Серед існуючих поглядів часто ототожнюються такі, тісно пов'язані між собою поняття як актив і активні операції. Таке твердження не є хибним, але з іншого боку ці поняття мають певну відмінність.

Поняття «активних операцій» у науковій періодиці дещо дискусійне.

На думку М. Агаркова активні банківські операції – це різноманітні операції, які об'єднані в одну групу тим, що банк, здійснюючи їх, забезпечує отримання або можливості отримання клієнтом необхідних йому коштів [11, с.35]. І. Заверуха стверджує, що активні операції – це операції з розміщення власних і залучених коштів банку з метою отримання прибутку [18, с.13]. За визначенням О. Петрука, активні банківські операції – це операції, шляхом яких банки розміщують наявні ресурси для отримання прибутку і підтримання ліквідності [31, с.54]. Г. Шершеневич стверджує активні операції – це такі операції, в яких банк виступає в ролі кредитора [31, с.55]. М. Крупка

поділяє банківські операції за змістом: на пасивні, активні та комісійно-посередницькі. Вчений визначає пасивні операції як ті, що пов'язані з формуванням ресурсної бази банків. Активні операції – це операції з розміщення ресурсів для одержання доходів. Комісійно-посередницькі – це діяльність банків, пов'язана зі здійсненням за дорученням клієнтів операцій за певну плату [12].

На рис.1.1 зображено загальну класифікацію активів банку

АКТИВИ БАНКУ	
Грошові кошти	Акумулювання коштів на кореспондентському рахунку в НБУ; Акумулювання коштів у касі. Розміщення коштів на кореспондентських рахунках в інших банках ; Розміщення коштів у депозити в інших банках
Кредитний портфель	Надання кредитів юридичним особам у національній та іноземній валютах (у тому числі прострочені та пролонговані). Надання кредитів у національній валюті фізичним особам (у тому числі прострочені та пролонговані). Надання міжбанківських кредитів у національній та іноземній валютах (у тому числі прострочені та пролонговані)
Цінні папери на продаж	Вкладення в державні та корпоративні цінні папери на продаж
Інвестиційний портфель	Вкладення в державні та корпоративні цінні папери на інвестиції. Вкладення в статутні фонди підприємств та організацій
Майно та нематеріальні активи	Вкладення в основні засоби. Вкладення в товарно-матеріальні цінності. Вкладення в нематеріальні активи

Рис. 1.1. Загальна класифікація активів банку

Активні операції комерційні банки здійснюють у межах наявних ресурсів, тобто у межах залишку грошових коштів на кореспондентському рахунку в НБУ (при проведенні операцій у безготівковому порядку) та в касі (при проведенні операцій з готівкою). Відповідно до Закону України “ Про банки і банківську діяльність ” активними операціями називають кредитні та інші вкладення банківських ресурсів, з метою їх найефективнішого використання.

Актив – частина, будь-який об’єкт бухгалтерського обліку, що відображається на балансі і визначає право контролю ним, що закріплено за банком. Актив документально відображає розміщення і використання залучених банком коштів, а саме активних операцій і охоплює за змістом поняття більш широке.

Основні класифікаційні ознаки активів комерційного банку наведені на рис.1.2.

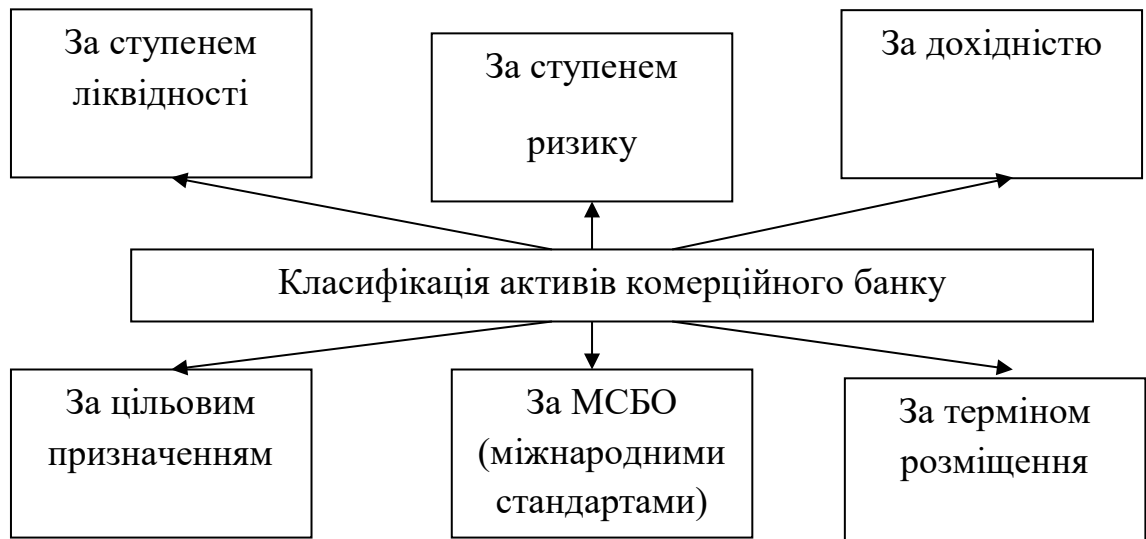

Рис.1.2. Класифікація активів комерційного банку за різними ознаками

Також активи комерційного банку можна класифікувати за наступними ознаками:

- відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку;
- за цільовим призначенням;

- за ступенем ліквідності;
- за ступенем ризику;
- за дохідністю;
- за терміном розміщення

Відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку за статтями балансу активи комерційного банку включають:

- грошові кошти та кошти в Національному банку України;
- кошти в інших фінансових установах;
- деривативи;
- кредити та заборгованість клієнтів;
- цінні папери в портфелі банку на продаж та інвестиції в асоційовані і дочірні компанії;
- майно та обладнання;
- інвестиційна нерухомість;
- нематеріальні активи;
- відстрочений податковий актив;
- інші фінансові та не фінансові активи;
- активи на продаж

Схожа класифікація активів за переліком, але об'єднана у групи – класифікація активів за призначенням.

Основні групи активів за даною класифікацією наступні:

- касові активи, що забезпечують ліквідність банку призначені для щоденного безперервного виконання банками своїх зобов'язань по безготівковому перерахуванню засобів і по видачі готівки з рахунків клієнтів;
- працюючі активи - активи, що приносять дохід, мають невеликий термін обертання;
- інвестиційні активи - довгострокові вкладення банку у виді прямих чи портфельних інвестицій;
- позаоборотні активи - призначені для забезпечення виконання комерційним банком своїх прямих функцій.

- інші активи [2, с.187].

До числа інших активів відносять кошти в розрахунках, дебіторська заборгованість, транзитні рахунки, витрати майбутніх періодів і т.д

Банківські активи, або вкладення комерційного банку, класифікуються також виходячи зі ступеня їх ліквідності, тобто швидкості, з якою вони можуть бути трансформовані в готівку і залучені до неї кошти, придатні для негайного виконання банком своїх зобов'язань перед вкладниками та іншими кредиторами. З цього погляду всі активи комерційного банку можуть бути розділені на первинні резерви, вторинні резерви, кредити, надані банком, інвестиції в цінні папери, основні засоби банку і нематеріальні ресурси.

Більш детальної необхідно розкрити сутність первинних та вторинних резервів.

До первинних резервів належать активи, які в будь-який час можуть бути використані банком для видачі вкладів і здійснення поточних платежів (банкноти і монети в касі банку; платіжні документи в процесі інкасування; кошти на кореспондентських рахунках у центральному банку; кошти на кореспондентських рахунках у комерційних банках; обов'язкові мінімальні резерви.

Вторинні резерви включають: вкладення в державні короткострокові цінні папери; вкладання в корпоративні короткострокові ліквідні цінні папери; міжбанківські кредити на термін до 7 днів [3, с.256].

За ступенем ліквідності також можна класифікувати активи на високоліквідні, ліквідні, низько ліквідні та неліквідні.

Складові кожної групи наведені на рис.1.3.

Поділ активів за ступенем ризику здійснюють для того, щоб банк міг сформувавши достатній за величиною власний капітал та резерви на покриття можливих втрат за ризиковими активами.

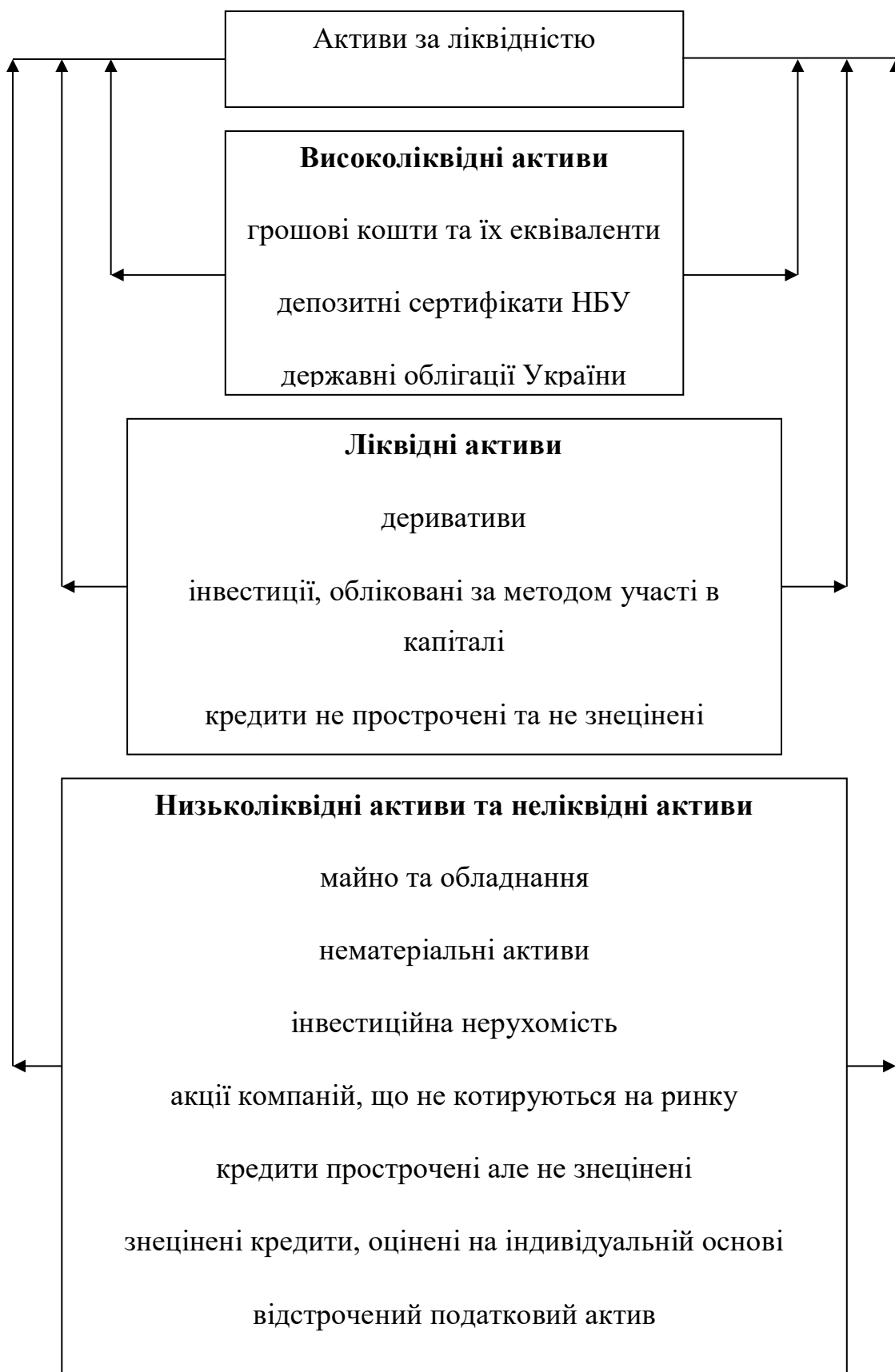

Рис.1.3. Активи за рівнем ліквідності

Формування власного капіталу та резервів без урахування ступеня ризику активів може призвести у разі надлишкових резервів до неефективного використання ресурсів банку, у разі недостатніх резервів — до втрат, які банк не зможе поглинути, та до банкрутства.

Для розрахунку адекватності регулятивного капіталу банку його активи поділяються на групи за ступенем ризику та підсумовуються з урахуванням відповідних коефіцієнтів зваження:

а) I група активів зі ступенем ризику 0 відсотків: готівкові кошти; банківські метали; активи за операціями з Національним банком; боргові цінні папери центральних органів виконавчої влади України, емітовані в національній валюті (гривні); активи за операціями з Міжнародним банком реконструкції та розвитку, Європейським банком реконструкції та розвитку, Міжнародною фінансовою корпорацією, Європейським інвестиційним банком, Європейським інвестиційним фондом; активи, які забезпечені гарантією Кабінету Міністрів України, наданою відповідно до закону про Державний бюджет України на відповідний рік, у порядку, передбаченому Бюджетним кодексом України, кредити, надані органам державної влади та суб'єктам господарювання під державні гарантії, кредити, надані головним розпорядникам коштів державного бюджету та головним розпорядникам коштів місцевих бюджетів під державні гарантії, для здійснення капітальних видатків); цінні папери, емітовані центральними органами виконавчої влади країн;

б) II група активів із ступенем ризику 10 відсотків: кредити, що надані органам державної влади; нараховані доходи, строк сплати яких згідно з договором не минув, за кредитами, що надані органам державної влади;

в) III група активів зі ступенем ризику 20 відсотків: боргові цінні папери органів місцевого самоврядування України, емітовані в національній валюті (гривні); кошти до запитання, що розміщені в банках, які мають кредитний рейтинг за міжнародною шкалою, не нижчий, ніж рівень "BBB-" за класифікацією рейтингового агентства "Standard&Poor's" або рейтингового

агентства "Fitch Ratings"/рівень "Baa3" за класифікацією рейтингового агентства "Moody's Investors Service";

г) IV група активів зі ступенем ризику 30 відсотків: боргові цінні папери, емітовані банками, які мають кредитний рейтинг за міжнародною шкалою, не нижчий, ніж рівень "A-" за класифікацією рейтингового агентства "Standard&Poor's" або рейтингового агентства "Fitch Ratings"/рівень "A3" за класифікацією рейтингового агентства "Moody's Investors Service"; нараховані доходи, строк сплати яких згідно з договором не минув, за активами, що віднесені до цієї групи активів;

г) V група активів зі ступенем ризику 35 відсотків: іпотечні кредити, що надані фізичним особам та включаються до складу іпотечного покриття, яке відповідає вимогам законодавства України, за іпотечними облігаціями, емітованими фінансовою установою, більше ніж 50 відсотків корпоративних прав якої належить державі та/або державним банкам, за умови наявності документального підтвердження спроможності позичальника погашати борг грошовими коштами, джерела походження яких не пов'язані із заставою, уключаючи нараховані доходи за такими кредитами, строк сплати яких згідно з договором не минув;

д) VI група активів зі ступенем ризику 50 відсотків: кошти до запитання в банках, які не мають кредитного рейтингу або мають кредитний рейтинг за міжнародною шкалою, нижчий, ніж рівень "BBB-" за класифікацією рейтингового агентства "Standard&Poor's" або рейтингового агентства "Fitch Ratings"/рівень "Baa3" за класифікацією рейтингового агентства "Moody's Investors Service"; кредити, що надані органам місцевого самоврядування; гарантійні депозити в інших банках (покриті); зобов'язання з кредитування, які надані банкам; валюта та банківські метали до отримання за форвардними та ф'ючерсними контрактами; активи до одержання; валюта та банківські метали до отримання за операціями спот з банками-контрагентами, які не мають кредитного рейтингу або мають кредитний рейтинг за міжнародною шкалою, нижчий, ніж рівень "BBB-" за

класифікацією рейтингового агентства "Standard&Poor's" або рейтингового агентства "Fitch Ratings"/рівень "Baa3" за класифікацією рейтингового агентства "Moody's Investors Service";

е) VII група активів зі ступенем ризику 75 відсотків: цінні папери, емітовані суб'єктами господарювання, що мають кредитний рейтинг за міжнародною шкалою, не нижчий, ніж рівень "BBB-" за класифікацією рейтингового агентства "Standard&Poor's" або рейтингового агентства "Fitch Ratings"/рівень "Baa3" за класифікацією рейтингового агентства "Moody's Investors Service"; нараховані доходи, строк сплати яких згідно з договором не минув, за активами, що віднесені до цієї групи активів;

є) VIII група активів із ступенем ризику 100 відсотків: короткострокові вклади (депозити), що розміщені в банках, які не мають кредитного рейтингу або мають кредитний рейтинг за міжнародною шкалою, нижчий, ніж рівень "BBB-" за класифікацією рейтингового агентства "Standard&Poor's" або рейтингового агентства "Fitch Ratings"/рівень "Baa3" за класифікацією рейтингового агентства "Moody's Investors Service"; довгострокові вклади (депозити), що розміщені в інших банках; гарантійні депозити в інших банках (непокриті); кредити овердрафт, кошти за операціями репо та інші короткострокові кредити, що надані банкам, які не мають кредитного рейтингу або мають кредитний рейтинг за міжнародною шкалою, нижчий, ніж рівень "BBB-" за класифікацією рейтингового агентства "Standard&Poor's" або рейтингового агентства "Fitch Ratings"/рівень "Baa3" за класифікацією рейтингового агентства "Moody's Investors Service; довгострокові кредити, що надані іншим банкам; фінансовий лізинг (оренда), що наданий іншим банкам; кредити, що надані суб'єктам господарювання; дебіторська заборгованість за операціями з банками та за операціями з клієнтами банків; транзитний рахунок за операціями, здійсненими платіжними картками через банкомат; кредити, які надані фізичним особам [18].

Різні активи банку характеризуються різним рівнем прибутку, який вони дають. При цьому, чим вищий рівень ліквідності активу, тим менше він прибутковий.

Найбільший прибуток банкам дають активи у формі довгострокових кредитів та інвестицій у цінні папери. Такі активи, як правило, відрізняються високим ступенем ризику.

За ознакою дохідності виділяють дохідні та не дохідні активи.

1. Дохідні активи :

- кредити (в тому числі міжбанківські кредити);
- цінні папери;
- операції з валютою;
- факторинг;
- лізинг;
- інші робочі активи, які приносять дохід.

2. Недохідні активи:

- кошти в розрахунках;
- резерви;
- дебітори;
- кошти вкладені у майно та господарські матеріали.

Дуже важливим для управління активами комерційного банку є класифікація відповідно до термінів розміщення.

Активи за терміном розміщення поділяються на:

- активи до запитання та до 1 місяця;
- активи від 1-3 місяців;
- активи від 3-12 місяців;
- активи понад 1 рік.

Запропоновані критерії, за якими можна здійснювати класифікацію, дають можливість детально здійснити аналіз структури активів; їх ліквідності, міри ризику, строковості, впливу на дохідність банку та обрати шляхи щодо підвищення ефективності їх використання. Класифікаційна

ознака залежно від виду операцій, які здійснює банк, дає повну інформацію про напрямки діяльності банку, на які ринки ця діяльність націлена, за рахунок яких операцій банк отримує вигоди для себе.

Щодо класифікації активів існує багато суперечностей, і кожен науковець, досліджуючи це питання, має свою точку зору, тому питання лишається відкритим для дискусій.

1.2. Методичні аспекти аналізу та управління структурою та якістю активів комерційного банку

У діяльності банку важливим моментом є не тільки формування ресурсів, а й ефективне їх розміщення. Тому одним з основних напрямів аналізу банківської діяльності є аналіз його активних операцій. Він має сприяти підвищенню ефективності управління активами банку.

Мета дослідження активних операцій полягає у тому, щоб визначити шляхом аналізу по вертикалі динамічні зміни у структурі активів. На основі оцінки по горизонталі аналізують зміни у динаміці, зіставляючи дані за різні періоди.

Завдання аналізу активів банківського сектору та окремого банку:

- визначення кількарічної тенденції щодо збільшення чи зменшення активів, зокрема дохідних, недохідних, робочих, високоліквідних, іммобілізованих (вкладених в основні фонди тощо);
- аналіз якості активів, зокрема кредитного портфеля;
- виведення узагальнюючої оцінки стосовно оптимізації складу і структури активів.

Існують такі методи аналізу активів: вертикальний; горизонтальний; якісний; коефіцієнтний.

Горизонтальний аналіз становить визначення абсолютних відхилень і темпів зростання агрегованих активних статей балансу.

Вертикальний аналіз полягає у визначенні питомої ваги кожної статті активів у загальній їх сумі [9, с.85].

Якісний аналіз активів банку передбачає аналіз активів банку за ступенями ризику та розрахунок і оцінку окремих показників.

Коефіцієнтний аналіз дає змогу оцінити стан ліквідності та платоспроможності банку, якість кредитного портфеля, надійність банку, стан розвитку ресурсної бази, прибутковість роботи банку [10, с.45].

Переваги і недоліки цих видів аналізу наведені в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Характеристика методів аналізу активів

Метод аналізу	Переваги (+)	Недоліки (-)
Якісний	Передбачає аналіз активів за ступенями ліквідності та ризику	Неможливість формувати чіткі висновки тільки за результатом, який аналізують
Кількісний (коефіцієнтний)	Дає змогу оцінити якість управління активами банку	Не завжди може бути застосований. Наприклад, не застосовується для оцінки стохастичних залежностей
Горизонтальний	Визначає абсолютні відхилення і відносні зміни розмірів статей балансу за визначений період, дає оцінку цим змінам	Характеризує лише динаміку, зміни в діяльності комерційного банку, а не її ефективність
Вертикальний	Виділяє окремі види активних операцій і дає оцінку їх значущості в структурі балансу; визначає ступінь зміни масштабів окремих видів банківських операцій; визначає відхилення в структурі балансу, що впливають на стійкість, дохідність, продуктивність і ліквідність активних статей балансу банку	Прямо не характеризує ефективність, доцільність активних операцій

Отже першому етапі аналізу активів складають динаміку змін обсягів і структури (питомої ваги) найважливіших груп активів за кілька років.

Таке зіставлення дає змогу побачити політику вкладення ресурсів банку в прибуткові активи чи, можливо, в їх капіталізацію (основні фонди тощо), що не сприятиме у перспективі зростанню доходності.

Ціль аналізу структури активів банку полягає у виявленні достатності рівня диверсифікованості активних операцій банку і оптимальності їхньої структури; попередньому визначенні ступеня залежності банку від розвитку зовнішньої ситуації на різних сегментах ринку банківських послуг і продуктів, а також від загальноекономічних і регіональних тенденцій.

Диверсифікованими будуть активи банку, які рівномірно розміщені в різні напрямки. Недиверсифікованими – активи, у структурі яких яка-небудь одна із груп буде займати більше 50 %. Диверсифікованість, як інструмент зниження банківських ризиків є дуже важливою характеристикою діяльності банку, тому що тільки наявність різних напрямків вкладень ресурсів у структурі може вберегти банк від системних і ринкових ризиків.

Важливим у процесі проведення аналізу рівня диверсифікації активів є розрахунок коефіцієнта концентрації (КК) якій розраховується за формулою

$$КК = A_i / A_{заг}, \quad (1.1)$$

Чим більша величина коефіцієнта концентрації певної групи активів, тим більш ризиковою вважається діяльність банку.

За методикою Л.Ф.°Сухової оптимальною вважається наступна структура активів банку [3]:

- високоліквідні активи, в числі яких – залишки коштів у касі, всі кошти на кореспондентських рахунках – коефіцієнт концентрації близько 0,3;
- надані кредити – $K_k = 0,4$;
- всі вкладення в цінні папери – не більше $K_k = 0,10 - 0,12$;
- основні кошти й нематеріальні активи – $K_k = 0,17 - 0,18$;

– Інші активи – Кк не більше 0,02 – 0,03.

Після аналізу за групами проводять деталізований аналіз за видами або підгрупами активів у динаміці за низку років і за питомою вагою кожного виду в загальній сумі активів.

Якісний аналіз активів банку передбачає аналіз активів банку за ступенями ризику та розрахунок і оцінку окремих показників.

Коефіцієнтний аналіз дає змогу оцінити стан ліквідності та платоспроможності банку, якість кредитного портфеля, надійність банку, стан розвитку ресурсної бази, прибутковість роботи банку.

Отже аналіз зміни загальних активів за допомогою стандартних показників динаміки передбачає розрахунок таких із них:

$$\text{Абсолютний приріст активів} = \text{Активи на кінець періоду} - \text{Активи на початок періоду}, \quad (1.2)$$

$$\text{Темп зростання активів} = \frac{\text{Активи на кінець періоду}}{\text{Активи на початок періоду}}, \quad (1.3)$$

$$\text{Темп приросту активів} = \frac{\text{Активи на кінець періоду} - \text{Активи на початок періоду}}{\text{Активи на початок періоду}} \quad (1.4)$$

Після аналізу динаміки загальних активів проводять горизонтальний аналіз окремих статей активу балансу.

Дохідність активів може бути проаналізована за допомогою коефіцієнта дохідності ($K_{\text{дох}}$):

$$K_{\text{дох}} = \frac{\text{Дохідні активи}}{\text{Активи, всього}} \quad (1.5)$$

Цей коефіцієнт характеризує ділову активність банку з погляду ефективності розміщення ресурсів. У міжнародній практиці вважається, що цей коефіцієнт має бути вище 93 %. Збільшення частки недохідних активів

більше як на 7 % може призвести банк до банкрутства. Враховуючи специфіку розвитку українських банків, середнє значення цього коефіцієнта коливається в межах 70 %.

За ступенем ризикованості якість банківських активів можна проаналізувати за допомогою коефіцієнта ризикованості активів ($K_{\text{риз}}$):

$$K_{\text{риз}} = \frac{\text{Активи, зважені за ступенем ризику}}{\text{Активи, всього}}. \quad (1.6)$$

Збільшення цього коефіцієнта свідчить про зростання ризикованості банківських активних операцій.

Аналіз якості активів з позиції ліквідності можна провести за допомогою коефіцієнта ліквідності активів ($K_{\text{лікв. акт.}}$):

$$K_{\text{лікв. акт.}} = \frac{\text{Активи, зважені за ступенем ліквідності}}{\text{Активи, всього}}, \quad (1.7)$$

Зважуючи активи за ступенем ліквідності, необхідно відповідні активи помножити на такі коефіцієнти ліквідності:

- пролонговані кредити — на 0,3;
- прострочені та безнадійні кредити — на 0;
- прострочену та безнадійну дебіторську заборгованість — на 0;
- прострочену та безнадійну заборгованість за операціями з цінними паперами — на 0;
- основні засоби та нематеріальні активи — на 0,5;
- решта активів — на 1.

Оборотність активів є основним показником ділової активності банку. Чим швидше обертаються активи, тим більше прибутку отримає банк, а відповідно й ефективніше він працює. Розрахунок коефіцієнта оборотності активів здійснюється за такою формулою:

$$N = \text{Дохід банку за період} / \text{Середні активи} \quad (1.8)$$

Збільшення кількості оборотів, що здійснюють активи, є позитивним явищем. Зростання цього коефіцієнта не тільки позитивно відбивається на підвищенні ефективності роботи банку, а й підвищує його ліквідність та сприяє вивільненню ресурсів з обороту. Обернений показником, що характеризує прискорення оборотності активів, є показник тривалості одного обороту активів у днях, який розраховується за формулою:

$$t = \frac{\text{Середні залишки активів банку}}{\text{Дохід банку за період}} \times \text{Кількість днів у періоді}. \quad (1.9)$$

Зменшення цього показника свідчить про прискорення оборотності активів і вважається позитивним явищем. Після загального аналізу оборотності активів доцільно провести аналіз оборотності окремих видів активів і оцінити їх вклад у підвищення ліквідності та прибутковості роботи банку.

Управлінські рішення мають бути спрямовані на пошук оптимальної структури та складу банківського портфеля активів на основі отриманих результатів аналізу активів. Визначення «управління активами банку» економістами подається у різному вигляді. Так, наприклад, В. Грушко та О. Любунь визначають управління активами в банківській справі як «шляхи, методи і порядок розміщення залучених банком коштів з метою забезпечення рентабельної роботи банку та підтримання його ліквідності» [7].

О.Дзюблюк визначає управління активами як «набір принципів і методів оптимізації доходу від розміщення коштів, удосконалення банківських операцій, методів роботи і технології угод. Ефективність управління активами є одним із факторів, що визначають максимізацію доходності фінансових операцій, що проводяться банком» [2, с. 27].

С.Козьменко стосовно цієї проблеми висловлюється наступним чином: «управління активами – діяльність банку по прибутковому (з мінімальним ризиком) розміщенню власних і залучених коштів» [4].

Л.Примостка подає визначення наступним чином: «управління активами – діяльність, що виражається у операціях по вигідному розміщенню власних і залучених коштів відповідно до обраної стратегії (максимізації прибутку, надійності вкладень, цільовому розміщенню)» [12, с. 39–44].

О.Заруба сутність управління активами банку формулює у такий спосіб: «управління активами комерційного банку – це система підходів, методів та інструментів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних із процесами обґрунтування різних напрямків вкладення та використання ресурсів комерційного банку, для досягнення головної мети управління банком у рамках ефективної повномасштабної банківської діяльності на тривалому часовому інтервалі. При цьому слід зазначити, що досягнення головної мети на тривалому часовому інтервалі можливо лише при належному контролі» [3]. Варто зазначити, що це визначення містить у собі всі основні функції, властиві будь-якій системі управління: планування, регулювання, аналіз і контроль. Однак, реалізація кожної з цих функцій не можлива без урахування іншої та впливу зовнішніх факторів.

На рис. 1.4 зображено схему управління активами комерційного банку.

Більшість українських банків дотримуються традиційного підходу в управлінні своїми активами: основну увагу концентрують на одиничних активах і окремих групах активів (в основному кредитному портфелі та портфелі цінних паперів), що відповідає сучасному рівню розвитку вітчизняної банківської системи. Активи не розглядаються як єдиний об'єкт управління і формуються найчастіше випадковим чином. Небагато кредитних організацій спрямовані на усвідомлене формування структури кількісних і якісних характеристик своїх активів, особливо в тісному зв'язку з посиленням ринкової позиції банку.

Рис.1.4. Схема управління активами комерційного банку

В українських комерційних банках відсутні чітко сформульовані принципи управління активами. В результаті структура активів стає нестійкою, погано пристосованою до зовнішніх шоків. Черговий такий шок виявив помилки вітчизняних банків в управлінні портфелем активів: недостатню диверсифікацію, безсистемний маркетинг, невідповідність відсоткових ставок рівням ризику. Ці помилки призводять до виникнення збитків, зростання втрачених можливостей, втрати позицій на цільових ринках – іншими словами, до зниження рівня конкурентоспроможності [6, с.183].

В діяльності українських банків спостерігається безсистемність управління активами, неврахованість зарубіжного досвіду ефективного управління.

У зарубіжній практиці виділяють чотири основні методи до управління активами (метод загального фонду коштів, метод конверсії коштів, метод збалансованого підходу до управління активами і метод наукового

управління), які відрізняються тим, на що робиться акцент у самому процесі роботи з активами і якою мірою використовуються дані кількісного аналізу при оцінюванні можливих альтернатив. Жоден з методів не можна вважати універсальним, оскільки у кожного з них є свої переваги і недоліки. Основні переваги та недоліки методів наведені в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Переваги та недоліки методів управління активами банку

Метод управління активами	Переваги (+)	Недоліки (-)
Pool-Of-Funds Approach – метод загального фонду коштів	Простота використання у процесі прийняття управлінських рішень	Керівництво буде часто нехтувати зв'язками міжактивами і пасивами
Conversion Fund Approach - метод конверсії коштів	Зменшення частки ліквідних активів і вкладення додаткових коштів у позики та інвестиції, що веде до зростання норми прибутку	Метод припускає незалежність джерел коштів від шляхів їх використання, що не завжди є правильним.
Метод управління активами	Переваги (+)	Недоліки (-)
Збалансований підхід до управління фондами	Стратегія збалансованого управління є оптимальною за критерієм ефективності використання та якості отриманих результатів, оскільки дозволяє не тільки вирішувати поставлені стратегічні та оперативні завдання, а також додаткові (виконання обов'язкових економічних нормативів, упровадження нових банківських продуктів, податкових зобов'язань та ін.).	Для досягнення довгострокових і короткострокових цілей банк повинен контролювати розмір, строки, вартість активів
Управління за допомогою наукових методів	Дає помітні переваги банкам, котрі мають співробітників або консультантів, математична підготовка яких дозволяє його використовувати.	Основний недолік використання наукових методів управління стосується головним чином дрібних банків. Їх застосування вимагає наявності співробітників або консультантів з відповідною підготовкою, а також інформаційного обладнання з потужністю, достатньою для розрахунків за складними моделями

Проведемо аналіз кожного із зазначених вище методів.

1) Pool-Of-Funds Approach – метод загального фонду коштів. Суть методу полягає в тому, що з коштів, зібраних шляхом проведення пасивних операцій, банк утворює загальний фонд, який розміщується без урахування терміну вкладів за пасивними операціями. Завдання керівництва в цьому випадку полягає у визначенні пріоритетів розміщення активів.

Кошти, за розміщення яких відповідає комерційний банк, надходять з різних джерел, разом із вкладами до запитання, ощадними, строковими вкладами, а також власним капіталом банку. В основі цього методу лежить ідея об'єднання всіх ресурсів. Згодом сукупні кошти розподіляються між тими видами активів (позички, урядові цінні папери, касова готівка тощо), які вважаються найбільш придатними.

2) Conversion Fund Approach - метод конверсії коштів. При підході до розміщення коштів з позицій фонду коштів багато уваги приділяється ліквідності і не враховуються відмінності вимог ліквідності стосовно вкладів до запитання, ощадних вкладів, термінових внесків і основного капіталу. Метод розподілу активів, відомий також як метод конверсії коштів, дозволяє подолати обмеженість методу загального фонду коштів.

За цим методом розмір необхідних банку ліквідних коштів залежить від джерел залучення фондів. За допомогою цього методу робиться спроба розмежувати джерела засобів відповідно до норм обов'язкових резервів і швидкості їх обігу.

3) Збалансований підхід до управління фондами.

Цей підхід об'єднує в собі переваги раніше перерахованих методів, одночасно згладжуючи цілий перелік недоліків. Цей підхід спирається на наступні принципи:

- встановлення цілей банку та їх втілення на основі стратегій управління активами. Головною метою банківської установи вважається максимізація вартості інвестицій його акціонерів, що зазвичай означає

досягнення максимально можливої ринкової ціни акцій за прийняттого рівня ризику.

- керування активами та прийняття інших управлінських рішень.
- збільшення та збереження маржі банку або спреду (різниці) між доходами і витратами.
- встановлення пріоритетності для видачі прибуткових кредитів, які відповідають певним стандартам якості, перед залученням коштів, необхідних для обслуговування цих кредитів. Якщо обсяг депозитів недостатній, необхідні фонди повинні залучатися з найбільш дешевого готівкового джерела

4. Управління за допомогою наукових методів. Цей метод ґрунтується на науковому підході до вирішення управлінських проблем з використанням сучасного математичного інструментарію для вивчення взаємодії елементів у складних системах. Цей підхід вимагає визначення цілей, встановлення зв'язків між різними елементами системи, ідентифікації змінних, що знаходяться під і поза контролем керівництва, прогнозування можливої поведінки неконтрольованих змінних і виявлення тих внутрішніх і зовнішніх обмежень, які регламентують дії керівництва [7, с.397].

Управління активами знаходиться на стику трьох ключових напрямків діяльності – підвищення прибутковості, зниження ризику та підтримка ліквідності. Більше того, основні напрямки діяльності можуть перебувати в суперечності, що обумовлює необхідність їх координації. Таким чином, управління активами – це скоординований процес управління балансом банку і прибутковістю для досягнення стратегічних цілей банку.

В цілому, практичну діяльність, пов'язану з управлінням активами, можна розділити на дві основні частини: фінансовий аналіз, що включає проведення необхідних фінансових розрахунків, і прийняття фінансових рішень. Прийняття фінансових рішень багато в чому залежить від досвіду та інтуїції осіб, що приймають рішення (ОПР), розуміння ними можливих наслідків різних варіантів і пов'язаних з ними фінансових ризиків та

готовність прийняти на себе ризик при виборі конкретного варіанту дій. Що стосується фінансового аналізу з проведенням необхідних розрахунків, то його сутність, принципи і методи можна вважати науковим напрямком, заснованим як на теоретичних передумовах, так і на узагальненні накопиченого досвіду.

1.3. Стан, проблеми та перспективи розвитку банківської системи України

Банківський сектор країни відіграє вагомую роль у розвитку та функціонуванні економіки. Він є основним посередником на ринку фінансових ресурсів та пов'язує між собою різні ланки господарської діяльності.

Проаналізуємо сучасний стан банківської системи України. Основні показники діяльності банків України наведені в таблиці 1.3.

На початок 2017 року в банківській системі України налічувалось 96 діючих банків, з них 38 з іноземним капіталом. В 2018 році припинили свою роботу 14 банків, в 2019 році ще 5 банків, а в 2020 році – ще 2 банки. Отже, відбувається уповільнення скорочення кількості банків, яке було викликано трансформацією усієї вітчизняної банківської системи. Тому на сьогоднішній день в Україні є 75 діючих банків, серед яких 35 з іноземним капіталом.

Загальні активи банків України зростали протягом 2017-2020 років. Так, в 2017 році активи становили 1 256 299 млн.грн. В 2018 році показник збільшився на 6,17% та становив 1 333 831 млн.грн. В 2019 році показник збільшився до 1 359 703 млн.грн. В 2020 році спостерігалось найбільший темп приросту – 9,83%, а показник збільшився до 1 493 298 млн.грн. Активи в іноземній валюті зменшувалися протягом усього досліджуваного періоду. Якщо на початку 2017 року показник становив 519 058 млн.грн, то на початок 2020 року він зменшився до 492 157 млн.грн.

Таблиця 1.3

Основні показники діяльності банків України

Показник	01.01.2017	01.01.2018	Відхилення, млн.грн	Темп приросту, %	01.01.2019	Відхилення, млн.грн	Темп приросту, %	01.01.2020	Відхилення, млн.грн	Темп приросту, %
Кількість діючих банків	96	82	-14		77	-5		75	-2	
з них: з іноземним капіталом	38	38	0		37	-1		35	-2	
у т.ч. зі 100% іноземним капіталом	17	18	1		23	5		23	0	
Активи	1256299	1333831	77532	6,17	1359703	25 872	1,94	1493298	133 595	9,83
Активи в іноземній валюті	519058	506883	-12175	-2,35	494623	-12 260	-2,42	492 157	-2 466	-0,50
Готівкові кошти	36201	44 099	7 898	21,82	46941	2 842	6,44	56 304	9 363	19,95
Банківські метали	312	344	32	10,37	344	0	0,00	369	25	7,27
Кошти в НБУ	40824	37 357	-3 467	-8,49	35 549	-1 808	-4,84	76 126	40 577	114,14
Коррахунки, в інших банках	121813	96 280	-25 533	-20,96	86 748	-9 532	-9,90	118 237	31 489	36,30
Строкові вклади в інших банках та кредити, надані іншим банкам	23127	28 350	5 223	22,58	33 699	5 349	18,87	34 995	1 296	3,85
Кредити надані клієнтам	1005923	1036745	30 822	3,06	1118860	82 115	7,92	1033430	-85 430	-7,64
кредити органам державної влади	1427	1 517	90	6,32	2 865	1 348	88,86	4 724	1 859	64,89
кредити суб'єктам господарювання	847092	864 412	17 320	2,04	919 071	54 659	6,32	821 936	-97 135	-10,57
кредити фізичним особам	157385	170 774	13 389	8,51	196 859	26 085	15,27	206 737	9 878	5,02
кредити небанківським фінансовим установам	20	42	22	114,11	66	24	57,14	33	-33	-50,00
Вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції	332273	425803	93 530	28,15	480 615	54 812	12,87	539 466	58 851	12,24
Резерви за активними операціями банків	484383	511062	26 679	5,51	556 445	45 383	8,88	492 229	-64 216	-11,54

Продовження таблиці 1.3

Показник	01.01.2017	01.01.2018	Відхилення, млн.грн	Темп приросту, %	01.01.2019	Відхилення, млн.грн	Темп приросту, %	01.01.2020	Відхилення, млн.грн	Темп приросту, %
Пасиви	1256299	1333831	77 532	6,17	1359703	25872	1,94	1493298	133 595	9,83
Капітал	123784	161108	37324	30,15	154960	-6 148	-3,82	199921	44 961	29,01
з нього: статутний капітал	414 668	495 377	80 709	19,46	465 532	-29 845	-6,02	470 712	5 180	1,11
Зобов'язання банків	1132515	1 172 723	40 208	3,55	1 204 743	32 020	2,73	1293377	88 634	7,36
Зобов'язання банків в іноземній валюті	644 223	613 681	-30 542	-4,74	587 940	-25 741	-4,19	568 621	-19 319	-3,29
Кошти суб'єктів господарювання	369 913	403 955	34 042	9,20	406 367	2 412	0,60	498 157	91 790	22,59
Кошти фізичних осіб	437 152	478 100	40 948	9,37	508 457	30 357	6,35	552 115	43 658	8,59
Кошти небанківських фінансових установ	42 813	22 907	-19 906	-46,50	23 794	887	3,87	26 885	3 091	12,99
Рентабельність активів, %	-12,60	-1,93	11		1,69	4		4,26	3	
Рентабельність капіталу, %	-116,74	-15,84	101		14,67	31		33,45	19	

На рисунку 1.5 зображено динаміка кількісних змін банківських установ України за 2017-2020 роки.

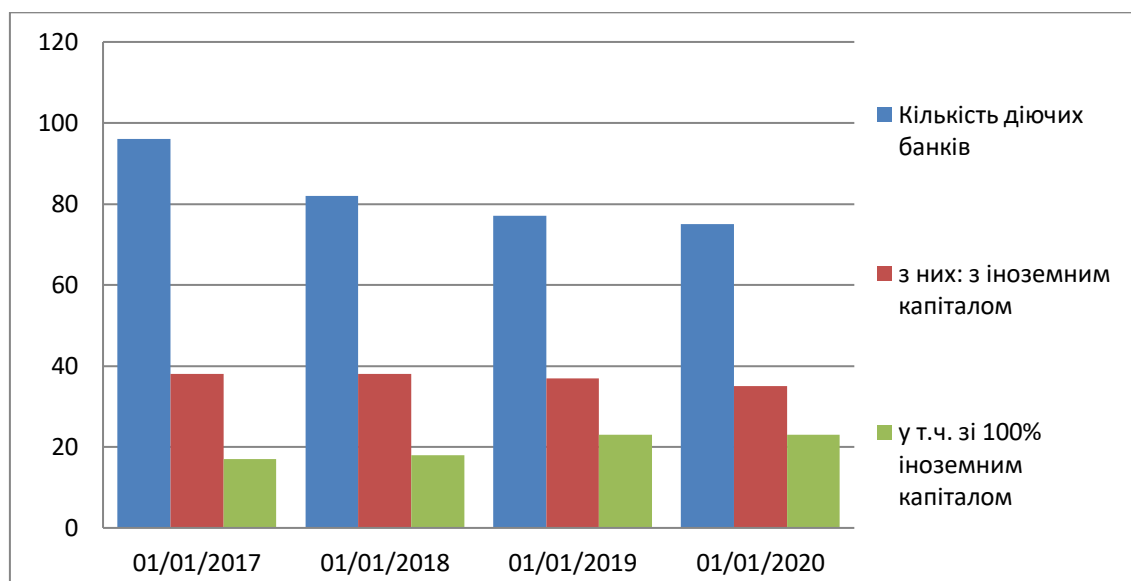

Рис.1.5. Динаміка кількісних змін банківських установ України за 2017-2020 роки

Готівкові кошти та банківські метали мали загальну тенденцію до зростання протягом 2017-2020 років. Кошти банків в НБУ та коррахунки, що були відкриті в інших банках, зменшувались протягом 2017-2019 років, а в 2020 році відбулося різке зростання показників на 114,14% та 36,60% відповідно порівняно з попереднім періодом.

Строкові вклади в інших банках та кредити, надані іншим банкам зростали протягом усього досліджуваного періоду, а найбільш стрімке зростання відбулось в 2018 році (на 22,58%) порівняно з попереднім періодом.

Кредити надані клієнтам банків в 2017 році становили 1 005 923 млн.грн, в 2018 році збільшились на 3,06% та становили 1 036 745 млн.грн. В 2019 році показник збільшився на 7,92% та становили 1 118 860 млн.грн. Але в 2020 році показник наданих кредитів зменшився 7,64% та склали 1 033 430

млн.грн. Структура наданих кредитів протягом 2017-2020 років зображена на рисунку 1.6.

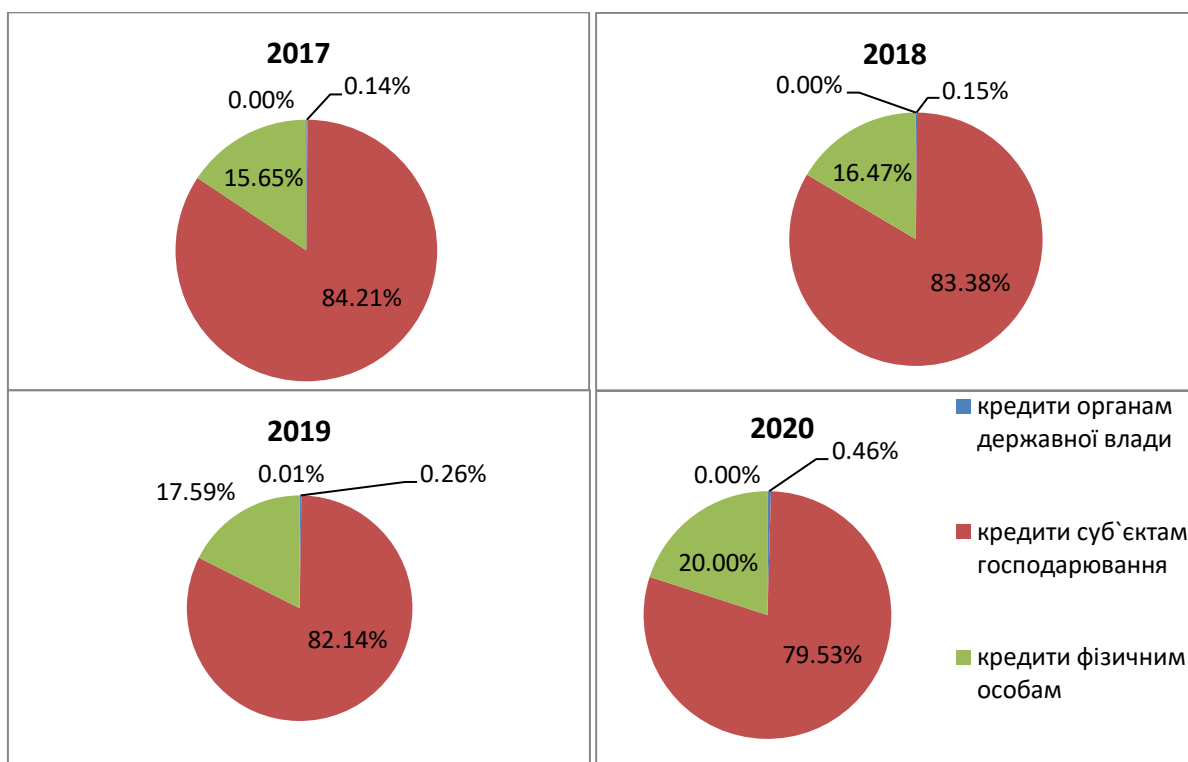

Рис.1.6. Структура кредитів, які були надані клієнтам банків за 2017-2020 роки

Згідно з рисунком 1.6, протягом усього досліджуваного періоду найбільшу частку у структурі наданих кредитів мали кредити суб'єктам господарювання (близько 80%). Частка кредитів фізичним особам становила 15-20%. Кредити органам державної влади та кредити небанківським фінансовим установам мали незначну питому вагу.

Вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції банків зростали протягом 2017-2020 років. Якщо в 2017 році показник становив 332 273 млн.грн., то в 2020 році показник зріс до 539 466 млн.грн. Резерви за активними операціями банків протягом 2017-2019 років збільшились із 484 383 млн.грн. до 556 445 млн.грн., але в 2020 році показник зменшився на 11,53% та становив 492 229 млн.грн.

Загальні пасиви банків України зростали протягом 2017-2020 років. В 2017 році пасиви становили 1 256 299 млн.грн., в 2018 році збільшились на 6,17%, в 2019 році - на 1,94%. В 2020 році спостерігався найбільший темп приросту пасивів - 9,83%, а отже показник збільшився до 1 493 298 млн.грн.

Показник капіталу банків зростав протягом 2017-2018 років: з 123 784 млн.грн. показник зріс до 161 108 млн.грн. В 2019 році відбулося зменшення капіталу банків на 3,82%. Але в 2020 році показник знову почав збільшуватися і становив 199 921 млн.грн.

Зобов'язання банків зростали протягом усього досліджуваного періоду. Так, в 2017 році показник становив 1 132 515 млн.грн, в 2018 році збільшився до 1 172 723 млн.грн, в 2019 році до 1 204 743 млн.грн., а в 2020 році – до 1 293 377 млн.грн. Найбільший темп приросту був в 2020 році – 7,36%. Зобов'язання банків в іноземній валюті зменшувалися протягом 2017-2020 років.

Кошти суб'єктів господарювання та кошти фізичних осіб збільшувалися протягом усього досліджуваного періоду. Кошти небанківських фінансових установ в 2018 році зменшились на 46,50% порівняно з 2017 роком. Але в 2019 році показник збільшився на 3,87%, а в 2020 році на 12,99%. Структура коштів клієнтів банку протягом 2017-2020 років зображена на рисунку 1.7.

Згідно з рисунком 1.7, протягом усього досліджуваного періоду найбільшу частку у структурі коштів клієнтів банків мали кошти фізичних осіб (близько 50%) та кошти суб'єктів господарювання (близько 45%). Кошти небанківських фінансових установ мали незначну питому вагу.

Рентабельність активів в 2017 році становила -12,69%, в 2018 році показник становив -1,93%, в 2019 році 1,69%, в 2020 році 4,26%. Отже, спостерігається поступове збільшення рентабельності пасивів банку. Рентабельність капіталу в 2017 році становила -116,76%, в 2018 році -15,84%, в 2019 році 14,67%, в 2020 році 33,45%. Отже, спостерігається збільшення рентабельності капіталу банків протягом 2017-2020 років.

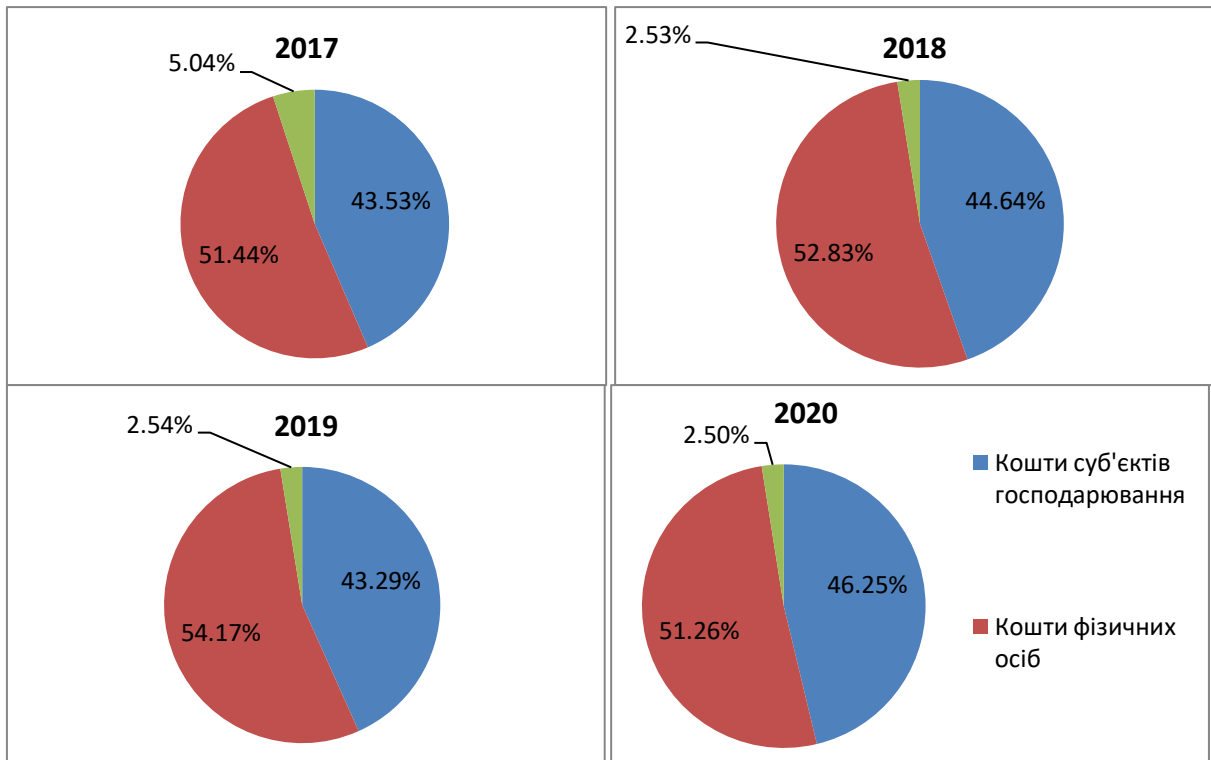

Рис.1.7. Структура коштів клієнтів банків за 2017-2020 роки

Динаміка зміни показників рентабельності активів та капіталу банків зображена на рисунку 1.8.

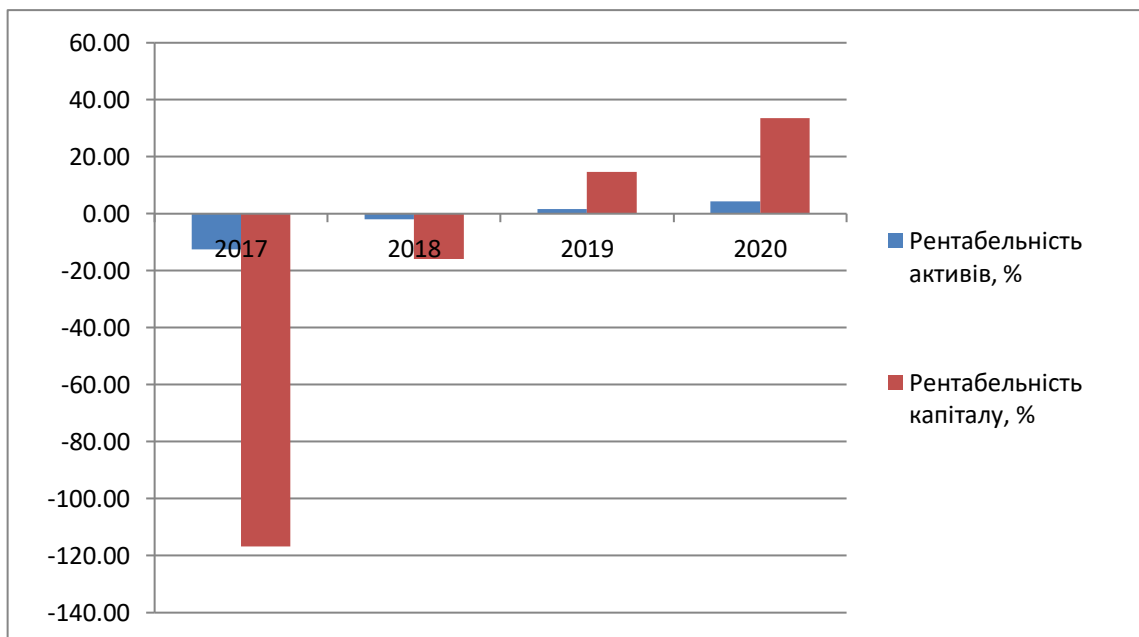

Рис.1.8. Динаміка зміни показника рентабельності активів та капіталу банків за 2017-2020 роки

Отже за період 2017-2020 років в Україні припинили свою роботу 21 банк. Активи банків зростали протягом усього досліджуваного періоду. Найбільший темп приросту спостерігався в 2020 році. Аналогічна тенденція спостерігалася із показником пасивів банків. Показник наданих кредитів банків зростав протягом 2017-2019 років, а в 2020 році почав зменшуватися. У структурі наданих кредитів протягом усього досліджуваного періоду переважали кредити надані суб'єктам господарювання. Капітал банків зростав протягом 2017-2018 та 2020 років, а в 2019 році відбулося зменшення показника. Зобов'язання банків зростали протягом усього досліджуваного періоду. Показники рентабельності активів та рентабельності капіталу банків значно збільшились за 2017-2020 роки. Варто зазначити, що рентабельність капіталу банків зростала значно швидше а ніж рентабельність активів банків. Отже, згідно з основними показниками економічної діяльності банків можна зробити висновок, що на сьогодні банківська система України подолала кризовий стан і в цілому стабілізувала свою роботу.

Висновки до 1 розділу

Актив — це той чи інший об'єкт, який контролюється банком та відповідає принаймні одній із названих нижче вимог: дає дохід; може бути обмінаний на інший об'єкт, який дає дохід. Класифікація активів комерційного банку включає систематизацію активів за шістьма ознаками: відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку; за цільовим призначенням; за ступенем ліквідності; за ступенем ризику; за дохідністю; за терміном розміщення. Ця класифікація дає змогу детально та ретельно аналізувати склад та структуру активів комерційного банку, формувати обґрунтовані пропозиції у розрізі відповідних складових (ліквідності, прибутковості, ризикованості).

До основних методів аналізу віднесено: горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, якісний аналіз активів, кількісний (коефіцієнтний)

аналіз. До методів управління зараховано: метод загального фонду коштів, метод конверсії коштів, збалансований підхід до управління фондами, управління за допомогою наукових методів.

Проаналізовано сучасний стан банківської системи України. Упродовж останніх років розпочався активний процес інтеграції банківської системи України у світову фінансову систему на основі її адаптації до міжнародних вимог функціонування та регулювання банківських систем. Тому в нинішніх умовах стратегічним завданням Національного банку України є розбудова стійкої, ефективної, конкурентоспроможної банківської системи, яка б сприяла довгостроковому економічному зростанню країни, її фінансовій безпеці.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ АКТИВІВ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

2.1. Організаційно-економічна характеристика АТ КБ «Приватбанк»

АТ КБ «ПриватБанк» є універсальним банком з фокусом на роздрібний сегмент, який активно просуває послуги для малого та середнього бізнесу та вибірково працює в корпоративному секторі. Банк здійснює свою діяльність відповідно до ліцензії Національного банку України (НБУ) з березня 1992 року. Станом на 31 грудня 2019 року Банк має 30 філій і 1 898 функціонуючих відділень в Україні та філію на Кіпрі.

Єдиним акціонером Банку, якому належить 100% акцій Банку є Держава в особі Кабінету Міністрів України (місцезнаходження: 01008, м. Київ, вул. Грушевського, буд. 12/2). Держава в особі Міністерства фінансів України набула права власності на 100% акцій Банку 21 грудня 2016 року відповідно до статті 41.1 Закону України “Про систему гарантування вкладів фізичних осіб” та згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2016 року № 961 “Деякі питання забезпечення стабільності фінансової системи”. З 30.04.2019 власником Банку є Держава в особі Кабінету Міністрів. Держава реалізує свої права власника Банку, а органи управління Банку діють відповідно до найкращих світових практик корпоративного управління, зокрема, Принципів Організації економічного розвитку та співробітництва щодо корпоративного управління для підприємств з державною часткою (OECD Guidelines on Corporate Governance of State Owned Enterprises), Принципів корпоративного управління для банків Базельського комітету з банківського нагляду (Corporate governance principles for banks by Basel Committee on Banking Supervision), Рекомендацій Європейської банківської організації щодо внутрішнього управління (Guidelines on Internal Governance by European Banking Authority), що

застосовуються в обсязі, що не суперечить імперативним нормам чинного законодавства України.

Наглядова рада Банку є колегіальним органом управління Банку, що в межах своєї компетенції забезпечує стратегічне управління Банком, а також контролює та регулює діяльність. До основних функцій Наглядової ради належить:

- затвердження стратегії Банку, основних планів дій, стратегії та політики управління ризиками, затвердження річного бюджету, бізнес-планів Банку та здійснення контролю за їх реалізацією;
- забезпечення прозорості процедури висунення та обрання членів Правління, затвердження умов договорів, що укладаються з Головою та членами Правління, встановлення розміру їх винагороди, визначення форм контролю за діяльністю Правління;
- здійснення контролю за фінансово-господарською діяльністю Банку;
- визначення порядку роботи та планів підрозділу внутрішнього аудиту і контроль за його діяльністю;
- здійснення контролю за ефективністю управління Банком;
- здійснення контролю за запобіганням, виявленням та врегулюванням конфліктів інтересів у Банку та сприяння їх врегулювання;
- інші функції, визначені чинним законодавством України, Статутом та Положенням про Наглядову раду Банку.

В 2019 році було продовжено вдосконалення організаційної структури банку згідно з затвердженою Стратегією розвитку та трансформацією банку. Була змінена внутрішня організаційна структура в окремих підрозділах (Напрямок фінансового моніторингу, Напрямок маркетингу тощо).

Банк забезпечує універсальне обслуговування для широкого кола клієнтів, являючись лідером українського ринку в роздрібному сегменті, активно просуваючи послуги для малого та середнього бізнесу та вибірково працюючи в корпоративному секторі. Основу ресурсної бази банку складають кошти фізичних осіб в національній валюті, із значною часткою

поточних рахунків. Стратегічною метою Банку є нарощування якісного кредитного портфеля роздрібних кредитів та кредитів МСБ. Банк має потужну транзакційну платформу Приват24, що дозволяє ефективно обслуговувати операції зведення рахунків клієнтів всіх сегментів та зумовлює високий рівень комісійних доходів. Поряд з online сервісами Банк має розгалужену мережу відділень, банкоматів та терміналів самообслуговування, що дозволяють надавати послуги на всій території країни (за винятком тимчасово окупованих територій).

У 2019-2020 рр. відбулося продовження трансформаційних процесів в банку. Пріоритетними напрямками в діяльності банку було і залишається підвищення якості процесів обслуговування клієнтів, з обов'язковим дотриманням вимог законодавства, розвиток кредитування з підтриманням високої якості кредитного портфелю, вдосконалення та розробка банківських продуктів/послуг, оптимізація інфраструктури. Банк приділяє значну увагу сфері досліджень і розроблень, стимулюючи розвиток інновацій в організації (технології data science, machine learning, використання agile методів в управлінні проектами тощо). Зусилля Банку в цій сфері спрямовані на розробку нових продуктів та підвищення доступності сервісів для клієнтів. Протягом 2019 року Банк принципово оновив найпопулярніший в країні мобільний банк Приват24 (10 млн клієнтів), одним з перших у Східній Європі запуснув технологію оплати обличчям FacePay. Банк також розвиває мережу банкоматів та терміналів, оновлюючи їх програмне забезпечення та додаючи нові можливості послуг.

Ключовими в діяльності банку є фінансові, трудові та технологічні ресурси. Джерелами фінансових ресурсів для банку є:

Капітал, що складається з акціонерного капіталу та резервних фондів. З огляду на збитки минулих років, спричинені транзакціями попередніх бенефіціарних власників, банк має накопичений дефіцит, що покривається внесками в статутний капітал, що здійснені протягом 2017 року.

Кошти клієнтів, з яких на кінець 2019 року близько 50% припадало на поточні високодиверсифіковані рахунки, переважно фізичних осіб. Завдяки низькій концентрації клієнтської бази Банк має стійкі поточні пасиви, що забезпечують низьку вартість залучених ресурсів порівняно з конкурентами.

Кошти міжбанківського ринку та рефінансування НБУ. В своїй політиці управління ліквідністю Банк не спирається на цей вид ресурсів, використовуючи їх лише в виключних випадках та в лімітованому обсязі.

Політика управління Банком спрямована на ефективне управління всіма видами ресурсів, поліпшення фінансових показників діяльності Банку а також підвищення вартості його активів. Отже, важливим елементом корпоративного управління є регулярна розробка, розгляд і схвалення стратегії розвитку, а також визначення пріоритетних напрямків діяльності як окремих бізнес-напрямків, так і діяльності Банку в цілому.

Як частину системи управління, Банк використовує бюджетне управління і планування, а також систему контролю виконання планів і оцінки результатів діяльності Банку.

Внутрішніми нормативними документами Банку встановлюються якісні та кількісні показники діяльності по бізнес напрямках, що дозволяють оцінити діяльність різних підрозділів Банку. Найціннішим ресурсом Банку є його персонал, від якого залежить успішна робота Банку, його подальший розвиток та виконання Стратегії.

Станом на 01 січня 2020р. у Банку працює понад 22 тис. працівників, щомісячний прийом на роботу складає понад 400 кандидатів. Банк вже 6 років поспіль визнається кращим роботодавцем України серед молоді та студентів. Банком впроваджено розподілення роботи із проблемною заборгованістю на різних стадіях виявлення та врегулювання у залежності від виду, суми проблемної заборгованості, наявності та стану застави, можливості та/або намірів позичальника повернути кредит та нараховані за кредитом відсотки. В табл. 2.1 наведено основні показники діяльності АТ КБ «Приватбанк» за 2017-2019 р.р.

Таблиця 2.1

Основні показники діяльності АТ КБ «Приватбанк»

Показники, млн. грн.	2017р.	2018р.	2019 р.	Відх. 2018/2017	Відх. 2019/2018	Відх. 2019/2017	Темп росту 2019/2017
Активи	253675	278048	309723	24373	31 675	56 048	122
Власний капітал	23619	31464	54529	7845	23 065	30 910	231
Зобов'язання	230056	246584	255194	16528	8 610	25 138	111
Сукупний кредитний портфель (без вирахування резервів) в т.ч.	237181	291936	296043	54755	4 107	58 862	125
Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель	185575	212795	210579	27220	-2 216	25 004	113
Кредити юридичним особам	3 330	5 648	6 250	2318	602	2 920	188
Кредити фізичним особам	42892	61434	68253	18542	6 819	25 361	159
Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП)	4 210	825	8555	-3385	7 730	4 345	203
Чистий кредитний портфель (gross),(за вирахуванням резервів)	38335	50140	59 544	11805	9 404	21 209	155
Резерви під очікувані кредитні збитки	-198846	-241796	-236499	-42950	5 297	-37 653	119
Портфель цінних паперів(gross)	126676	180081	152157	53405	-27 924	25 481	120
Кошти клієнтів, в т.ч.	212167	231055	240641	18888	9 586	28 474	113
Строкові депозити фізичних осіб	119476	109778	99 168	-9698	-10 610	-20 308	83
Поточні рахунки до запитання фізичних осіб	51 535	72 892	90 827	21357	17 935	39 292	176
Поточні/розрахункові рахунки державних організацій	40	178	178	138	0	138	445
Поточні/розрахункові рахунки юридичних осіб	28318	36 785	39 822	8467	3 037	11 504	141
Строкові депозити юридичних осіб	12798	11 422	10 626	-1376	-796	-2 172	83
Чистий процентний дохід	6111	16752	19667	10641	2 915	13 556	322
Відрахування до резервів під зменшення корисності	7379	6089	4	-1290	-6 085	-7 375	0
Чистий прибуток	378	12798	32609	12420	19 811	32 231	8627

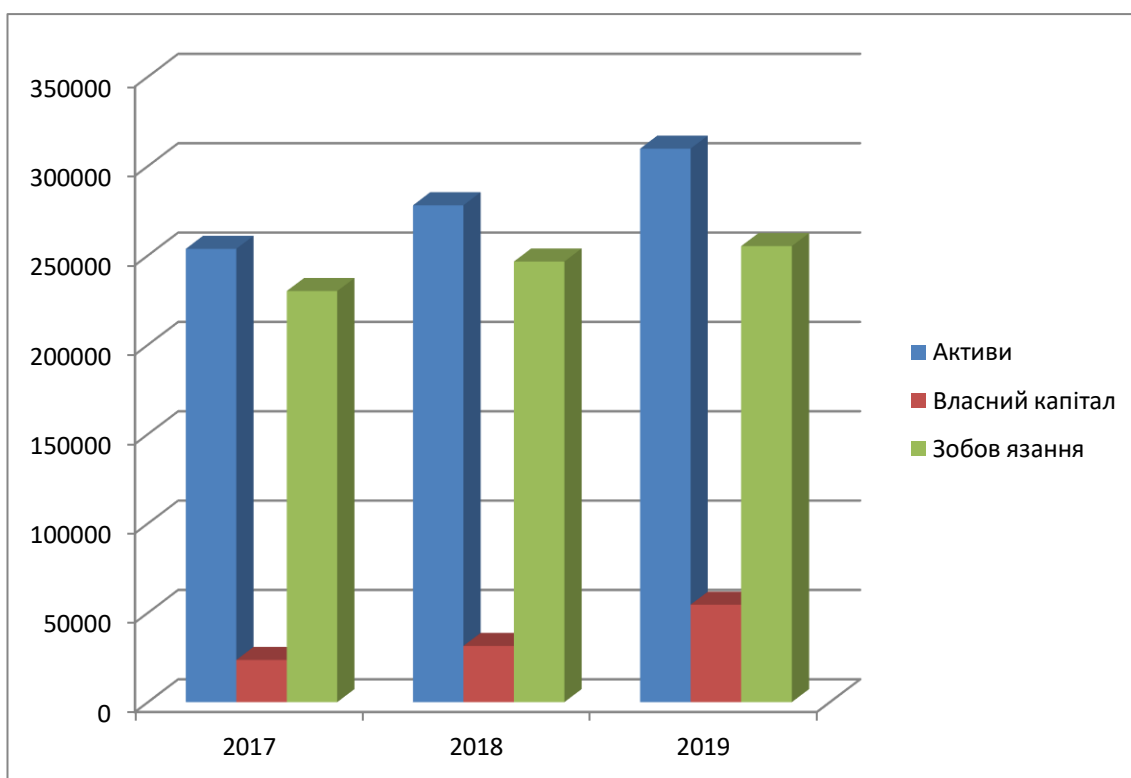

Рис.2.1. Динаміка активів та пасивів АТ КБ «Приватбанк» за 2017-2019 р.р.

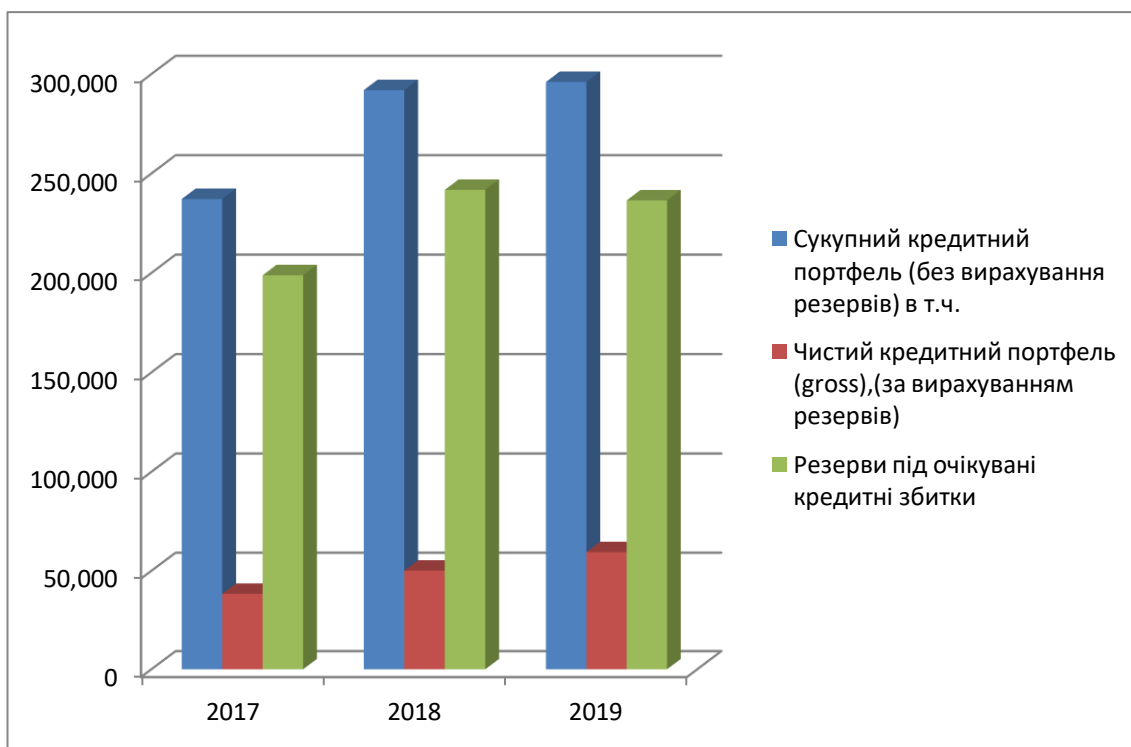

Рис.2.2. Динаміка кредитних вкладень АТ КБ «Приватбанк» за 2017-2019 р.р.

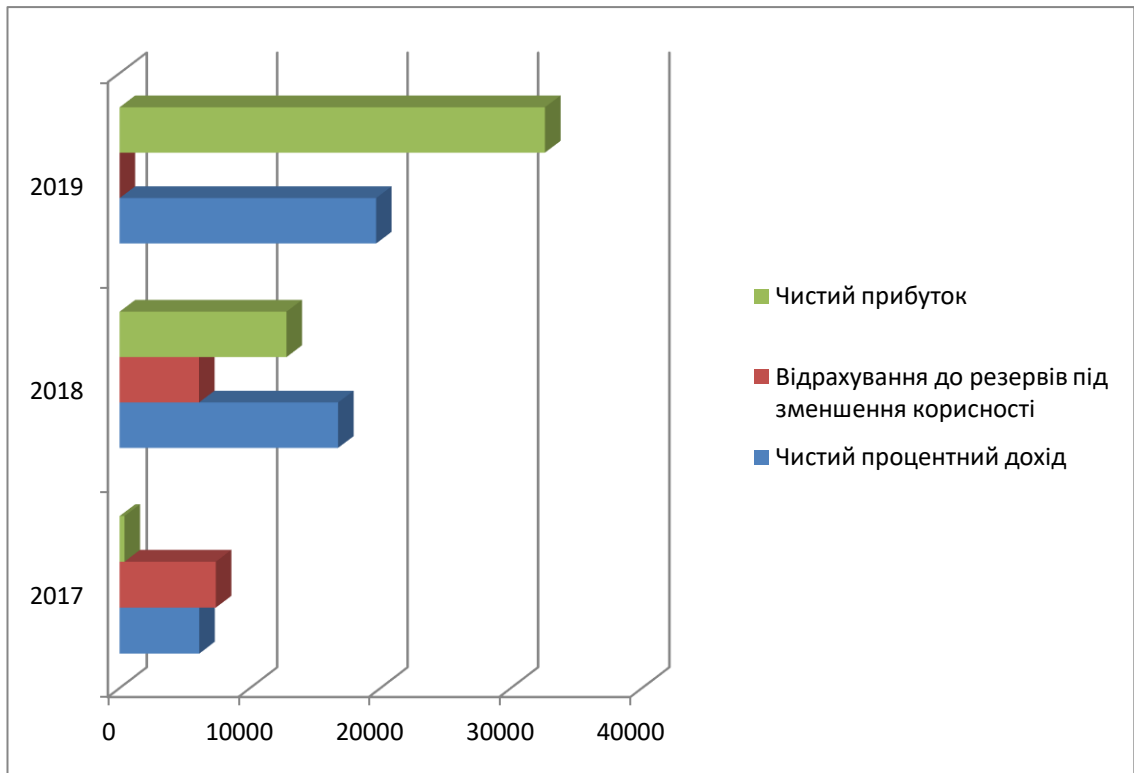

Рис.2.3. Динаміка доходів та фінансового результату АТ КБ «Приватбанк» за 2017-2019 р.р

Банк проводить операції з пов'язаними сторонами на комерційних умовах. Кожна кредитна заявка, отримана від пов'язаної сторони, розглядається таким самим чином, що й заявка, отримана від непов'язаної сторони.

Банк, поряд з іншими державними банками, утримував домінуючу позицію на ринку в 2019 році: сукупна частка державних банків становила 55,2% та 61,4% за чистими активами та коштами фізичних осіб відповідно. Одним із основних каталізаторів росту чистих активів банківської системи у 2019 році був приріст високоліквідних активів (+82 млрд. грн) та вкладень в цінні папери (+58 млрд. грн). При цьому кредитний портфель банківської системи зменшився на 7,6%, перш за все за рахунок зменшення кредитів суб'єктів господарювання на 97 млрд. грн. (10,6%). Портфель кредитів фізичних осіб збільшився за рік на 10 млрд. грн. (5%). Приріст кредитного портфелю Банку (за вирахуванням резервів) склав +9 млрд грн (19%), що

забезпечено розвитком кредитування: а) юридичних осіб (+2,5 млрд грн кредитного портфелю нетто) за рахунок розвитку традиційних продуктів (кредитні лінії, овердрафти) та інноваційних (КУБ); б) фізичних осіб (+7,5 млрд грн кредитного портфелю нетто), що здійснено завдяки розвитку карткових продуктів (картка «Універсальна»), іпотечного кредитування та лізингових продуктів. Незважаючи на таке значне зростання кредитного портфелю, його якість суттєво поліпилася, завдяки налагодженню процесів управління ризиками: рівень NPL за підсумками 2019 року склав 27,1% (-700 в.п. від показника 2018 року). Вартість кредитного ризику у 2019 року також була нижче, ніж у 2018 і склала 1,3% (-70 в.п. до 2018 року).

Одночасно банківська система України характеризується значним збільшенням протягом 2019 року коштів клієнтів (15%), в т.ч. кошти суб'єктів господарювання зросли на 92 млрд. грн. (22,5%), кошти фізичних осіб – на 44 млрд. грн. (8,7%). Така ж тенденція відслідковується і в Банку – кошти суб'єктів господарювання протягом 2019 року збільшились на 2,2млрд. грн. (5%), кошти фізичних осіб – на 7,3 млрд. грн. (4%). Банк продовжує кількісний та якісний розвиток послуг, що сприяє зростанню кількості активних карток, операцій в ТСО та АТМ.

За підсумками 2019 року Банк залишається лідером банківського сектору України за більшістю позицій:

- з великим відривом банк займає 1 місце за коштами фізичних осіб та 3 місце за коштами юридичних осіб;

- банк зміцнив лідерство за кількістю активних клієнтів як фізичних осіб, так і клієнтів малого та середнього бізнесу, досягнувши збільшення активних клієнтів фізичних осіб на 18%, юридичних осіб та приватних підприємців – на 22,5% протягом 2019 року;

- протягом 2019 року Банку вдалося значно наростити кредитний портфель - на 19% (+9 млрд. грн.). При цьому на ринку кредитування фізичних осіб Банк утримує лідируючі позиції.

За підсумками 2019 року Банк має достатній рівень капіталу. Регулятивний капітал Банку на кінець 2019 року становить 19,2 млрд. грн., а норматив адекватності регулятивного капіталу 14,15% (при нормі >10%). За підсумками проведеного стрес-тестування банків, проведеного НБУ в 2019 році, рівень адекватності капіталу не нижчий нормативного. Ліквідність активів: усі нормативні показники Банку значно перевищують норми, встановлені НБУ. Норматив короткострокової ліквідності (Н6) складав 100,41% на 31 грудня 2019 року (31 грудня 2018 року: 97,74%) при встановленому НБУ значенні нормативу не менше 60%. Коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) складав 268,26% за всіма валютами та 307,71% в іноземній валюті на 31 грудня 2019 року при встановленому НБУ значенні нормативу не менше 100%.

Протягом 2019 року Банк значно підвищив рівень прибутковості операцій і забезпечив досягнення 32,6 млрд. грн. чистого прибутку (12,8 за 2018 рік). Основними факторами зростання прибутку в 2019 році є: зростання бізнесу, покращення якості кредитного портфеля, вплив ринкових факторів (динаміки валютних курсів та справедливої вартості активів банку).

Досягнення таких високих показників стало можливим завдяки продовженню роботи щодо підвищення відсоткової маржі за банківськими продуктами. Разом з тим, завдяки лідерству банку за безготівковими та касовими розрахунками, банк збільшив чистий комісійний дохід на 20% до 18,2 млрд. грн. Комісії формують значну частину прибутку банку та виступають важливим фактором стійкості бізнесової моделі. У відповідності до прогнозу НБУ у 2020-2021 роках темпи зростання коштів населення збережуться на рівні попереднього року попри суттєве зниження відсоткових ставок за вкладами. Темпи приросту роздрібних кредитів лише трохи уповільняться – попит на них залишається високим завдяки зростанню доходів населення та високій споживацькій упевненості. Зростання корпоративних кредитів буде і надалі обмежуватися низькою прозорістю фінансів компаній. У 2019 році ставки за валютними кредитами були

найнижчими за усю історію роботи банківського сектору, проте це не призвело до зростання валютного кредитного портфелю банків. НБУ очікує, що ставки за кредитами у гривні, зокрема за іпотекою, стануть історично найнижчими протягом 2020 року. Завдяки низькій інфляції та макрофінансовій стабільності висока вартість ресурсів перестане бути проблемою, що стримує відновлення кредитування.

2.2. Вертикальний та горизонтальний аналіз активів АТ КБ «Приватбанк»

Банківські активи – ресурси банку та кошти, що класифікуються за напрямками розміщення та використання з метою одержання прибутку.

Активні операції банку – це такі операції, які дають змогу розміщувати кошти задля отримання доходу. За рахунок активних операцій формуються активи банку, що становлять подальший прибуток банківської діяльності. Тому необхідно регулярно проводити аналіз активів банку, який передбачає вертикальний, горизонтальний, коефіцієнтний аналіз, а також оцінку активів за ступенем ризику та ліквідності.

Для аналізу та управління АТ КБ «Приватбанк» групує активи наступним чином:

Грошові кошти та їх еквіваленти. Грошові кошти та їх еквіваленти являють собою активи, які можна конвертувати у відому суму готівки за першою вимогою і яким притаманний незначний ризик зміни вартості. Грошові кошти та їх еквіваленти включають грошові кошти у касі, грошові кошти на рахунках до запитання, та депозити «овернайт» в центральних та інших банках, використання яких не обмежене. Грошові кошти та їх еквіваленти обліковуються за амортизованою вартістю.

Залишки обов'язкових резервів у НБУ. Залишки обов'язкових резервів у центральних банках обліковуються за амортизованою вартістю і не можуть

використовуватися для фінансування повсякденних операцій Банку і, відповідно, не вважаються компонентом грошових коштів та їх еквівалентів для цілей складання окремого звіту про рух грошових коштів.

Кредити та аванси клієнтам. Банк оцінює кредити та аванси клієнтам за амортизованою вартістю тільки за одночасного виконання наступних двох умов: (а) актив відповідає бізнес-моделі, метою якої є утримування активів задля збирання контрактних грошових потоків; (б) контрактні умови фінансового активу передбачають у певні дати надходження грошових потоків, які є лише погашенням основної суми та сплатою відсотків на непогашену основну суму.

На першому етапі Банк визначає бізнес-модель на рівні, який найкраще відображає, яким чином здійснюється управління об'єднаними в групи фінансовими активами для досягнення певної мети бізнесу. Бізнес-модель Банку оцінюється не на рівні окремих інструментів, а на більш високому рівні агрегування портфелів і заснована на спостережуваних факторах, таких як: - яким чином оцінюється результативність бізнес-моделі і прибутковість фінансових активів, утримуваних в рамках цієї бізнес-моделі, і яким чином ця інформація повідомляється ключовому управлінському персоналу Банку; - ризики, які впливають на результативність бізнес-моделі (і на прибутковість фінансових активів, утримуваних в рамках цієї бізнес-моделі) і, зокрема, спосіб управління даними ризиками.

В рамках другого етапу процесу класифікації Банк оцінює договірні умови фінансового активу, щоб визначити, чи є передбачені договором грошові потоки по активу виключно платежами за рахунок основної суми боргу і відсотків на непогашену частину основної суми боргу (SPPI тест). Для цілей даного тесту «основна сума боргу» представляє собою справедливу вартість фінансового активу при первісному визнанні, і вона може змінюватися на протязі терміну дії даного фінансового активу. Найбільш значними елементами відсотків в рамках кредитного договору зазвичай є відшкодування вартості грошей у часі та відшкодування за

кредитний ризик. Для проведення SPPI тесту Банк застосовує судження і аналізує доречні фактори, наприклад, в якій валюті виражений фінансовий актив, і період, на який встановлена процентна ставка.

Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя. Майно, що перейшло у власність Банку як заставодержателя, є нефінансовими активами, отриманими Банком при врегулюванні прострочених кредитів. Ці активи при первинному визнанні визнаються за найменшою з двох величин: справедливої вартості майна або балансової вартості відповідних кредитів. В подальшому Банк оцінює такі активи за меншою з двох оцінок: балансової вартості та чистої вартості реалізації. Політика Банку полягає в вибутті активів у ході звичайної діяльності. Виручені кошти використовуються для зменшення або погашення неврегульованої претензії. В цілому, Банк не використовує майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя, у комерційній діяльності.

Зобов'язання, пов'язані з кредитуванням та фінансові гарантії. Банк бере на себе зобов'язання, пов'язані з кредитуванням, у тому числі зобов'язання з надання кредитів, акредитивів та фінансових гарантій.

Фінансові гарантії – це безвідкличні гарантії здійснити платежі у випадку, якщо клієнт виявиться неспроможним виконати свої зобов'язання перед третіми сторонами. Фінансовим гарантіям притаманний той самий ризик, що і кредитам. Фінансові гарантії та зобов'язання надати кредит спочатку визнаються за справедливою вартістю, яка зазвичай дорівнює сумі отриманої комісії. Ця сума амортизується на основі пропорції протягом строку існування зобов'язання, крім зобов'язань надати кредити, якщо існує імовірність того, що Банк укладе конкретну кредитну угоду і не очікує реалізувати відповідний кредит протягом короткого періоду часу після його надання. У такому випадку, комісія із зобов'язання надати кредит відноситься на майбутні періоди та включається до складу балансової вартості кредиту при первісному визнанні. На кінець кожного звітного періоду зобов'язання, пов'язані з кредитуванням, оцінюються за найбільшою

з двох сум: (i) неамортизованого залишку відповідної суми при первісному визнанні, та (ii) за оцінкою резерву під очікувані кредитні збитки.

Інвестиційні цінні папери. Банк визначає категорію оцінки цінних паперів відповідно до бізнес-моделі та SPPI критеріїв:

1) Інвестиційні цінні папери обліковуються за амортизованою собівартістю («АС»), якщо виконуються обидві такі умови: (а) актив відповідає бізнес-моделі, метою якої є утримування активів задля збирання контрактних грошових потоків; (б) контрактні умови фінансового активу передбачають у певні дати надходження грошових потоків, які є лише погашенням основної суми та сплатою відсотків на непогашену основну суму.

2) Інвестиційні цінні папери обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід («СВІСД»), якщо: (а) актив відповідає бізнес-моделі, мета якої - утримування активів задля збирання контрактних грошових потоків та продажу фінансових активів; (б) контрактні умови фінансового активу передбачають у певні дати надходження грошових потоків, які є лише погашенням основної суми та сплатою відсотків на непогашену основну суму.

Інвестиції в дочірні та асоційовані компанії. Банк обліковує свої інвестиції в дочірні та асоційовані компанії за собівартістю.

Інвестиційна нерухомість. Інвестиційна нерухомість - нерухоме майно, яке було придбано або побудовано з метою збільшення інвестованого капіталу, або за рахунок орендної плати та/або майбутнього перепродажу майна. Первісно інвестиційне майно визнається за вартістю придбання, включаючи витрати на операцію, і згодом переоцінюється за справедливою вартістю, переглянутою з метою відображення ринкових умов на кінець звітного періоду. Основні засоби. Основні засоби обліковуються за первісною або за переоціненою вартістю, як описано нижче, мінус накопичена амортизація та кумулятивний збиток від зменшення корисності, якщо потрібно.

Приведемо аналіз динаміки та структури активів «ПриватБанк» за 2017-2019 роки. Данні наведені в таблицях 2.2 – 2.4.

Таблиця 2.2

Аналіз активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2017 рік

	01.01.17	Структура %	31.12.17	Структура %	Відхилення млн. грн.	Темп приросту %
1	2	3	4	5	6	7
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	30 159	16,78	25 296	9,97	-4 863	-16,12
Заборгованість банків	0	0,00	2 903	1,14	2 903	
Кредити та аванси клієнтам	32 616	18,14	38 335	15,11	5 719	17,53
Інвестиційні цінні папери:	64 409	35,83	126676	49,94	62 267	96,67
за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	0	0,00	0	0,00	0	
наявні для продажу	64 409	35,83	90 354	35,62	25 945	40,28
за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	0	0,00	0	0,00	0	
утримуються до погашення	0	0,00	36 322	14,32	36 322	100,00
за амортизованою собівартістю	0	0,00	0	0,00	0	
Вбудовані похідні фінансові активи	27 044	15,04	34 336	13,54	7 292	26,96
Поточні податкові активи	181	0,10	184	0,07	3	1,66
Інвестиції в дочірні та асоціативну компанію	246	0,14	30	0,01	-216	-87,80
Інвестиційна нерухомість	691	0,38	3 648	1,44	2 957	427,93
Активи з права користування	0	0,00	0	0,00	0	
Приміщення, вдосконалення орендованого майна, обладнання та нематеріальні активи	3 409	1,90	3 326	1,31	-83	-2,43
Інші фінансові активи	2 639	1,47	2 940	1,16	301	11,41
Інші активи	9 585	5,33	8 815	3,47	-770	-8,03
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя	8 782	4,89	7 069	2,79	-1 713	-19,51
Активи, утримані для продажу	0	0,00	117	0,05	117	100,00
Всього активів	179761	100	253675	100,00	73 914	41,12

Згідно з даними таблиці 2.2, грошові кошти та їх еквіваленти протягом 2017 року зменшились з 30 159 млн. грн. до 25 296 млн. грн., тобто на

16,12%. Кредити та аванси клієнтам зросли з 32 616 млн. грн. до 38 335 млн. грн., тобто на 17,53%. Також, протягом року суттєво зросли інвестиційні цінні папери - 62 267 млн. грн. або на 96,67%. А інвестиційна нерухомість банку збільшилась більш ніж в 4 рази. За 2017 рік загальні активи банку збільшились з 179 761 млн. грн. до 253 675 млн. грн., або на 41,12%.

На рисунку 2.4 зображено динаміку зміни активів «ПриватБанк» за 2017 рік.

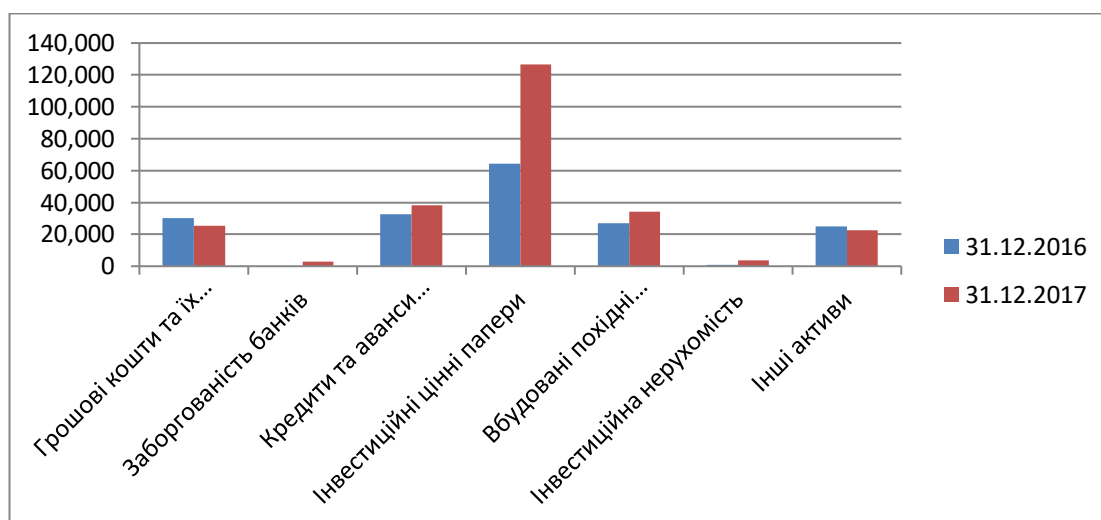

Рис.2.4. Динаміка активів АТ КБ «Приватбанк» за 2017 р.

Структуру активів «ПриватБанк» за 2017 рік зображено на рисунку 2.5.

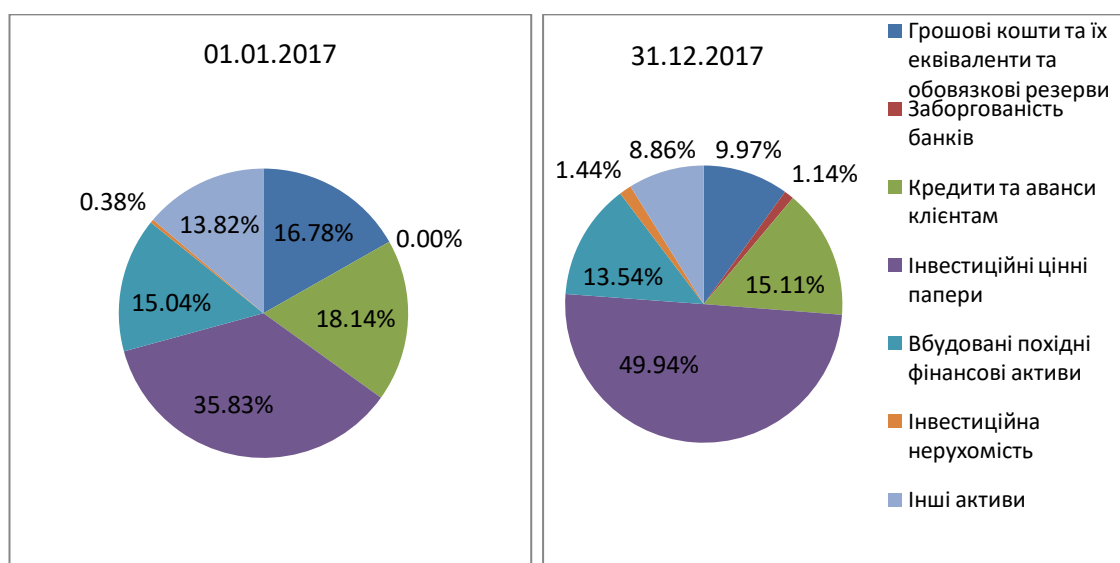

Рис. 2.5. Структуру активів «ПриватБанк» за 2017 рік

Найбільшу питому вагу в структурі активів «ПриватБанк» в 2017 році мали інвестиційні цінні папери. Так, на початок року питома вага показника становила 35,83%, а на кінець збільшилась до 49,94%, тобто майже половину усіх активів банку.

Таблиця 2.3

Аналіз активів «ПриватБанк» за 2018 рік

	01.01.18	Структура %	31.12.18	Структура %	Відхилення млн. грн.	Темп приросту %
1	2	3	4	5	6	7
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	25 296	9,97	27 360	9,84	2 064	8,16
Заборгованість банків	2 903	1,14	0	0	-2 903	-100
Кредити та аванси клієнтам	38 335	15,11	50 140	18,03	11 805	30,79
Інвестиційні цінні папери:	126676	49,94	180081	64,77	53 405	42,16
за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	0	0	86 244	31,02	86 244	
наявні для продажу	90 354	35,62	0	0	-90 354	-100
за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	0	0	79 299	28,52	79 299	
утримуються до погашення	36 322	14,32	0	0	-36 322	-100
за амортизованою собівартістю	0	0	14 538	5,23	14 538	
Вбудовані похідні фінансові активи	34 336	13,54	0	0	-34 336	-100,
Поточні податкові активи	184	0,07	184	0,07	0	0
Інвестиції в дочірні та асоціативну компанію	30	0,01	30	0,01	0	0
Інвестиційна нерухомість	3 648	1,44	3 340	1,20	-308	-8,44
Активи з права користування	0	0	0	0,	0	
Приміщення, вдосконалення орендованого майна, обладнання та нематеріальні активи	3 326	1,31	3 793	1,36	467	14,04
Інші фінансові активи	2 940	1,16	2 743	0,99	-197	-6,7
Інші активи	8 815	3,47	8 899	3,20	84	0,95
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя	7 069	2,79	1 361	0,49	-5 708	-80,75
Активи, утримані для продажу	117	0,05	117	0,04	0	0,00
Всього активів	253675	100	278048	100	24 373	9,61

Майже вдвічі зменшилась частка грошових коштів та їх еквівалентів – з 16,78% до 9,97%. Також, протягом року зменшилась частка кредитів та авансів клієнтам й вбудованих похідних фінансових активів.

Відповідно даним таблиці 2.3 протягом 2018 року грошові кошти та їх еквіваленти збільшились 25 296 млн. грн. до 27 360 млн. грн., або на 8,16%. Кредити та аванси клієнтам збільшились на 11 805 млн. грн. або на 30,79%. Інвестиційні цінні папери продовжували зростати, та протягом року збільшились на 42,16%.

Показник інвестиційної нерухомості банку зменшився з 3 648 млн. грн. до 3 340 млн. грн., або на 8,44%. За 2018 рік загальні активи банку збільшились з 253 675 млн. грн. до 278 048 млн. грн., або на 9,61%.

На рисунку 2.6 зображено динаміку зміни активів «ПриватБанк» за 2018 рік.

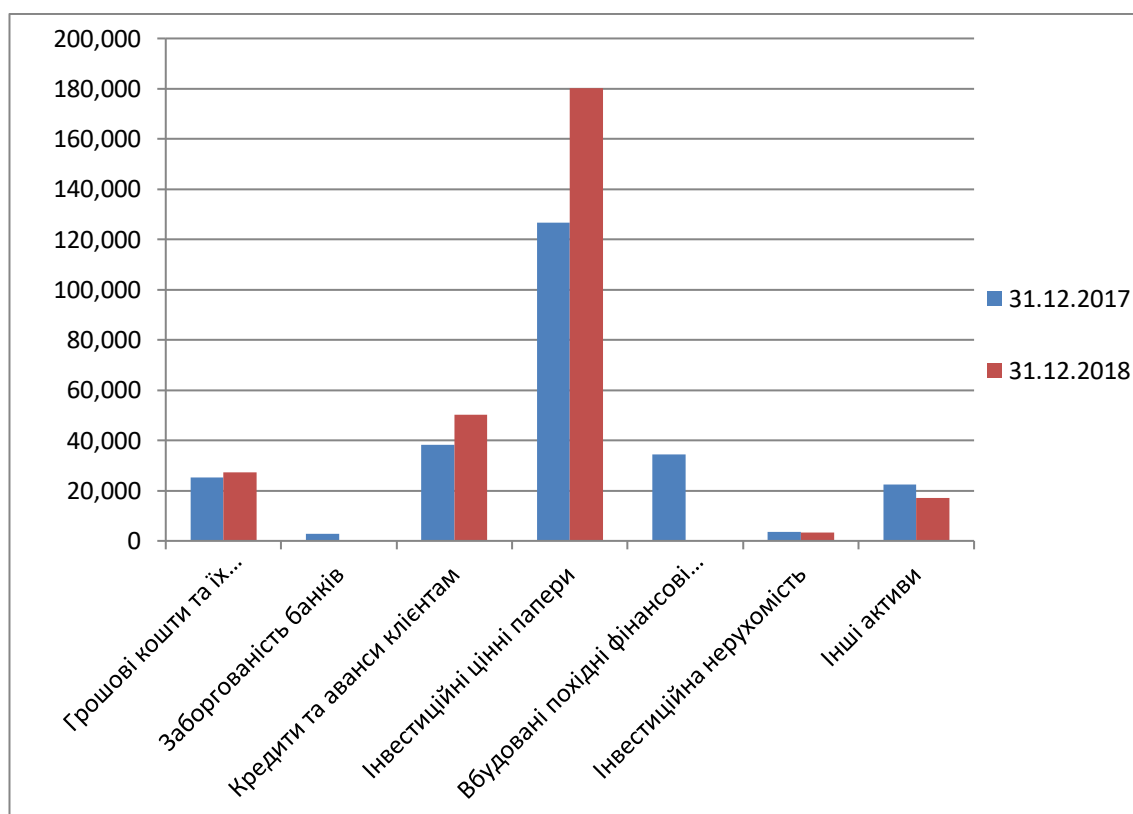

Рис. 2.6. Динаміка активів «ПриватБанк» за 2018 рік

Структуру активів «ПриватБанк» за 2018 рік зображено на рисунку 2.7.

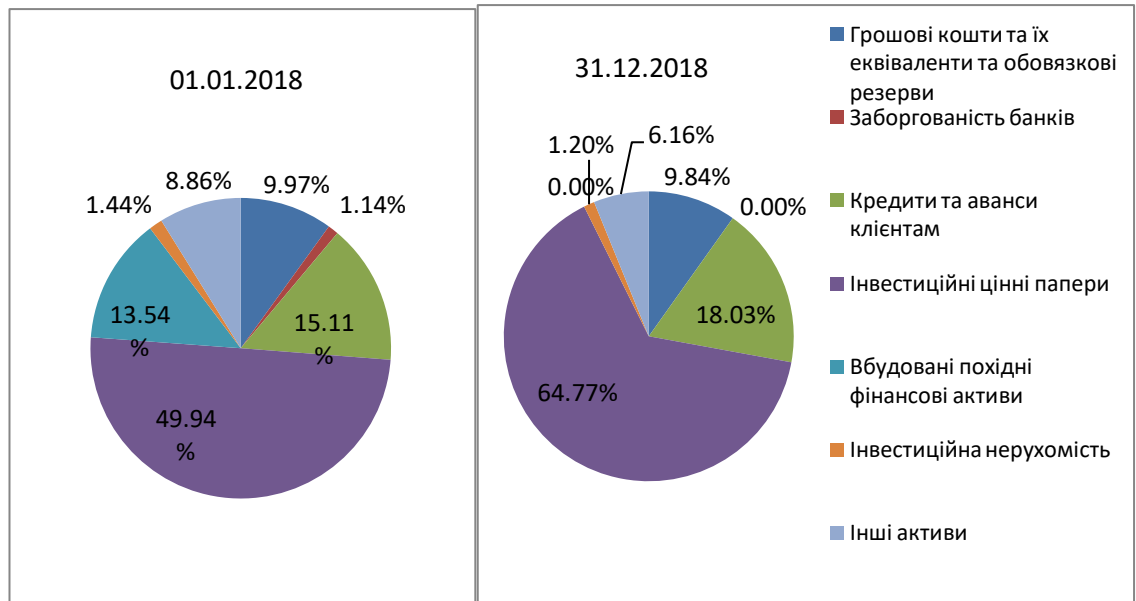

Рис.2.7. Структура активів «ПриватБанк» за 2018 рік

Найбільшу питому вагу в структурі активів «ПриватБанк» в 2018 році мали інвестиційні цінні папери та протягом року збільшилась з 49,94% до 64,77%.

Частка кредитів та авансів клієнтам збільшилась з 15,11% до 18,03%. Частка інших активів банку зменшилась з 8,86% до 6,16%. Питома вага грошових коштів та їх еквівалентів й інвестиційної нерухомості суттєво не змінилась.

Таблиця 2.4

Аналіз активів «ПриватБанк» за 2019 рік

	01.01.19	Структура %	31.12.19	Структура %	Відхилення млн. грн.	Темп приросту %
1	2	3	4	5	6	7
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	27 360	9,84	45 894	14,82	18 534	67,74
Заборгованість банків	0	0,00	27 118	8,76	27 118	
Кредити та аванси клієнтам	50 140	18,03	59 544	19,22	9 404	18,76
Інвестиційні цінні папери:	180081	64,77	152157	49,13	-27 924	-15,51
за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	86 244	31,02	84 680	27,34	-1 564	-1,81
наявні для продажу	0	0,00	0	0,00	0	

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4	5	6	7
за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	79 299	28,52	66 602	21,50	-12 697	-16,01
утримуються до погашення	0	0,00		0,00	0	
за амортизованою собівартістю	14 538	5,23	875	0,28	-13 663	-93,98
Вбудовані похідні фінансові активи	0	0,00	0	0,00	0	
Поточні податкові активи	184	0,07	2 257	0,73	2 073	1126,63
Інвестиції в дочірні та асоціативну компанію	30	0,01	155	0,05	125	416,67
Інвестиційна нерухомість	3 340	1,20	3 379	1,09	39	1,17
Активи з права користування	0	0,00	1 716	0,55	1 716	
Приміщення, вдосконалення орендованого майна, обладнання та нематеріальні активи	3 793	1,36	4 764	1,54	971	25,60
Інші фінансові активи	2 743	0,99	2 210	0,71	-533	-19,43
Інші активи	8 899	3,20	9 285	3,00	386	4,34
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя	1 361	0,49	1 244	0,40	-117	-8,60
Активи, утримані для продажу	117	0,04	0	0,00	-117	-100,00
Всього активів	278048	100	309723	100	31 675	11,39

Згідно з даними таблиці 2.4. протягом 2019 року значно зросли грошові кошти та їх еквіваленти – з 27 360 млн. грн. до 45 894 млн. грн. На рисунку 2.8 зображено динаміку зміни активів «ПриватБанк» за 2019 рік.

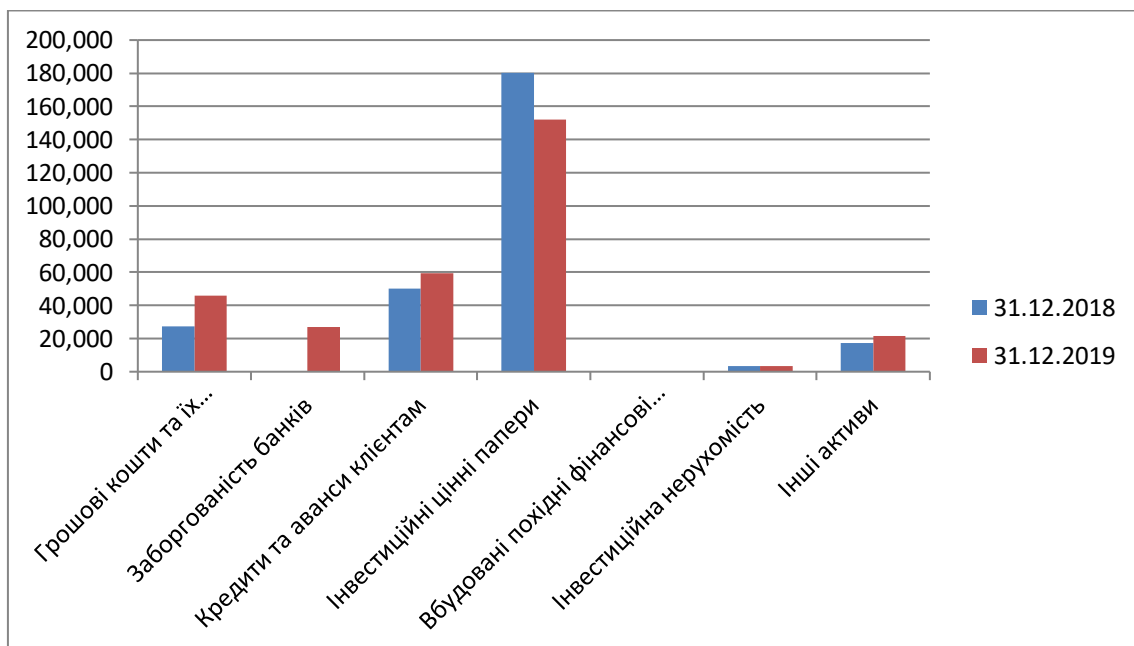

Рис.2.8. Динаміка активів «ПриватБанк» за 2019 рік

Тобто показник збільшився на 18 534 млн. грн. або на 67,74%. Кредити та аванси клієнтам продовжували зростати, та протягом року показник збільшився на 18,76%. На відміну від попереднього періоду, в 2019 році інвестиційні цінні папери банку зменшилися з 180 081 млн. грн. до 152 157 млн. грн., тобто на 15,51%. Показник інвестиційної нерухомості суттєво не змінився. Ватро зазначити, що протягом 2019 року значно збільшились поточні податкові активи банку – з 184 млн. грн. до 2 257 млн. грн., а темп приросту показника становив 1126,63%. За 2019 рік загальні активи банку збільшились з 278 048 млн. грн. до 309 723 млн. грн., або на 11,39%.

Структуру активів «ПриватБанк» за 2019 рік зображено на рисунку 2.9.

Найбільшу частку в структурі активів «ПриватБанк» в 2019 році продовжували займати інвестиційні цінні папери, але протягом року показник зменшився з 64,77% до 49,13%. Частка кредитів та авансів клієнтам збільшилась з 18,03% до 19,22%. Суттєво зросла питома вага грошових коштів та їх еквівалентів – з 9,84% до 14,82%. Інші показники значно не змінилися.

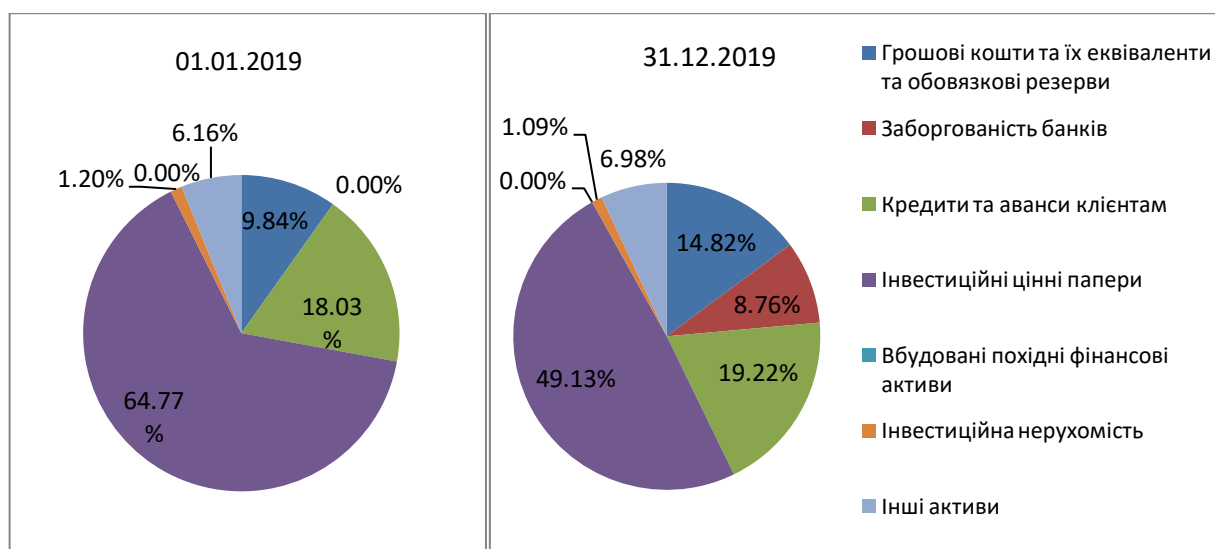

Рис. 2.9. Структура активів «ПриватБанк» за 2019 рік

Динаміку змін активів «ПриватБанк» за 2017-2019 роки зображено на рисунку 2.10.

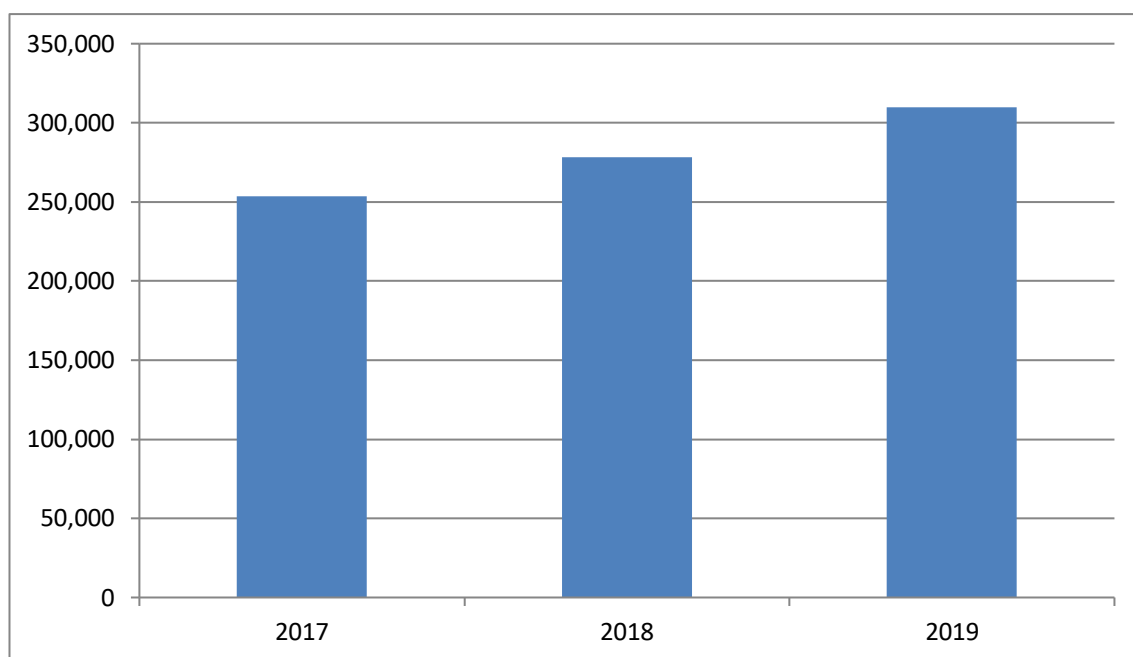

Рис.2.10. Динаміка активів «ПриватБанк» за 2017-2019 роки

Отже, протягом 2017 – 2019 років відбувалось постійне збільшення активів «ПриватБанк», при чому зростання відбувалось переважно через збільшення показника інвестиційних цінних паперів банку та кредитів та авансів клієнтам. Ватро зауважити що саме ці показники мали найбільшу частку у структурі активів банку.

2.3. Аналіз якості активів АТ КБ «Приватбанк»

Оцінка якості активів — важливий показник для визначення ступеня надійності банку та ефективності його діяльності. Якісний аналіз активів банку передбачає аналіз активів банку за ступенями ризику, ліквідністю та розрахунок і оцінку окремих показників.

Ліквідність — це спроможність банку швидко перетворювати свої активи в грошові кошти без втрати їх вартості з метою виконання боргових зобов'язань. При цьому за ступенем ліквідності статті активу балансу ми поділили на п'ять основних груп: високоліквідні активи (первинні та

вторинні резерви), інші ліквідні активи, малоліквідні активи, неліквідні активи. Аналізуючи активи за ступенем ліквідності, ми виділили частку кожної групи активів за цією ознакою в загальних активах банку.

В табл. 2.5 відображено аналіз активів «ПриватБанк» за 2017-2019 роки за ступенем ліквідності.

Таблиця 2.5

Аналіз активів «ПриватБанк» за 2017-2019 роки за ступенем ліквідності

	01.01.17	%	31.12.17	Структура	31.12.18	Структура	31.12.19	Структура
Високоліквідні активи у т.ч	30 159	16,78	25 296	9,97	27 360	9,84	45 894	14,82
Первинні резерви	19 250	63,83	20 797	82,21	23 648	86,43	29 446	64,16
Вторинні резерви	10 909	36,17	4 499	17,79	3 712	13,57	16 448	35,84
Інші ліквідні активи	652	0,36	3 670	1,45	1 003	0,36	28 309	9,14
Малоліквідні активи	96 373	53,61	164244	64,75	229218	82,44	210510	67,97
Неліквідні активи	52 577	29,25	60 465	23,84	20 467	7,36	25 010	8,07
Усього	179761	100	253675	100	278048	100	309723	100

Протягом 2017 року у структурі активів банку найбільшу частку мали малоліквідні активи, та впродовж року питома вага показника збільшилась з 53,64% до 64,75%. Частка неліквідних активів зменшилась з 29,25% до 23,84%. Також, суттєво зменшилась частка високоліквідних активів – з 16,78% до 9,97%. Інші ліквідні активи мали незначну частку у структурі активів. Структуру активів «ПриватБанк» за ступенем ліквідності за 2017 рік зображено на рисунку 2.11.

Найбільшу частку у структурі активів в 2018 році так само мали малоліквідні активи, та впродовж року питома вага показника збільшилась з 64,75% до 82,44%. Частка високоліквідних активів суттєво не змінилась. Майже втричі зменшилась питома вага неліквідних активів. Інші ліквідні активи мали незначну частку у структурі активів.

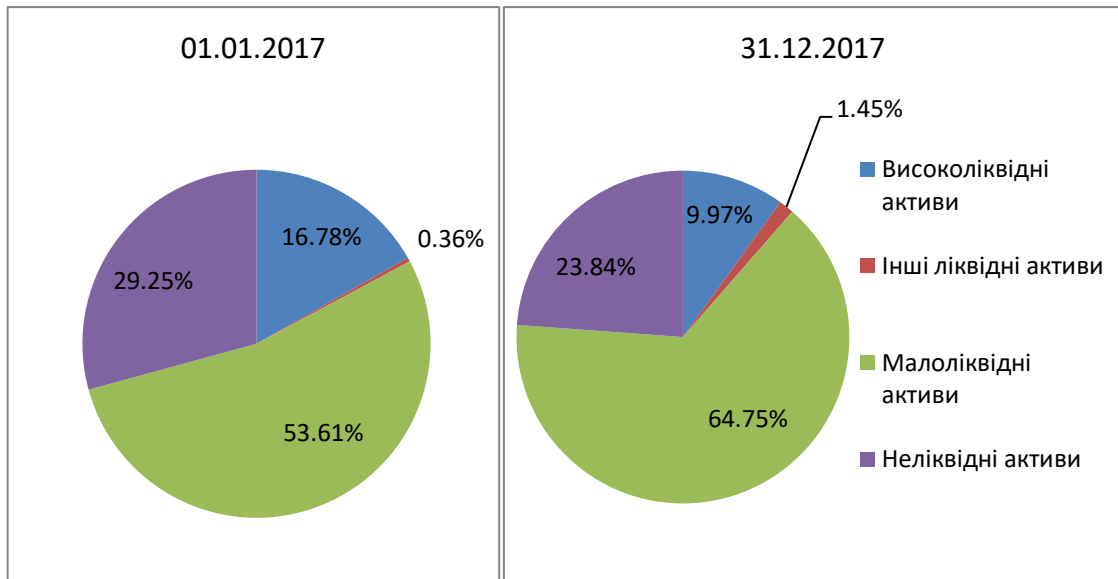

Рис. 2.11. Структура активів «ПриватБанк» за ступенем ліквідності за 2017 рік

Структуру активів «ПриватБанк» за ступенем ліквідності за 2018 рік зображено на рисунку 2.12.

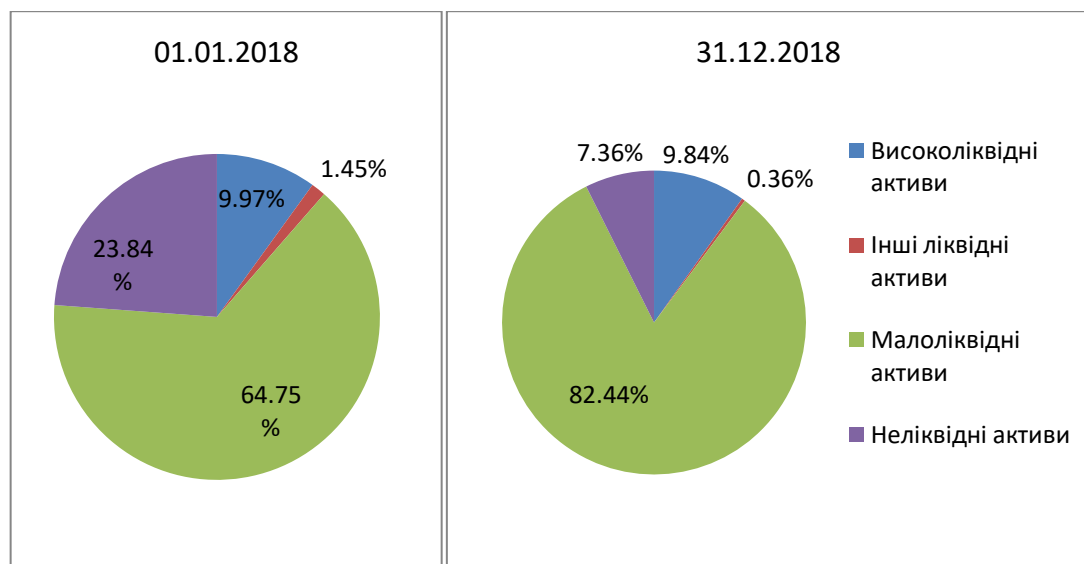

Рис. 2.12. Структура активів «ПриватБанк» за ступенем ліквідності за 2018 рік

Протягом 2019 року у структурі активів банку найбільшу частку мали малоліквідні активи, але впродовж року частка показника зменшилась з

82,44% до 67,97%. Частка неліквідних активів зросла з 7,36% до 8,07%. Суттєво зросла питома вага високоліквідних активів та інших ліквідних активів. Так, часта високоліквідних активів збільшилась з 9,84% до 14,82%. Структуру активів «ПриватБанк» за ступенем ліквідності за 2017 рік зображено на рисунку 2.13.

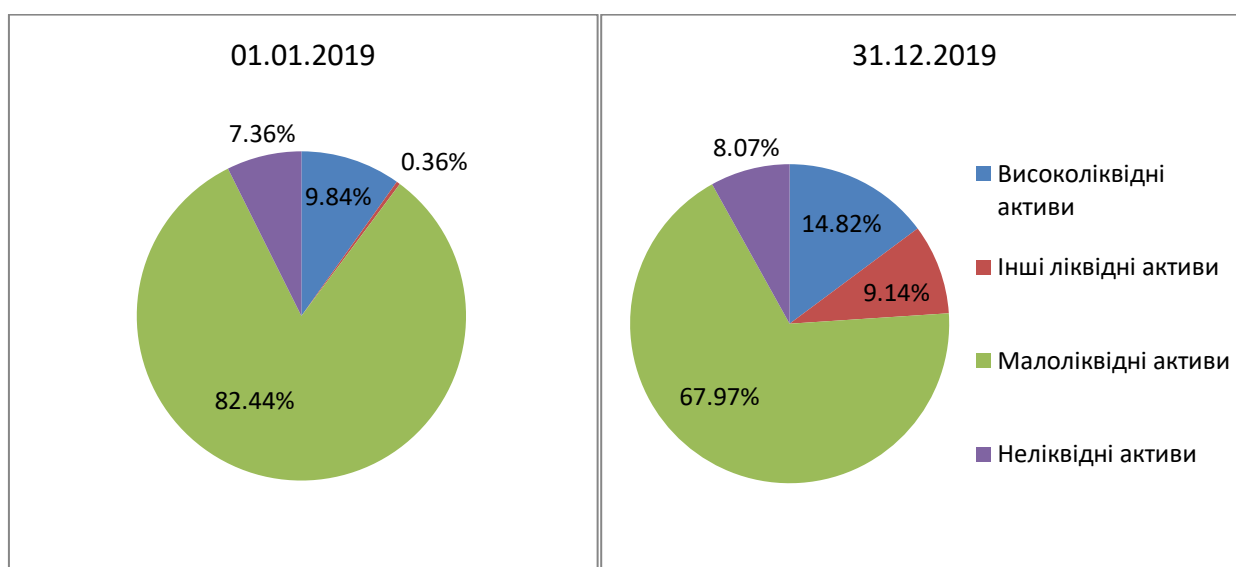

Рис. 2.13. Структуру активів «ПриватБанк» за ступенем ліквідності за 2019 рік

Динаміку статей активів за ліквідністю зображено на рис.2.14.

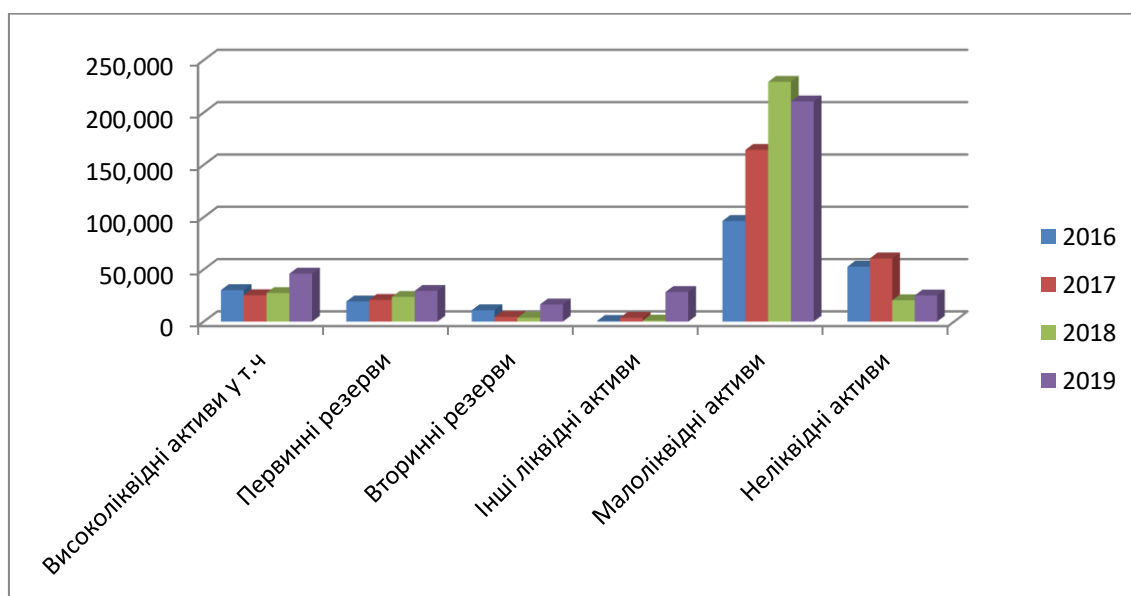

Рис.2.14. Динаміка статей активів за ліквідністю АТ КБ «Приватбанк»

Отже, протягом 2017-2019 років відбулися значні зміни в структурі активів «ПриватБанк» за ступенем ліквідності. Протягом усього досліджуваного періоду найбільшу частку у структурі активів мали мало ліквідні активи. В 2017-2018 роках спостерігалось збільшення питомої ваги показника, а в 2019 навпаки, відбулось зменшення. Також, протягом 2019 року відбулось значне збільшення питомої ваги показників високоліквідних активів та інших ліквідних активів банку, які в попередніх періодах мали тенденцію до зменшення. А протягом 2018 року відбулось значне зменшення питомої ваги неліквідних активів.

На наступному етапі проведемо аналіз активів «ПриватБанк» за 2017-2019 роки за ступенем ризикованості, для цього ми класифікували всі активи за рівнем ризику та розрахували їх питому вагу у сукупній структурі активів. Дані наведені в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Аналіз активів «ПриватБанк» за 2017-2019 роки за ступенем ризикованості

	01.01.17	Структура	31.12.17	Структура	31.12.18	Структура	31.12.19	Структура
1 група – 0%	110703	61,58	184662	72,79	203729	73,27	208646	67,37
2 група – 10%								
3 група – 20%	10307	5,73	4396	1,73	3506	1,26	16363	5,28
4 група – 30%								
5 група – 35%	2011	1,12	1767	0,70	1638	0,59	2312	0,75
6 група – 50%	602	0,33	153	0,06	205	0,07	160	0,05
7 група – 75%								
8 група – 100%	56138	31,23	62697	24,72	68970	24,81	82242	26,55
Усього	179761	100	253675	100	278048	100	309723	100
Скориговані на резерви	120557	67,07	189404	74,66	207701	74,60	223319	72,10

Згідно з даними таблиці 2.6, протягом 2017 року найбільшу питому вагу у структура активів банку за ступенем ризикованості мали активи 1 групи, тобто ті активи, які мають найменший рівень ризикованості і під які на створюють резерви. На початку року питома вага активів цієї групи становила 61,58%, а на кінець збільшилась до 72,79%. Проте значну питому

вагу мали активи 8 групи, тобто ті, які мають найбільший рівень ризику та під них створюють найбільші резерви. Питома вага цієї групи на початок року становила 31,23%, а на кінець зменшилась до 24,72%. Активи інших груп ризику мали незначну питому вагу.

Протягом 2018 року найбільшу питому вагу у структурі активів за ступенем ризикованості теж мали активи 1 групи. Протягом року показник збільшився до 73,27%. Питома вага активів 8 групи несуттєво зросла – з 24,72% до 24,81%. Активи інших груп ризику мали незначну питому вагу.

В 2019 року найбільшу питому вагу у структурі активів за ступенем ризикованості так само мали активи 1 групи. Але протягом року показник зменшився з 73,27% до 67,37%. Питома вага активів 8 групи продовжувала зростати і на кінець року становила 26,55%. Активи інших груп ризику мали незначну питому вагу.

Отже, протягом 2017-2019 років у структурі активів «ПриватБанк» за ступенем ризикованості найбільшу питому вагу мали активи 1 групи. Протягом 2017-2018 років показник мав загальну тенденцію до зростання, але в 2019 році почав зменшуватись. Питома вага активів 8 групи зменшувалась протягом 2017 року, а в 2018-2019 роках зростала. Варто зазначити, що загалом на резерви під активи усіх груп приходиться близько 30-25% від суми загальних активів банку.

Проведемо коефіцієнтний аналіз активів «ПриватБанк» за 2017-2019. Дані наведені в таблиці 2.7.

Коефіцієнт дохідності характеризує ділову активність банку з погляду ефективності розміщення ресурсів. Оптимальним для банків є значення цього показника на рівні 70%. Протягом усього досліджуваного періоду коефіцієнт дохідності «ПриватБанк» відповідав оптимальному значенню. Проте в 2019 році показник суттєво зменшився порівняно з попереднім періодом, що може вказувати на зменшення ділової активності банку.

Коефіцієнт ризикованості протягом 2017-2018 років несуттєво збільшився, а в 2019 році зменшився на 2%. Це можна вважати позитивним

фактом, оскільки зменшення цього коефіцієнта свідчить про зменшення ризикованості банківських активних операцій.

Таблиця 2.7

Коефіцієнтний аналіз активів «ПриватБанк» за 2017-2019 р.р.

	2017	2018	2019	Оптимальне значення
К доходності, %	81,18	84,01	78,25	70%
К ризикованості, %	74,66	74,70	72,10	Чим менше, тим краще
К ліквідності активів	22	14	22	
Оборотність активів N	0,18	0,19	0,21	Чим більше, тим краще
Тривалість одного обороту активів t	40674267	3780344	3578029	Чим менше, тим краще
К концентрації:				
високоліквідні активи	0,11	0,10	0,24	0,3
надані кредити	0,15	0,18	0,19	0,4
всі вкладення в цінні папери	0,50	0,65	0,49	0,10-0,12
основні кошти й нематеріальні активи	0,15	0,01	0,01	0,17-0,18
інші активи	0,09	0,06	0,07	0,02-0,03

Коефіцієнт ліквідності протягом досліджуваного періоду незначно змінювався але знаходився у межах норми.

Згідно з даними таблиці 2.7, коефіцієнти високоліквідних активів та наданих кредитів були менші за оптимальне значення. Коефіцієнти основних коштів та нематеріальних активів були максимально наближені до оптимального значення. Коефіцієнти інших активів перевищували оптимальне значення. Також, суттєво перевищували оптимальне значення коефіцієнти всіх вкладень в цінні папери. Коефіцієнти всіх вкладень в цінні папери становили 50% і більше, що свідчить про дуже низьку диверсифікованість активів банку. Тому діяльність банку можна вважати ризикованою.

Динаміку основних показників якості активів зображено на рис.2.15.

Всі показники у межах норми, що свідчить про задовільну якість активів банку.

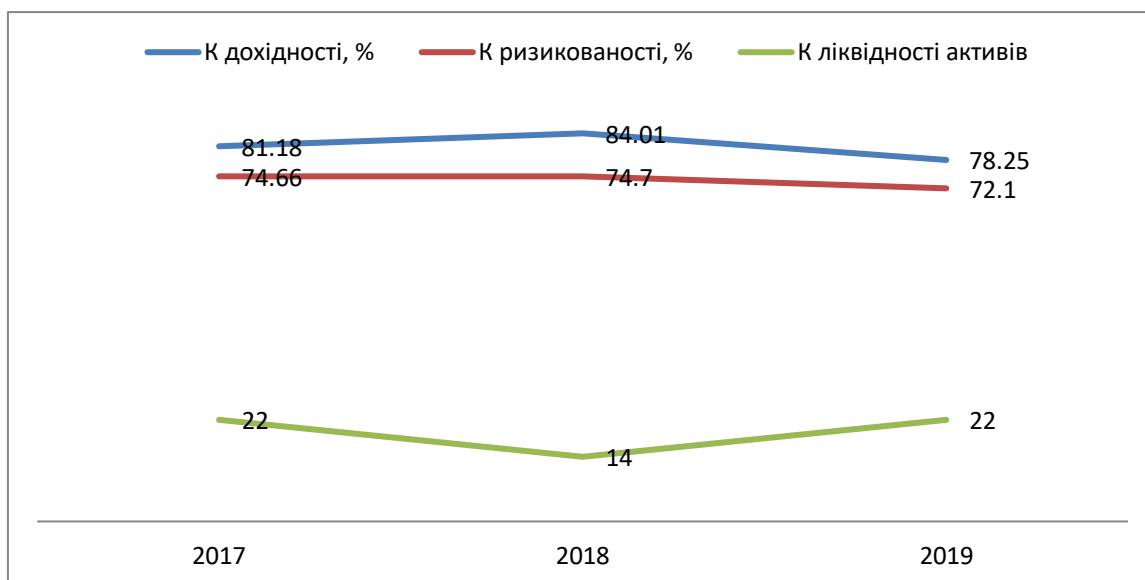

Рис.2.15 Динаміка коефіцієнтів дохідності, ризикованості та ліквідності

Оборотність активів збільшувалась протягом усього досліджуваного періоду. Це можна вважати позитивним фактом, оскільки збільшення оборотності активів позитивно відбивається на підвищенні ефективності роботи банку, а й підвищує його ліквідність та сприяє вивільненню ресурсів з обороту. Тривалість одного обороту активів протягом досліджуваного періоду зменшувалась, що теж є позитивним фактом, оскільки свідчить про прискорення оборотності активів банку.

Коефіцієнт концентрації характеризує рівень диверсифікації активів банку. Даний коефіцієнт розраховується для кожної групи активів банку.

Висновки до 2 розділу

Протягом 2017 – 2019 років відбувалось постійне збільшення активів «ПриватБанк», при чому зростання відбувалось переважно через збільшення показника інвестиційних цінних паперів банку та кредитів та авансів клієнтам. Також ці показники мали найбільшу частку у структурі активів банку.

В структурі активів за ступенем ліквідності відбулися значні зміни. Протягом усього досліджуваного періоду найбільшу частку у структурі активів мали малоліквідні активи, яка в 2017-2018 роках збільшувалась, а в 2019 навпаки, зменшилась. Також, протягом 2019 року відбулось значне збільшення питомої ваги показників високоліквідних активів та інших ліквідних активів банку, які в попередніх періодах мали тенденцію до зменшення.

В структурі активів за ступенем ризикованості найбільшу питому вагу мали активи 1 групи. Також, значну питому вагу мали активи 8 групи. Загалом на резерви під активи усіх груп приходиться близько 30-25% від суми загальних активів банку.

Згідно з даними коефіцієнтного аналізу активів більшість коефіцієнтів банку відповідала оптимальному значенню. Але банк має дуже низьку диверсифікацію активів, про що свідчить високий коефіцієнт всіх вкладень в цінні папери становили (50%). Через це діяльність банку може бути ризикованою.

З метою ефективного управління проблемними активами Банком виконуються наступні завдання:

- запобігання виникненню та своєчасне виявлення проблемної заборгованості, ефективна робота з потенційною проблемною заборгованістю;

- скорочення розміру та частки проблемної заборгованості у портфелі Банку шляхом розробки та імплементації заходів щодо повернення такої заборгованості, зокрема, реструктуризації, досудового врегулювання, звернення стягнення на заставне майно, його прогнозований продаж, тощо;

- побудова комплексної ефективної системи управління проблемною заборгованістю.

РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ АКТИВІВ АТ КБ «ПРИВАТБАНК» ШЛЯХОМ ОПТИМІЗАЦІЇ ЇХ СТРУКТУРИ

3.1. Моделювання оптимальної структури балансу АТ КБ «Приватбанк» у рамках збалансованої стратегії управління активами і пасивами

Управління активами — це основний процес, у межах якого банки планують і реалізують свої прибутки та здійснюють контроль за притаманними їхній діяльності ризиками. Проблеми управління активами мають комплексний характер, оскільки необхідно враховувати велику кількість факторів, які стосуються багатьох напрямів діяльності.

З огляду на багатоплановість і складність процесу прийняття рішень при управлінні активами слід використовувати системний підхід.

Окреслимо конкретні завдання управління активами:

- а) управління ліквідністю;
- б) управління ризиком процентної ставки;
- в) хеджування;
- г) управління валютним ризиком.

Кожну із зазначених складових можна розглядати як окрему проблему, але в рамках інтегрованого підходу до управління активами необхідно проводити їх спільний аналіз у цілісній системі — банківській установі.

Існують стратегія управління активами, стратегія управління пасивами та збалансована стратегія управління активами і пасивами. Сутність збалансованої стратегії управління полягає в тому, що банки розглядають свої портфелі активів, визначаючи роль сукупного портфеля в одержанні високого прибутку за прийняттого рівня ризику. Спільне управління активами і пасивами дає банку інструментарій для формування оптимальної

структури балансу та створення захисту від ризиків, спричинених значними коливаннями параметрів фінансових ринків.

Як вже зазначалося у попередніх розділах, активи комерційного банку потрібно розділити на: касова готівка і прирівняні до неї кошти; інвестиції в цінні папери; кредити; споруди та обладнання. Однак у кожного банку виникає проблема при встановленні і дотриманні раціональної структури активів. Крім того, структура активів в більшості визначається національними особливостями, що склалися.

Активи банку, приведені в його балансі, показують, що банк зробив з коштами, які він отримав від своїх власників (акціонерів), так і від кредиторів (вкладників). Між ліквідністю і доходністю існує протиріччя: кошти в довгострокових кредитах, наприклад, можуть приносити добрий дохід, але їх може не виявитися в наявності для покриття обов'язкових вимог вкладників, тому частина активів повинна підтримуватися у ліквідній формі.

Тому банку необхідно опікуватися проблемою визначення оптимальних варіантів проведення операцій кредитування, інвестування в цінні папери та інших активних операцій, але у даному випадку, окрім доходності та ризикованості здійснюваних вкладень, ми пропонуємо брати до уваги структуру банківських зобов'язань, співвідношення ефекту від вкладення коштів в активи та витрат на їх залучення, нормативи регулювання банківської діяльності.

При формуванні портфеля активів комерційним банком ставляться цілі забезпечення прибутковості діяльності та банківської ліквідності, що передбачає своєчасне виконання зобов'язань перед клієнтами банку. Ми пропонуємо три економіко-математичні моделі розподілу фінансових ресурсів між видами активів, які враховують названі умови і цілі банківської діяльності, та належать до класу задач лінійного і нелінійного математичного програмування.

Перша з них метою проведення кредитно-інвестиційних операцій має отримання максимально можливого доходу від вкладення коштів. Цільова

функція моделі, що максимізує очікуваний дохід від проведення активних операцій, має вигляд:

$$\sum_{i=1}^{n_1} x_i \cdot R_{x_i} \cdot T_i + \sum_{i=n_1+1}^n x_i [(1 + R_{x_i})^{T_i} - 1] \rightarrow \max, \quad (3.1)$$

де x_i – обсяг банківських ресурсів, що вкладається в i -й видактивів ($1 \leq i \leq n_1$ та $n_1 < i \leq n$, де n – кількість активів, в які розглядається можливість вкладення, n_1 – кількість активів, за якими нараховуються прості відсотки), R_{x_i} – ставка відсотка за i -м видом активів, T_i – термін функціонування i -го виду активу.

Умова виконання вкладень в активи, у межах наявних ресурсів записується так:

$$\sum_{i=1}^n x_i \leq A - \sum_{i=1}^n R r_i \cdot x_i, \quad (3.2)$$

де A – наявні у банку кошти для здійснення активних операцій, $R r_i$ – ставка резервування за i -м видом активів.

Необхідність врахування потреб клієнтів-позичальників та можливостей банку при розміщенні коштів у кожен вид активу виражається обмеженням:

$$x_i \leq A_i, \quad (3.3)$$

де A_i – мінімальна величина, що вибирається між обсягом активу, що потребується суб'єктами фінансово-кредитного ринку, і максимальним обсягом даного активу, який може придбати банк, виходячи з наявних у нього ресурсів та регулюючих нормативів НБУ.

Для підтримання належного рівня фінансової стабільності в модель введена умова виконання нормативу поточної ліквідності:

$$\frac{N_a + \sum_{i=1}^n x_i}{P} \geq H5, \quad (3.4)$$

де N_a – інші активи первинної та вторинної ліквідності; x_i – обсяг банківських ресурсів, що вкладається в i -й вид активів, з терміном погашення до 30 днів включно; P – зобов'язання банку з терміном погашення до 30 днів включно.

Обмеження на не перевищення банківськими витратами банківських доходів, записується у вигляді:

$$\sum_{i=1}^{n_1} x_i \cdot R x_i \cdot t_i + \sum_{i=n_1+1}^n x_i \left[(1 + R x_i)^{t_i} - 1 \right] + I_p + I \geq E_p + E, \quad (12) \quad (3.5)$$

де t_i – термін функціонування i -го можливого активу в даному розрахунковому періоді; I_p – обсяг процентних доходів від раніше здійснених вкладів в активи у наступному періоді; E_p – обсяг процентних витрат у наступному періоді; I – очікуваний обсяг інших доходів у наступному періоді; E – очікуваний обсяг інших витрат у наступному періоді.

Для забезпечення здатності своєчасного виконання банківських зобов'язань необхідно проводити узгодження обсягів різнотермінових вкладень в активи та банківських зобов'язань. Критерієм оптимальності моделі є досягнення максимальної відповідності між величинами залучених та розміщуваних на різні терміни коштів, і відповідно уникнення проблем з банківською ліквідністю:

$$\sum_{k=1}^K \left(\sum_{i=1}^{i_k} x_i - p_k \right)^2 \rightarrow \min, \quad (3.5)$$

де p_k – обсяг зобов'язань, термін функціонування яких триває до періоду k ($1 \leq k \leq K$) і які передбачається сплатити за рахунок коштів, що надійдуть від повернення активів, вкладення в які ми зараз плануємо, x_i – обсяг банківських

ресурсів, що вкладається в i -й вид активів, вкладення в активи об'єднуються в групи за ознакою періоду їх повернення k , і i_k – кількість видів вкладень в кожній групі.

Обмеження відображають умову здійснення вкладень у межах наявних ресурсів, врахування потреб клієнтів позичальників, можливостей банку та регулюючих банківську діяльність нормативів НБУ щодо кожного окремого вкладу в активи, забезпечення достатності доходів від проведення активних операцій для покриття витрат.

Економіко-математична модель з критерієм максимізації доходу й узгодження обсягів різнотермінових активів та зобов'язань комерційного банку передбачає одночасне поєднання цілей отримання найвищого можливого доходу та забезпечення банківської ліквідності. Цільова функція задачі має вигляд:

$$\frac{\sum_{i=1}^{n_1} x_i \cdot R_{x_i} \cdot T_i + \sum_{i=n_1+1}^n x_i [(1 + R_{x_i})^{T_i} - 1]}{\sum_{k=1}^K \left(\sum_{i=1}^{i_k} x_i - p_k \right)^2} \rightarrow \max. \quad (3.6)$$

Застосування кожної з визначених за допомогою моделей стратегій, може дати кращий чи гірший фінансовий результат за різних обсягів та термінів фінансових ресурсів у розпорядженні банку та варіантів вкладення коштів, що пропонуються клієнтами-позичальниками. Оцінивши ефективність застосування розрахованих стратегій, за наявної структури банківських фінансових ресурсів, пропозицій щодо їх розміщення та основних цілей діяльності на певному етапі, комерційний

З метою застосування однієї із стратегій моделювання активів/пасивів АТ КБ «Приватбанк», спочатку структуруємо активи за рівнем ліквідності та пасиви за термінами залучення ресурсів.

У таблиці 3.1 представлено результати структурування активів та пасивів АТ КБ «Приватбанк» за ступенем ліквідності та термінами залучення відповідно.

На рис.3.1 та 3.2 ми відобразили схематично структуру активів та пасивів банку за ступенем ліквідності та термінами залучення ресурсів станом на кінець досліджуваного періоду.

Як бачимо у структурі активів досліджуваного банку станом на 31.12.2019 р. питома вага припадала на малоліквідні активи, їх частка становила 67,97%. До мало ліквідних активів відносяться непрацюючі кредити, що мають проблемну заборгованість.

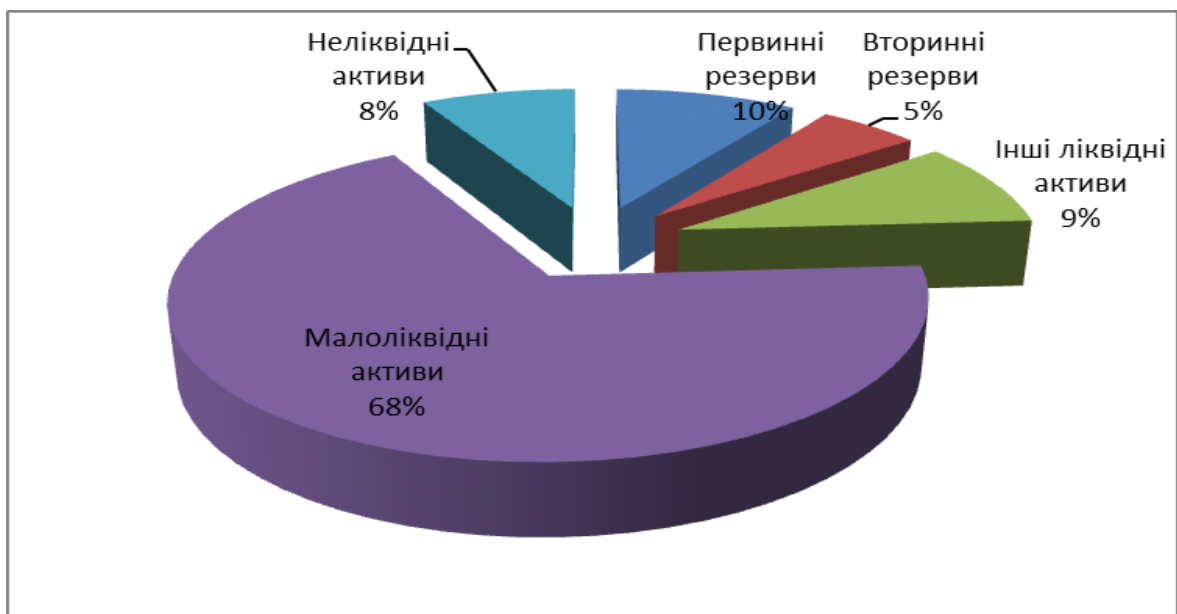

Рис.3.1. Структура активів АТ КБ «Приватбанк» за ступенем ліквідності станом на 31.12.2019 р.

Таблиця 3.1

Структура ресурсів та джерел їх формування АТ КБ «Приватбанк» за 2019р. за ліквідністю та термінами залучення

	01.01.19	%	31.12.19	%		01.01.19	%	31.12.19	%
АКТИВИ					ПАСИВИ				
Високоліквідні активи у т.ч	27360	9,84	45 894	14,82	Депозити до запитання:	109990	44,61	130827	51,27
Первинні резерви	23648	86,43	29 446	64,16	Строкові депозити	134411	54,51	120449	47,20
Вторинні резерви	3712	13,57	16 448	35,84	Інші зобов'язання	2183	0,89	3918	1,54
Інші ліквідні активи	1 003	0,36	28 309	9,14	Усього зобов'язань	246584	88,68	255194	82,39
Малоліквідні активи	229218	82,44	210510	67,97	Статутний капітал	206083	654,98	206083	377,9
Неліквідні активи	20467	7,36	25 010	8,07	Власний капітал	31464	11,32	54529	17,61
Усього	278048	100	309723	100	Усього	278048	100	309723	100

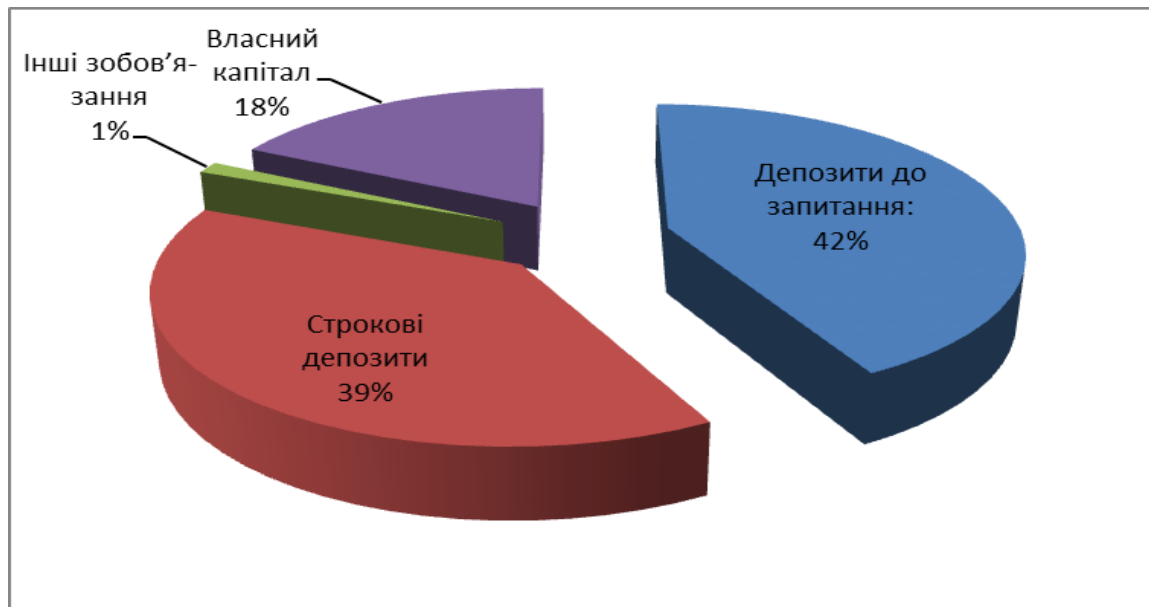

Рис.3.2. Структура пасивів АТ КБ «Приватбанк» за термінами залучення станом на 31.12.2019 р.

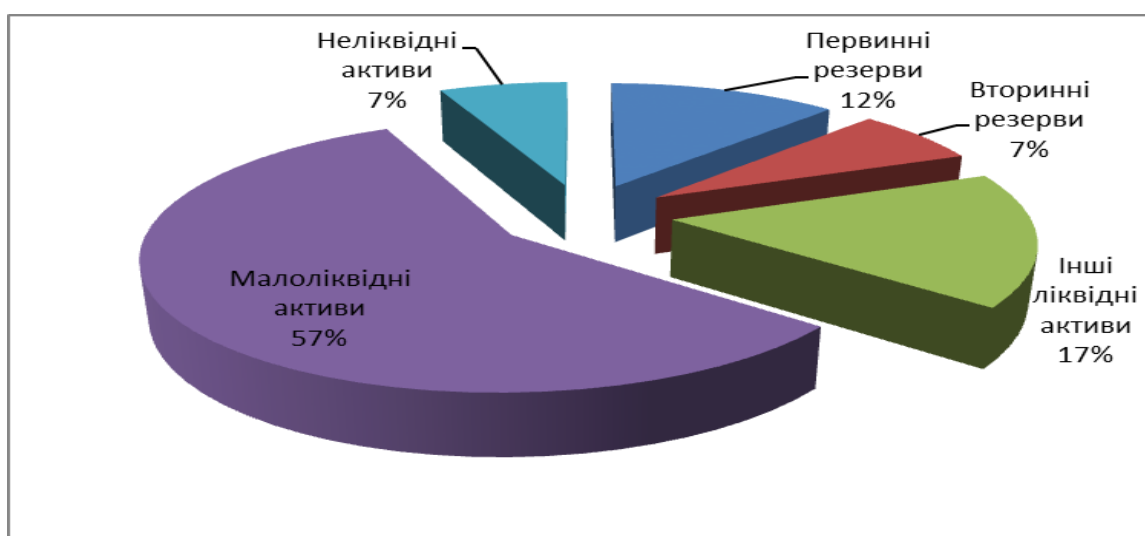
Висока частка NPL – результат кредитної експансії минулих років, коли стандарти оцінювання платоспроможності позичальників були низькими, а права кредиторів недостатньо захищеними. Інша вагома причина – практика кредитування пов'язаних осіб, що припинили обслуговувати кредити під час кризи. На сьогодні всі непрацюючі кредити визнані банком, рівень покриття їх резервами постійно зростає та становить приблизно 95%. Тому надалі непрацюючі кредити суттєво не впливатимуть на фінансові результати та капітал банку. Проте велика їх частка – тягар для банківської установи. Взагалі проблема NPL стосується усього банківського сектору, а особливо держбанків, у яких сконцентровано приблизно 75% NPL сектору (близько 45% припадає на Приватбанк). А у структурі пасивів питома вага у депозитів до запитання – 51,27%. Депозити до запитання є нестійкими пасивами, які можуть бути вилучені клієнтами банку в будь який момент. Тому банку з метою уникнення ризику невідповідності необхідно оптимізувати структуру активів/пасивів.

Ми провели моделювання структури активів/пасивів банку з метою узгодження обсягів різнотермінових вкладень в активи та банківських

зобов'язань, що забезпечить здатність виконання банківських зобов'язань у повному обсязі. Критерієм оптимальності моделі є досягнення максимальної відповідності між величинами залучених та розміщуваних на різні терміни коштів, і відповідно уникнення проблем з банківською ліквідністю.

Оптимізувавши структуру активів та пасивів отримали такі результати щодо досліджуваного банку (табл. 3.2)

Таким чином, змодельовавши оптимальну структуру балансу банку, ми отримали наступну структуру активів та пасивів (рис.3.3-3.4).

3.3. Оптимальна структура активів АТ КБ «Приватбанк» (прогноз на 31.12.2020р.)

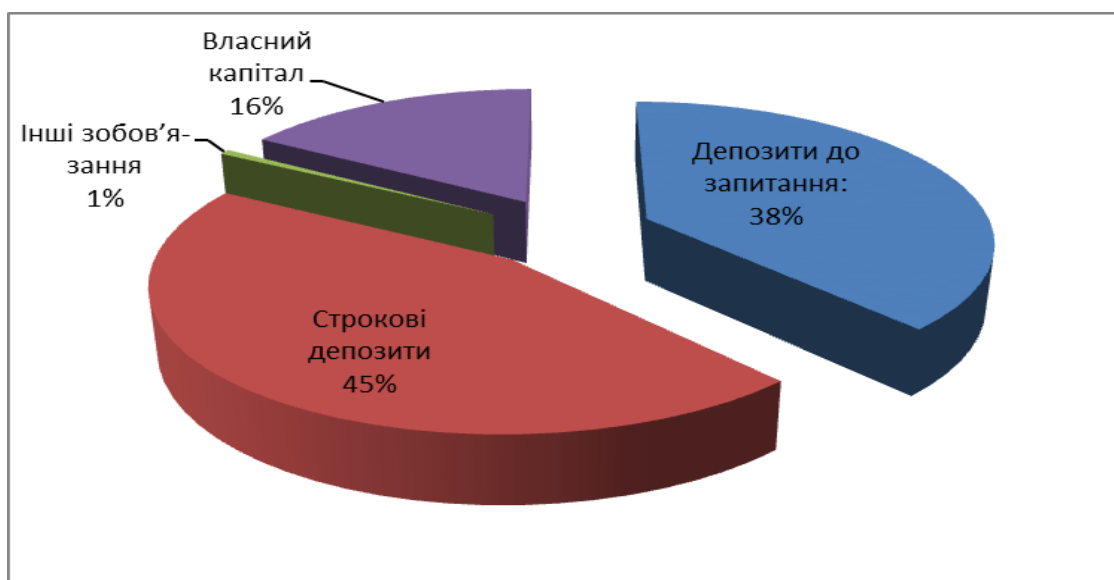
Згідно результатів моделювання у структурі активів, необхідно зменшити частку малоліквідних активів, шляхом активізації роботи з NPL кредитами, та збільшити долю короткострокових кредитів, які відносяться до групи інші ліквідні активи, високоліквідні активи та неліквідні активи можна залиши на тому ж рівні.

У структурі пасивів необхідно зменшити частку депозитів до запитання до 38% та збільшити строкові депозити до 45%.

Таблиця 3.2

Розрахована оптимальна структура ресурсів та джерел їх формування АТ КБ «Приватбанк» за 2020р. за ліквідністю та термінами залучення (прогноз)

	01.01.20	%	31.12.20	%		01.01.20	%	31.12.20	%
АКТИВИ					ПАСИВИ				
Високоліквідні активи у т.ч	45 894	14,82	109906,39	20,1	Депозити до запитання:	130827	51,27	207765,8	45,4
Первинні резерви	29 446	64,16	70340,1	64	Строкові депозити	120449	47,20	246207,09	53,8
Вторинні резерви	16 448	35,84	39566,3	36	Інші зобов'язання	3 918	1,54	3203,43	0,7
Інші ліквідні активи	28 309	9,14	95142,9	16,3	Усього зобов'язань	255194	82,39	457634	84,7
Малоліквідні активи	210510	67,97	330265,99	56,4	Статутний капітал	206083	377,93	206083	234,12
Неліквідні активи	25 010	8,07	39369,45	7,2	Власний капітал	54529	17,61	89164	16,4
Усього	309723	100	546798	100	Усього	309723	100	546798	100

3.4. Оптимальна структура пасивів АТ КБ «Приватбанк» (прогноз на 31.12.2020р.)

Отже ми застосували економіко-математичну модель розподілу фінансових ресурсів між видами активів, яка належить до класу задач лінійного математичного програмування. Отримані результати дають змогу забезпечити здатність АТ КБ «Приватбанк» виконувати банківські зобов'язання у повному обсязі в перспективі подальшої діяльності.

Також необхідно відзначити, що актуальним у сучасних умовах є дослідження моделювання розміру активів комерційного банку (зростання активів). Стабільне зростання активів банку позитивно впливає на рівень прибутковості його роботи, але знижує ліквідність. Формула для визначення стабільного зростання активів банку в короткостроковому періоді має такий вигляд:

$$G = ROE * (1 - DPR), \quad (3.7)$$

де G — рівень зростання активів;

ROE — рентабельність капіталу;

DPR — коефіцієнт виплати дивідендів.

Визначається коефіцієнт виплати дивідендів як співвідношення суми дивідендів до доходів банку, але сутність цього показника полягає в тому, що він вимірює частку дивідендів у чистому прибутку банку.

Далі ми побачимо, що саме це визначення необхідно використовувати для планування зростання активів комерційного банку.

Приріст активів можна дослідити за допомогою такого рівняння:

$$\Delta A = \Delta K + \Delta Z, \quad (3.8)$$

де ΔA — приріст активів;

ΔK — приріст капіталу;

ΔZ — приріст зобов'язань.

Умови (1) та (2) знаходять відображення у формулах (3.10) та (3.11):

$$\Delta K = \text{ЧП} * \text{ЧНП}, \quad (3.9)$$

де ЧП — обсяг чистого прибутку;

ЧНП — частка нерозподіленого прибутку.

$$\Delta Z = \text{ЧП} * \text{ЧНП} * \frac{Z}{K}, \quad (3.10)$$

де $\frac{Z}{K}$ — співвідношення зобов'язань та капіталу.

На підставі формул можна визначити обсяг чистого прибутку, який забезпечує бажаний рівень приросту активів:

$$\frac{\Delta A}{A} = \frac{\text{ЧП}}{K} * \left(1 - \frac{D}{\text{ЧП}} \right) = \frac{\text{ЧП} - D}{K}, \quad (3.11)$$

При довгостроковому плануванні можна керуватися тим, що зростання активів банку можливе за рахунок: збільшення нерозподіленого прибутку, емісії акцій, зміни структури пасивів банку.

Отже, приріст активів комерційного банку у цьому разі залежить як від внутрішніх, так і від зовнішніх чинників.

При дослідженні обсягу активів банку варто зазначити, що суттєвого рівня зростання активів можна досягти тільки протягом певного короткого проміжку часу (як правило, за 1 рік). Після цього, якщо всі умови для зростання залишаються на тому самому рівні, значення темпу приросту активів знизиться.

Також необхідно зазначити, що в кризових умовах проблема управління активами, а особливо якістю активів, вирішується не лише на мікро- а й на макрорівні. На макрорівні цією проблемою повинен опікуватися Національний Банк України.

3.2. Вдосконалення управління активами АТ КБ «Приватбанк» за допомогою імунізації балансу

Одним із методів УАП є управління інвестиційним горизонтом фінансових інструментів. Управління інвестиційним горизонтом покладено в основу такого методу зниження відсоткового ризику, як портфельна імунізація (portfolio immunization). Теорія портфельної імунізації та основні прийоми її практичного застосування вперше були сформульовані Ф. М. Редінгтоном у 1952 р. і тепер здебільшого розглядаються як інструменти загального інвестиційного аналізу, тобто стосуються будь-яких інвестиційних портфелів.

У найширшому сенсі портфельною імунізацією називають підбір та включення до портфеля таких фінансових інструментів, які мінімізують його чутливість до зміни відсоткових ставок на ринку. Отже, імунізацію можна

трактувати як нечутливість портфеля до коливань відсоткових ставок на ринку.

Стосовно банківської діяльності зміст цього методу зниження відсоткового ризику полягає в підборі та включенні до складу банківських портфелів таких фінансових інструментів, які дозволяють мінімізувати чутливість різниці між вартістю активів та зобов'язань банку до зміни відсоткових ставок на ринку, тобто захищають банківський капітал від впливу відсоткового ризику.

Це означає, що переоцінка активів і зобов'язань, які змінюють свою вартість за зміни відсоткових ставок, відбувається у встановленому порядку. Проте відповідно підібрана структура балансу дозволяє досягти того, щоб результати переоцінки однаково відобразилися на вартості обох сторін балансу і не мали негативного впливу на капітал банку. Таким чином, у процесі переоцінки підсумок (валюта) балансу може збільшитись або зменшитись, але за умови створення імунізації вартість капіталу банку залишиться стабільною.

Отже, метою імунізації є захист балансу банку від будь-яких змін ринкових відсоткових ставок протягом певного зафіксованого періоду (планового горизонту).

Теоретично фіксація відсоткових ставок за всіма операціями банку впродовж планового горизонту може вважатися ідеальною моделлю імунізації балансу, адже в такому разі зміна ринкових ставок не потягне за собою зміни вартості ні активних, ані пасивних статей балансу. Проте очевидно, що така ситуація недосяжна в практичній діяльності банків. Це пояснюється тим, що зафіксувати всі ставки протягом більш-менш тривалого періоду не має змоги жоден банк, хоча б внаслідок існування так званих коротких грошей, тобто проведення короткострокових операцій, здійснюваних кожного разу під ставку, яка склалася на ринку на момент операції.

Головне завдання в процесі імунізації банківського балансу полягає в підборі такої комбінації активів і пасивів, яка робить баланс нечутливим до змін ринкових ставок. При цьому окремі статті балансу залишаються чутливими до зміни параметрів ринку, але результати переоцінки активів та зобов'язань взаємно погашаються. Дібравши склад та структуру балансових статей так, аби середній строк погашення активів приблизно збігався із середнім строком погашення зобов'язань, банк може захиститися від негативного впливу ризику зміни відсоткових ставок.

Оскільки методика портфельної імунізації передбачає зниження чутливості фінансових інструментів до впливу відсоткового ризику, то виникає потреба у вимірюванні такої характеристики як чутливість. Показником, який найчастіше застосовується для цього, є середньозважений строк погашення фінансового інструмента — дюрація .

Дюрація фінансових інструментів обчислюється за формулою Ф. Макуолі і є відношенням приведеної вартості суми всіх очікуваних потоків доходів за фінансовим інструментом, зважених за часом надходження, до його ринкової ціни. Практична реалізація методики імунізації передбачає розрахунок дюрації всіх надходжень грошових коштів за активами та всіх виплат за пасивними операціями банку, які направляються вкладникам, кредиторам і акціонерам банку.

Оскільки вартість активів перевищує вартість зобов'язань на величину капіталу банку, то співвідношення між дюрацією активів та зобов'язань банку описується за допомогою моделі:

$$D_A = D_L \cdot \frac{L}{A}, \quad (3.12)$$

де D_A — зважений за вартістю надходжень строк погашення (дюрація) активів;

D_L — дюрація зобов'язань;

L — загальний обсяг зобов'язань;

A — обсяг активів.

Відношення зобов'язань до активів має бути меншим за одиницю, тому із співвідношення (3.12) випливає, що дюрація портфеля активів має бути коротшою за дюрацію портфеля зобов'язань. Це означає, що незалежно від напряму зміни відсоткових ставок активи банку мають переоцінюватися швидше, ніж зобов'язання.

Застосування моделі імунізації банківського балансу розглянемо на основі даних АТ КБ «Приватбанк». Для розрахунку дюрації зобов'язань нам необхідні дані вартості зобов'язань за строками погашення. Фінансові зобов'язання за строками погашення наведені в табл. 3.3.

Результати розрахунків дюрації активів наведені в табл. 3.4

Таблиця 3.4

Розрахунок дюрації активів банку

№	Показники	2017р.	2018р.	2019р.
1	Дюрація зобов'язань DL , років	0,85	0,81	0,88
2	Сукупні активи, тис.грн	253675	278048	309723
3	Зобов'язання, тис.грн	230056	246584	255194
4=1*(3/2)	Дюрація активів (Da), років	0,76	0,71	0,72

Виходячи з таблиці 3.4. дюрація зобов'язань складає.

$$2017 \text{ р. } 195640/230056=0,85$$

$$2018 \text{ р. } 201504/246584=0,81$$

$$2019 \text{ р. } 224638/255194=0,88$$

Виходячи з дюрації зобов'язань можна розрахувати дюрацію портфеля активів з формули (3.12) знаходимо:

$$2017\text{р. } Da=0,85 * \frac{230056}{256765} = 0,76;$$

Таблиця 3.3

Зобов'язання АТ КБ«Приватбанк» за звітний період

Зобов'язання	2017р.			2018р.			2019р.		
	Вартість, тис.грн	Строк фін. інструм., років	Зважена вартість, тис.грн	Вартість, тис.грн	Строк фін. інструм., років	Зважена вартість, тис.грн	Вартість, тис.грн	Строк фін. інструм., років	Зважена вартість, тис.грн
Заборгованість перед іншими фінансовими установами	160551		64377,14	13988		27490,38	16091		8616,25
До 1 міс.	72882	0,08	5830,56	3084	0,08	246,72	13054	0,08	1044,32
Від 1-3 міс.	757	0,17	128,69	3	0,17	0,51	0	0,17	0
Від 3-12 міс.	84953	0,63	53520,39	5	0,63	3,15	11	0,63	6,93
Понад 1 рік	1959	2,5	4897,5	10896	2,5	27240	3026	2,5	7565
Деривативи	2280		387,6	4820		385,6	60526		5101,7
До 1 міс.	0	0,08	0	4820	0,08	385,6	58684	0,08	4694,72
Від 1-3 міс.	2280	0,17	387,6	0	0,17	0	1638	0,17	278,46
Від 3-12 міс.	0	0,63	0	0	0,63	0	204	0,63	128,52
Понад 1 рік	0	2,5	0	0	2,5	0		2,5	0
Кошти клієнтів	18802016		3661359,2	33300433		6257281,4	36424104		6844231,5
До 1 міс.	15001922	0,08	1200153,8	27122706	0,08	2169816,5	29666889	0,08	2373351,1
Від 1-3 міс.	1073526	0,17	182499,42	1909535	0,17	324620,95	2088655	0,17	355071,35
Від 3-12 міс.	2426585	0,63	1528748,6	3693923	0,63	2327171,5	4040423	0,63	2545466,5
Понад 1 рік	299983	2,5	749957,5	574269	2,5	1435672,5	628137	2,5	1570342,5
Субординований борг	5003069		12455631	7704701		6200193,4	3830586		7656175,2
До 1 міс.	294	0,08	23,52	0	0,08	0	3118	0,08	249,44
Від 1-3 міс.	0	0,17	0	447	0,17	75,99	815726	0,17	138673,42
Від 3-12 міс.	27449	0,63	17292,87	6984234	0,63	4400067,4	6472	0,63	4077,36
Понад 1 рік	4975326	2,5	12438315	720020	2,5	1800050	3005270	2,5	7513175
Інші зобов'язання	500179		74876,84	432792		34623,36	591923		47353,84
До 1 міс.	485773	0,08	38861,84	432792	0,08	34623,36	591923	0,08	47353,84
Від 1-3 міс.	0	0,17	0	0	0,17	0	0	0,17	0
Від 3-12 міс.	0	0,63	0	0	0,63	0	0	0,63	0
Понад 1 рік	14406	2,5	36015	0	2,5	0	0	2,5	0
Разом	230056	0	195640	246584	0	201504	255194	0	224638

Розраховано на основі приміток до фінансової звітності

$$2018\text{р. } D a = 0,81 * \frac{246584}{278048} = 0,71$$

$$2019\text{р. } D a = 0,88 * \frac{255194}{309723} = 0,72$$

Із наведених вище залежностей випливає, що чим більша різниця між дюрацією активів та дюрацією зобов'язань банку, тим чутливішою до коливань процентних ставок на ринку буде чиста вартість банківської установи, тобто величина акціонерного капіталу. За умови, коли дюрація зобов'язань істотно коротша порівняно з портфелем активів, капітал банку зростатиме зі зниженням ринкових ставок і зменшуватиметься з їх підвищенням.

В нашому випадку розрив від'ємний (2017, 2018, 2019 р.) ($DA < DL$) - підвищення ставок спричинить скорочення капіталу, а їх зниження - збільшення капіталу.

Аналогічно до моделі гепу в процесі управління інвестиційним горизонтом банк може застосувати дві альтернативні стратегії — імунізації балансу (мінімізація ризику) та управління дюрацією (максимізація прибутку). За реалізації стратегії імунізації, приведена вартість банківських активів урівноважує приведену вартість банківських зобов'язань. Це практично повністю захищає банк від фінансових втрат унаслідок коливань ринкових ставок.

Добір дюрації портфелів, тобто всієї сукупності балансових позицій, утворює макрохедж лише в тому разі, коли приведена вартість активів дорівнює приведеній вартості зобов'язань. Ситуація, коли активи і пасиви банку повністю збалансовані як за середньозваженими строками погашення, так і за приведеними вартостями, створює імунізацію балансу й означає захист від будь-яких змін відсоткових ставок у межах планового горизонту, який за тривалістю дорівнює дюрації. Добір середньозважених строків погашення може здійснюватись також у межах окремих

балансових статей активів та пасивів, утворюючи мікрохедж, який частково захищає від відсоткового ризику.

Якщо ж банку з якоїсь причини не вдалося досягти імунізації балансу, то коливання ринкових ставок відобразатимуться на вартості його активів та зобов'язань, адже згідно з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку монетарні статті (а їх питома вага в банківському балансі становить понад 90 %) мають переоцінюватися у зв'язку зі зміною ринкових цін. У такому разі реалізується стратегія управління дюрацією. При цьому банк наражається на відсотковий ризик, але разом з тим має потенційну можливість отримання підвищених прибутків.

Чим більша різниця між дюрацією активів та дюрацією зобов'язань банку, тим чутливішою до коливань відсоткових ставок на ринку буде чиста вартість банківської установи, тобто величина акціонерного капіталу. За умови, коли дюрація зобов'язань істотно коротша порівняно з дюрацією портфеля активів, капітал банку зростатиме зі зниженням ринкових ставок і зменшуватиметься з їх підвищенням.

Отже, загальне правило управління відсотковим ризиком залишається незмінним:

- за додатного розриву між дюраціями активів і зобов'язань ($DA > DL$) вартість капіталу зростатиме в разі підвищення ставок на ринку і зменшуватиметься зі зниженням відсоткових ставок;

- якщо розрив від'ємний ($DA < DL$), то підвищення ставок призведе до скорочення капіталу, а їх зниження — до збільшення капіталу.

У процесі практичного застосування розглянутого підходу до управління балансом банку виникає декілька проблем. Одна з них пов'язана з тим, що з плином часу дюрації окремих фінансових інструментів змінюються, причому несинхронно. Як наслідок, обчислені значення дюрацій можна визнати надійними тільки в коротких часових інтервалах, коли ринкова дохідність не може суттєво змінитися. Отже,

модель імунізації банківського балансу, побудована сьогодні, можливо, не відповідатиме завтрашнім потребам банку.

Інша проблема полягає в тому, що теорія імунізації, втім як і будь-яка інша теоретична концепція, ґрунтується на певних припущеннях, що не завжди мають місце в реальному житті. Зокрема, одне із них зводиться до того, що і короткострокові, і довгострокові ставки відсотка характеризуються однаковою чутливістю, хоча насправді короткострокові ставки більш чутливі і змінюються швидше.

Ці проблеми вирішуються в процесі автоматизації обчислювальних процедур. Впровадження відповідних програмних продуктів дозволяє банку частіше проводити перерахунок дюрації з урахуванням кон'юнктури ринку і у відповідний спосіб коригувати окремі портфелі та баланс в цілому.

Таким чином виходячи з вищезгаданого підсумуємо результати дослідження.

Запропоновано вдосконалення управління активами за допомогою імунізації балансу АТ КБ «Приватбанк».

Головне завдання в процесі імунізації банківського балансу полягає в підборі такої комбінації активів і пасивів, яка робить баланс нечутливим до змін ринкових ставок. При цьому окремі статті балансу залишаються чутливими до зміни параметрів ринку, але результати переоцінки активів та зобов'язань взаємно погашаються. Дібравши склад та структуру балансових статей так, аби середній строк погашення активів приблизно збігався із середнім строком погашення зобов'язань, банк може захиститися від негативного впливу ризику зміни відсоткових ставок.

Оскільки методика портфельної імунізації передбачає зниження чутливості фінансових інструментів до впливу відсоткового ризику, то виникає потреба у вимірюванні такої характеристики як чутливість. Показником, який найчастіше застосовується для цього, є середньозважений строк погашення фінансового інструмента — дюрація .

Чим більша різниця між дюрацією активів та дюрацією зобов'язань банку, тим чутливішою до коливань процентних ставок на ринку буде чиста вартість банківської установи, тобто величина акціонерного капіталу. За умови, коли дюрація зобов'язань істотно коротша порівняно з портфелем активів, капітал банку зростатиме зі зниженням ринкових ставок і зменшуватиметься з їх підвищенням.

За результатами розрахунків ні в одному році досліджуваний банк не отримав додатний розрив. За додатного розриву між дюраціями активів і зобов'язань ($DA > DL$) вартість капіталу зростатиме в разі підвищення ставок на ринку і зменшуватиметься зі зниженням відсоткових ставок.

Три досліджувані роки – 2017-2019 рр. - розрив від'ємний ($DA < DL$) - підвищення ставок спричинить скорочення капіталу, а їх зниження — збільшення капіталу.

3.3. Вдосконалення управління активами АТ КБ «Приватбанк» із застосуванням GEP – менеджменту

Стрімкий розвиток фінансових ринків, інтеграція фінансових систем, розвиток інформаційних систем і технологій значно збільшили швидкість здійснення та обсяги банківських операцій. Оцінюючи ризиковість світового банківського сектору, варто зазначити, що наразі фінансові ринки переживають безпрецедентний тиск. Як свідчать експерти, серйозною загрозою для банківської галузі є слабкість світової економіки внаслідок пандемії COVID-19. У випадку рецесії цілком ймовірним є те, що банки знову понесуть великі кредитно-інвестиційні втрати.

Слід взяти до уваги звіт Центру з вивчення фінансових інновацій «Banking Banana Skins», за результатами досліджень якого, ступінь тривожності у фінансовому секторі за останні 15 років знаходиться на найвищому рівні.

Специфічні банківські ризики походять з області фінансування. Побоювання з приводу достатності ліквідності і капіталу знаходяться знову на підйомі через низький рівень довіри до (та серед) банків. Залишається під сумнівом здатність банківського сектору нарощувати рентабельність у складному та мінливому середовищі. Окрім цього, ускладнює картину високий ступінь політичного втручання та регулювання у банківській сфері, які спрямовані на вихід з кризи, але, разом з тим, спричинюють додаткові витрати для банків та ускладнюють процес кредитування реальної економіки.

Нові регулятивні вимоги водночас впливають на обсяги і складність завдань, що постають перед менеджментом. Тому джерелом стурбованості також є слабкість корпоративного управління та якість ризик - менеджменту в банку.

Серед стрімко зростаючих ризиків знаходиться ризик продовження бізнесу, тобто здатності банківської системи функціонувати після краху головної фінансової інституції країни. Щодо похідних цінних паперів, то вони як і раніше знаходяться в зоні великого ризику. Потенційно небезпечні рухи спостерігаються в ринкових ризиках.

Особлива увага приділяється ризику зміни процентних ставок, що зумовлюється непередбачуваністю у змінах процентних ставок на фінансових ринках. Він може бути як джерелом прибутковості для банку, так і серйозною загрозою банківським надходженням та капіталу.

Ризик зміни процентної ставки – це наявний або потенційний ризик для надходжень або капіталу, який виникає внаслідок несприятливих змін процентних ставок [2].

Відповідно до джерел виникнення даного ризику виділяють чотири його види:

– ризик переоцінки – виникає через різницю в строках погашення (для інструментів з фіксованою процентною ставкою) та переоцінки величини ставки (для інструментів з плаваючою процентною ставкою) банківських активів, зобов'язань та позабалансових позицій;

- ризик зміни кривої дохідності – виникає через зміни в нахилі та формі кривої дохідності;

- базисний ризик – виникає через відсутність достатньо тісного зв'язку між коригуванням ставок отриманих та сплачених за різними інструментами, при однакових характеристиках переоцінки;

- опціональний ризик – виникає у разі наявності права відмови від виконання договору (реалізація права вибору власника опціону), яка є у багатьох банківських активах, зобов'язаннях та позабалансових портфелях [3].

Зміни процентних ставок впливають на чистий процентний дохід та рівень інших доходів, чутливих до зміни ставок, на вартість активів, зобов'язань та позабалансових інструментів банку. До того ж, основною складовою при формуванні доходів банку є саме процентні доходи.

В процесі управління даним ризиком банк стикається з дилемою «ризик – дохідність» (мінімізація ризику призведе до мінімізації доходу). У контексті економічної вартості банку ризик впливає на теперішню вартість очікуваних грошових потоків. Надійне управління ризиком зміни процентних ставок передбачає використання наступних елементів: нагляд з боку ради та вищого управління банку; адекватні положення та процедури з управління ризиком; оцінка та моніторинг за ризиком; внутрішній контроль і незалежний аудит [4].

У процесі управління ризиком варто дотримуватися певних принципів:

- рада банку повинна затверджувати стратегії та положення про управління ризиком, а вище керівництво – встановлювати ліміти ризику та процедури контролю його рівня;

- система оцінки ризику, яка використовується в банку, повинна охоплювати всі джерела його виникнення;

- положення та процедури щодо ризику необхідно встановлювати в залежності від характеру діяльності та складності організації банку;

- встановлені положення та процедури необхідно використовувати на консолідованій основі;
- у банку повинні бути комітети відповідальні за управління даним ризиком (у великих банках рекомендується створювати спеціальний відділ);
- за результатами внутрішнього контролю рекомендується вносити корективи в банківські системи оцінки ризику;
- необхідна чітка система детальної і своєчасної звітності вищому керівництву та органам банківського нагляду.

Основними методами управління ризиком є: структурне балансування, GAP менеджмент, дюрація (натуральне хеджування) та проведення операцій з деривативами (штучне хеджування). Також широко використовується статичне і динамічне моделювання.

Розглянемо GAP менеджмент більш детально. GAP менеджмент – це оцінка чутливості до процентного ризику окремих статей та балансу банку в цілому для встановлення контролю над рівнем ризику. Для розрахунку показника GAP необхідні характеристики фінансових інструментів, які формують статті активів і зобов'язань.

У процесі аналізу статей балансу для встановлення контролю над рівнем процентного ризику необхідно всі активи і пасиви банку розділити на чутливі до змін процентної ставки та нечутливі до таких змін (табл.3.5).

Показник гепу визначається як різниця між величиною чутливих активів та чутливих зобов'язань банку в кожному із зафіксованих інтервалів:

$$GAP(t) = FA(t) - FL(t) \quad (3.13)$$

де $GAP(t)$ — величина гепу (у грошовому вираженні) в періоді t ;

$FA(t)$ — активи, чутливі до зміни відсоткової ставки в періоді t ;

$FL(t)$ — пасиви, чутливі до зміни ставки в періоді t .

Геп може бути додатним, якщо активи, чутливі до змін ставки, перевищують чутливі зобов'язання ($FA(t) > FL(t)$), або від'ємним, якщо чутливі зобов'язання перевищують чутливі активи ($FA(t) < FL(t)$).

Таблиця 3.5

Класифікація активів за чутливістю до процентного ризику

Активи	Класифікація	Зобов'язання	Класифікація
Готівка	Нечутливі	Поточні рахунки	Чутливі
Короткострокові цінні папери	Чутливі	Депозити до запитання	Чутливі
Довгострокові цінні папери	Нечутливі	Короткострокові депозити	Чутливі
Кредити з плаваючою процентною ставкою	Чутливі	Довгострокові депозити	Нечутливі
Короткострокові кредити	Чутливі	Операції РЕПО	Чутливі
Довгострокові кредити	Нечутливі	Капітал	Нечутливі
Інші активи	Нечутливі		

Збалансована позиція, коли чутливі активи та зобов'язання рівні між собою, означає нульовий геп. За нульового гепу маржа банку буде стабільною, незалежною від коливань відсоткових ставок, а відсотковий ризик — мінімальним. Проте одержати підвищений прибуток завдяки сприятливій зміні відсоткових ставок на ринку за нульового гепу неможливо.

І додатний, і від'ємний геп надають банку потенційну можливість отримати більшу маржу, ніж у разі нульового гепу.

Для визначення співвідношення чутливих активів і зобов'язань банку використовують коефіцієнт гепу — $FGAP(t)$, який обчислюється як відношення чутливих активів до чутливих зобов'язань:

$$FGAP(t) = \frac{FA(t)}{FL(t)}. \quad (3.14)$$

Якщо коефіцієнт гепу більший за одиницю, то це означає, що геп додатний, коли менший — геп від'ємний. Якщо коефіцієнт дорівнює одиниці, то геп нульовий.

Головна ідея управління гепом полягає в тому, що величина та вид (додатний або від'ємний) гепу мають відповідати прогнозам зміни відсоткових ставок.

Правило управління гепом:

- якщо геп додатний, то зі зростанням відсоткових ставок маржа банку зростатиме і, навпаки, у разі їх зниження маржа зменшуватиметься;

- якщо геп від'ємний, то зі зростанням відсоткових ставок маржа банку зменшуватиметься, а з їх зниженням — збільшуватиметься

Це означає, що для банку не так вже й важливо, як змінюються відсоткові ставки на ринку. Головне — щоб геп відповідав тому напрямку руху ставок, який забезпечить підвищення прибутку, тобто був додатним за підвищення ставок і від'ємним — за їх зниження.

Проте менеджменту банку слід пам'ятати, що потенційна можливість одержання додаткового прибутку супроводжується підвищеним рівнем відсоткового ризику. Якщо прогноз зміни ставок виявиться помилковим або не справдиться, то це може призвести до зниження прибутку і навіть до збитків. Отже, за наявності в банку додатного чи від'ємного гепу цілком реальною є як імовірність одержання додаткових прибутків, так і ймовірність фінансових втрат.

Тому геп є мірою відсоткового ризику, на який наражається банк протягом зафіксованого часового інтервалу. Незалежно від того, додатний чи від'ємний геп має банк, чим більша абсолютна величина гепу, тим вищий рівень відсоткового ризику бере на себе банк і тим більше змінюється його маржа [35,36].

Але ні абсолютна величина гепу, ні коефіцієнт гепу не дають уявлення про те, яка частина активів чи пасивів банку залежить від зміни відсоткової ставки. Для контролю за рівнем відсоткового ризику використовують індекс відсоткового ризику.

Індекс відсоткового ризику дорівнює відношенню абсолютної величини гепу до робочих активів і виражається у відсотках:

$$IR(t) = \frac{|GAP(t)|}{A} 100, \quad (3.15)$$

де $IR(t)$ — індекс відсоткового ризику;

A — робочі активи банку.

Індекс відсоткового ризику показує, яка частина активів (коли геп додатний) чи пасивів (коли геп від'ємний) може змінити свою вартість у зв'язку зі зміною ринкових ставок, а отже, вплинути на ринкову вартість усієї банківської установи. Індекс розраховується без урахування знака, оскільки й додатний, і від'ємний геп можуть призвести до збитків.

Через установлення лімітів індексу відсоткового ризику банк може здійснювати контрольну функцію. Ліміт індексу визначає той рівень ризику відсоткової ставки, який банк вважає за доцільне на себе взяти. У практиці роботи зарубіжних банків ліміт індексу відсоткового ризику встановлюється, як правило, на рівні 20—25 %, хоча твердих норм не існує.

Зміну маржі банку залежно від коливань ринкових ставок дозволяє оцінити *модель гепу*, яка описує залежність між цими показниками:

$$\Delta P(t) \approx (r_p - r) \cdot GAP(t), \quad (3.16)$$

де $\Delta P(t)$ — величина зміни процентної маржі банку (у грошовому вираженні) протягом періоду t ;

r_p, r — прогнозована та поточна ринкові ставки відповідно.

Збільшення чи зменшення процентної маржі залежить від знака гепу («плюс» чи «мінус»), а також від того, зростатимуть чи спадатимуть відсоткові ставки на ринку.

Додатне значення $\Delta P(t)$ указує на збільшення маржі і буде результатом підвищення ставок за додатного гепу або зниження ставок за від'ємного гепу. Від'ємне значення $\Delta P(t)$ свідчить про зменшення маржі банку, зумовлене підвищенням ставок за від'ємного гепу або їх зниженням за додатного гепу.

За нульового гепу маржа банку буде стабільною, незалежною від коливань відсоткових ставок, відсотковий ризик — мінімальним, проте одержати підвищений прибуток завдяки сприятливій зміні відсоткових ставок буде неможливо. Отже, і додатний, і від'ємний геп дають потенційну можливість отримати більшу маржу, ніж за нульового гепу.

З моделі гепу випливає, що величина змін у показниках прибутковості банку залежить як від темпів зміни відсоткових ставок, так і від величини гепу, яку банк може регулювати на власний розсуд. Очевидно, що з цих двох чинників точно виміряти можна лише внутрішній, тобто геп, тоді як зовнішній (ставки) можна тільки прогнозувати з певним рівнем імовірності.

Показники гепу легко обчислити, коли відомі характеристики потоку грошових коштів кожного фінансового інструмента, що входить до складу активів та зобов'язань банку. Щодо динаміки ринкових ставок, то цього сказати не можна. Це й дає підстави вважати геп індикатором відсоткового ризику, на який наражається банк протягом зафіксованого часового інтервалу.

Якщо прогнозується зниження ставок, то менеджментові банку необхідно змінити структуру балансу і перейти від додатного гепу до нульового, завдяки чому вдасться звести до мінімуму відсотковий ризик. Перехід від нульового до від'ємного гепу в разі зниження ставок забезпечить підвищення рівня прибутковості, але супроводжуватиметься підвищеним ризиком.

Головне завдання менеджменту банку в процесі управління гепом — досягти відповідності між видом гепу та прогнозом зміни напрямку, швидкості й рівня відсоткових ставок. Необхідною умовою управління гепом є наявність надійного прогнозу (або можливість зробити такий прогноз) та передбачуваність економічної ситуації.

Висновки до 3 розділу

В третьому розділі ми запропонували удосконалення управління якістю активів АТ КБ «Приватбанк» шляхом оптимізації їх структури. Зокрема здійснили моделювання оптимальної структури балансу АТ КБ «Приватбанк» у рамках збалансованої стратегії управління активами і пасивами. Застосування запропонованої моделі дозволить АТ КБ «Приватбанк» виконувати банківські зобов'язання у повному обсязі в перспективі подальшої діяльності.

Також запропоновано вдосконалення управління активами за допомогою імунізації балансу АТ КБ «Приватбанк». Головне завдання в процесі імунізації банківського балансу полягає в підборі такої комбінації активів і пасивів, яка робить баланс нечутливим до змін ринкових ставок. При цьому окремі статті балансу залишаються чутливими до зміни параметрів ринку, але результати переоцінки активів та зобов'язань взаємно погашаються. Дібравши склад та структуру балансових статей так, аби середній строк погашення активів приблизно збігався із середнім строком погашення зобов'язань, банк може захиститися від негативного впливу ризику зміни відсоткових ставок.

Запропоновано засади застосування ГЕП-менеджменту для досліджуваного банку. Метод гепу дозволяє банкові контролювати відсотковий ризик у зафіксованому часовому інтервалі, а також оцінювати можливі зміни маржі банку. Метод гепу дає можливість банку зважено керувати співвідношенням обсягів активів і зобов'язань.

ВИСНОВКИ

В ході виконання магістерської роботи було здійснено теоретичне обґрунтування та проведено практичний аналіз активів комерційного банку, що дало змогу в подальшому розробити практичні рекомендації щодо вдосконалення якості активів банку шляхом оптимізації структури їх складових, та зокрема отримати наступні висновки.

Розкрито економічну сутність та досліджено теоретичні основи класифікації активів комерційного банку. Визначено, що актив – частина, будь-який об'єкт бухгалтерського обліку, що відображається на балансі і визначає право контролю ним, що закріплено за банком. Актив документально відображає розміщення і використання залучених банком коштів, а саме активних операцій. Запропонована класифікація активів комерційного банку, яка включає систематизацію активів за шістьма ознаками: відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку; за цільовим призначенням; за ступенем ліквідності; за ступенем ризику; за дохідністю; за терміном розміщення. Запропонована класифікація дасть змогу детально та ретельно аналізувати склад та структуру активів комерційного банку, формувати обґрунтовані пропозиції у розрізі відповідних складових (ліквідності, прибутковості, ризикованості).

Визначено методичні аспекти аналізу та управління структурою та якістю активів комерційного банку, обґрунтовані основні недоліки та позитивні сторони цих методів. До методів аналізу віднесено: горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, якісний аналіз активів, кількісний (коефіцієнтний) аналіз. До методів управління зараховано: метод загального фонду коштів, метод конверсії коштів, збалансований підхід до управління фондами, управління за допомогою наукових методів.

Також доведено, що практична діяльність з управління активами включає в себе дві складові: фінансовий аналіз (проведення необхідних

фінансових розрахунків на основі методів аналізу активів) та прийняття рішень з впровадження відповідного методу управління активами.

Проаналізовано сучасний стан банківської системи України. Упродовж останніх років розпочався активний процес інтеграції банківської системи України у світову фінансову систему на основі її адаптації до міжнародних вимог функціонування та регулювання банківських систем. Тому в нинішніх умовах стратегічним завданням Національного банку України є розбудова стійкої, ефективної, конкурентоспроможної банківської системи, яка б сприяла довгостроковому економічному зростанню країни, її фінансовій безпеці.

Для дослідження було обрано АТ КБ «Приватбанк», який з грудня 2016 р. є найбільшим державним банком країни. Наразі АТ КБ «Приватбанк» є універсальним банком з фокусом на роздрібний сегмент, який активно просуває послуги для малого та середнього бізнесу та вибірково працює в корпоративному секторі. Банк здійснює свою діяльність відповідно до ліцензії Національного банку України (НБУ) з березня 1992 року. Станом на 31 грудня 2019 року Банк має 30 філій і 1 898 функціонуючих відділень в Україні та філію на Кіпрі.

В другому розділі ми розглянули організаційно-економічну характеристику банку, проаналізували основні показники діяльності, провели ґрунтовний вертикальний та горизонтальний аналіз досліджуваного банку протягом трьох років, та зокрема проаналізували структуру, динаміку та якість активів банку.

За підсумками аналізу 2017-2019 років банк залишається лідером банківського сектору України за більшістю позицій:

- з великим відривом банк займає 1 місце за коштами фізичних осіб та 3 місце за коштами юридичних осіб;
- банк зміцнив лідерство за кількістю активних клієнтів як фізичних осіб, так і клієнтів малого та середнього бізнесу, досягнувши збільшення

активних клієнтів фізичних осіб на 18%, юридичних осіб та приватних підприємців – на 22,5% протягом 2019 року;

- протягом 2019 року Банку вдалося значно наростити кредитний портфель - на 19% (+9 млрд. грн.). При цьому на ринку кредитування фізичних осіб Банк утримує лідируючі позиції.

За підсумками досліджуваного періоду банк має достатній рівень капіталу. Регулятивний капітал Банку на кінець 2019 року становить 19,2 млрд. грн., а норматив адекватності регулятивного капіталу 14,15% (при нормі >10%). За підсумками проведеного стрес-тестування банків, проведеного НБУ в 2019 році, рівень адекватності капіталу не нижчий нормативного.

Ліквідність активів: усі нормативні показники банку значно перевищують норми, встановлені НБУ. Норматив короткострокової ліквідності (Н6) складав 100,41% на 31 грудня 2019 року (31 грудня 2018 року: 97,74%) при встановленому НБУ значенні нормативу не менше 60%. Коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) складав 268,26% за всіма валютами та 307,71% в іноземній валюті на 31 грудня 2019 року при встановленому НБУ значенні нормативу не менше 100%.

Протягом 2019 року банк значно підвищив рівень прибутковості операцій і забезпечив досягнення 32,6 млрд. грн. чистого прибутку (12,8 за 2018 рік). Основними факторами зростання прибутку в 2019 році є: зростання бізнесу, покращення якості кредитного портфеля, вплив ринкових факторів (динаміки валютних курсів та справедливої вартості активів банку).

Проаналізувавши безпосередню динаміку активів визначили, що протягом 2017 – 2019 років відбувалось постійне збільшення активів «Приватбанк», при чому зростання відбувалось переважно через збільшення показника інвестиційних цінних паперів банку та кредитів та авансів клієнтам. Ватро зауважити що саме ці показники мали найбільшу частку у структурі активів банку.

Протягом 2017-2019 років відбулися значні зміни в структурі активів «ПриватБанк» за ступенем ліквідності. Протягом усього досліджуваного періоду найбільшу частку у структурі активів мали ліквідні активи. В 2017-2018 роках спостерігалось збільшення питомої ваги показника, а в 2019 навпаки, відбулось зменшення. Також, протягом 2019 року відбулось значне збільшення питомої ваги показників високоліквідних активів та інших ліквідних активів банку, які в попередніх періодах мали тенденцію до зменшення. А протягом 2018 року відбулось значне зменшення питомої ваги неліквідних активів.

Протягом 2017-2019 років у структурі активів «ПриватБанк» за ступенем ризикованості найбільшу питому вагу мали активи 1 групи. Протягом 2017-2018 років показник мав загальну тенденцію до зростання, але в 2019 році почав зменшуватись. Питома вага активів 8 групи зменшувалась протягом 2017 року, а в 2018-2019 роках зростала. Варто зазначити, що загалом на резерви під активи усіх груп приходиться близько 30-25% від суми загальних активів банку.

Згідно з даними коефіцієнтного аналізу активів більшість коефіцієнтів банку відповідала оптимальному значенню. Але банк має дуже низьку диверсифікацію активів, про що свідчить високий коефіцієнт всіх вкладень в цінні папери становили (50%). Через це діяльність банку може бути ризикованою.

Запропоновано моделювання оптимальної структури балансу АТ КБ «Приватбанк» в рамках стратегії збалансованого управління активами та пасивами банку. Для отримання результатів було використано економіко-математичну модель розподілу фінансових ресурсів між видами активів, яка належить до класу задач лінійного математичного програмування. Отримані результати дають змогу забезпечити здатність АТ КБ «Приватбанк» виконувати банківські зобов'язання у повному обсязі в перспективі подальшої діяльності.

Запропоновано вдосконалення управління активами за допомогою імунізації балансу АТ КБ «Приватбанк». Головне завдання в процесі імунізації банківського балансу полягає в підборі такої комбінації активів і пасивів, яка робить баланс нечутливим до змін ринкових ставок. При цьому окремі статті балансу залишаються чутливими до зміни параметрів ринку, але результати переоцінки активів та зобов'язань взаємно погашаються. Дібравши склад та структуру балансових статей так, аби середній строк погашення активів приблизно збігався із середнім строком погашення зобов'язань, банк може захиститися від негативного впливу ризику зміни відсоткових ставок.

Оскільки методика портфельної імунізації передбачає зниження чутливості фінансових інструментів до впливу відсоткового ризику, то виникає потреба у вимірюванні такої характеристики як чутливість. Показником, який найчастіше застосовується для цього, є середньозважений строк погашення фінансового інструмента — дюрація .

Чим більша різниця між дюрацією активів та дюрацією зобов'язань банку, тим чутливішою до коливань процентних ставок на ринку буде чиста вартість банківської установи, тобто величина акціонерного капіталу. За умови, коли дюрація зобов'язань істотно коротша порівняно з портфелем активів, капітал банку зростатиме зі зниженням ринкових ставок і зменшуватиметься з їх підвищенням.

У досліджуваній період розрив від'ємний ($DA < DL$) - підвищення ставок спричинить скорочення капіталу, а їх зниження — збільшення капіталу.

Запропоновано застосування GAP - менеджменту для вдосконалення управління активами АТ КБ «Приватбанк». GAP менеджмент – це оцінка чутливості до процентного ризику окремих статей та балансу банку в цілому для встановлення контролю над рівнем ризику. Для повної характеристики GAP менеджмент нами визначено три показники: показник гепу; індекс

відсоткового ризику; вплив зміни відсоткових ставок на маржу банку.

Правило управління гепом:

- якщо геп додатний, то зі зростанням відсоткових ставок маржа банку зростатиме і, навпаки, у разі їх зниження маржа зменшуватиметься;

- якщо геп від'ємний, то зі зростанням відсоткових ставок маржа банку зменшуватиметься, а з їх зниженням — збільшуватиметься

СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз банківської діяльності: Сучасні концепції, методи та моделі. Л.О.Примостка; Київ. нац. екон. ун-т., 2012. 313 с.
2. Белова І. Впровадження нових вимог щодо оцінки кредитного ризику у банках України. URL: <http://www.inter-nauka.com/issues/>(дата звернення 26.10.2020).
3. Бобиль В. В. Облік у банках навч. посібник: В. В. Бобиль; Дніпропетр. нац. ун-т залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна. Дніпропетровськ, 2015. Акцент ПП. 328 с.
4. Богданюк В.Д. Кредитна політика як основний інструмент досягнення стратегічних цілей комерційного банку. URL: <http://www.science-community.org> (дата звернення 15.09.2020 р.)
5. Болгар Т. М. Проблемні кредити банків як результат реалізації кредитного ризику /Економічний нобелівський вісник. 2014. № 1 (7). С. 50 – 58.
6. Бондаренко Л. А. Оцінка портфеля проблемних кредитів комерційних банків України в контексті забезпечення стабільності банківської системи / Вісник Університету банківської справи Національного банку України. 2014. № 2 (20). С. 169–172.
7. Бровко Л. І.. Аналіз кредитного портфеля комерційних банків України в сучасних умовах URL: http://www.economy.in.ua/pdf/11_2018/18.pdf (дата звернення 29.10.2020).
8. Бугель Ю. В. Удосконалення методики оцінки ефективності кредитного процесу банку /Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського. 2015. №3. С. 681 – 686.
9. Бугель Ю. В. Поняття кредитного портфеля комерційного банку та необхідність ефективного управління ним / Світ фінансів. 2011. Вип. 2. С. 98-107.

10. Бурлаєнко Т. І. Особливості управління кредитним портфелем банку / Миколаївський національний університет ім.В. О. Сухомлинського. 2016. №14. С. 744–748
11. Вовк В.Я., Хмеленко О.В. Кредитування і контроль: навч. посіб. К.: Знання, 2008. 463 с.
12. Вовчак О. Д Кредит і банківська справа: підруч. Вовчак О. Д., РуцишинН. М., Андрейків Т. Я. К.: Знання, 2008. 564 с.
13. Ганзюк С. М. Особливості функціонування проблемних банків в Україні /«Молодий вчений» № 8 (35). серпень 2016 р. С. 11-14.
14. Грушко В. Оптимізація структури кредитного портфелю комерційного банку / Вісник НБУ. 2014. №2. С. 28–32
15. Демчук Н.І. Загальний підхід до концепції та процесу управління банківськими ризиками / Глобальні та національні проблеми економіки. 2014. № 2. С. 1049–1052.
16. Жукова Н.К., Зражевська Н.В. Сучасний стан та проблеми управління кредитним портфелем комерційних банків / Економічний часопис-XXI. 2013. № 1—2 (1). 71 с.
17. Золотарьова О.В. Концепція кредитної політики комерційного банку та можливості підвищення її ефективності // Науковий вісник Херсонського державного університету. Економічні науки. 2014. № 9. С. 108–112.
18. Концепція управління кредитним ризиком в сучасних умовах розвитку економіки України . Т.О. Журавльова, Л.І. Назаркіна // Економічні інновації: Зб. наук. пр. Одеса: ІПРЕЕД НАН України, 2015. Вип. 60, т. І. С. 121-129.
19. Кошель Г. М., Вядрова І. М. Ефективність управління кредитним портфелем в умовах економічної нестабільності URL:<https://modecon.mnau.edu.ua/efektyvnist-upravlinnia-kredytnym-portfelem/>(дата звернення 26.10.2020).
20. Крючко Л.С., Сидоренко А.В. Управління кредитним портфелем комерційного банку /Економіка і суспільство. 2017. №13. С.139-142.

21. Лисенок О. В. Оцінка ефективності кредитної діяльності вітчизняних банків / Вісник ЖДТУ. 2013. №3. С. 101–107.
22. Онищенко В. О. Методи управління кредитним портфелем банку / Економіка і регіон. 2014. № 5. С. 3-9.
23. Офіційний сайт АТ КБ «Приватбанк» URL: <https://privatbank.ua/> (дата звернення 27.12.2020)
24. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: Режим <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 16.10.2020).
25. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua> (дата звернення 25.12.2020)
26. Офіційний сайт Фонду гарантування вкладів фізичних осіб «Динаміка кількості банків – учасників ФГВФО» URL: <http://www.fg.gov.ua/statystyka> (дата звернення 11.10.2020 р.)
27. Пірог В.В. Оцінювання якості кредитного портфеля банків з урахуванням виконання економічних нормативів НБУ /Науковий вісник НЛТУ України. 2011. № 2. С. 228–235.
28. Показники фінансової звітності банків України URL: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat> (дата звернення 25.10.2020)
29. Положення про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи № 615 від 17.09.2015 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0615500-15> (дата звернення 25.10.2020)
30. Постанова від 04 лютого 2016 р. N 58 Про збільшення капіталу банків України URL: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=27072754> (дата звернення 18.09.2020)
31. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент у банку: підручник К.: КНЕУ, 2004. 468 с.
32. Про банки і банківську діяльність: Закон України № 2740 від 20.09.2001р. Дата оновлення 15.06.2018. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua> (дата

звернення 05.09.2020)

33. Ребрик Ю. С. Експрес-діагностування фінансової стійкості банків на основі застосування методів непараметричної статистики Ефективна економіка. 2016. № 2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=478133> (дата звернення 26.10.2020)
34. Рогожнікова Н.В. Аналіз стану та динаміки кредитної діяльності банків України /Фінансовий простір. 2012.– № 1(15). С. 30–34.
35. Русіна Ю. О. Забезпечення фінансової стійкості комерційного банку. 2015. №2. С. 87–90.
36. Руснак Ю. І. Правове регулювання ліквідності та платоспроможності банків. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2016. Вип. 36(2). С. 58–61.
38. Руснак Ю. І. Правове регулювання ліквідності та платоспроможності банків. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2016. Вип. 36(2). С. 58–61.
39. Рясних Є.Г. Система управління кредитним портфелем у комерційному банку / Вісник Хмельницького національного університету. 2011. № 2. С. 146–149.
40. Сайт інформаційного агентства «Ваш банкір» «Банківський сектор України: реалії та перспективи» URL: [<http://vashbankir.com/financial-literacy/articles/bankovskiy-sektor-ukrainy-realii-iperspektivy>. (дата звернення 10.10.2020 р.)
41. Серик Ю.В. Управління кредитним портфелем банку / Економіка і управління. 2012. № 4. С. 70–75.
42. Статистика індикаторів фінансової стійкості НБУ. URL: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish> (дата звернення 25.12.2020)
43. Степаненко К.Р. Особливості формування кредитного портфеля банку // Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2016. № 7. С. 169.

44. Стратегічний аналіз кредитно-інвестиційної діяльності комерційних банків України . Н.Г. Рогальська // Економічні інновації: Зб. наук. пр. Одеса: ІПРЕЕД НАН України, 2013. Вип. 54. С. 282-293.
45. Управління ризиками банків: монографія у 2 томах. Т. 1: Управління ризиками базових банківських операцій. А.О. Єпіфанов, Т.А. Васильєва, С.М. Козьменко та ін. за ред. д-ра екон. наук, проф. А.О. Єпіфанова і д-ра екон. наук, проф. Т.А. Васильєвої. «УАБС НБУ», 2012. 283 с.
46. Шелудько Н. М. До визначення фінансової стійкості комерційного банку Вісник Національного банку України. 2017. № 3. С. 40–43.
47. Юрків М.Т. Управління проблемними кредитами банків в Україні: сучасні законодавчі аспекти / Інноваційна економіка. 2015. № 11. С. 184–188. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2015_11_29 (дата звернення 25.11.2020).
48. Яременко О. Р. Проблемні кредити банків: сутність, сучасний стан та методи їх регулювання / Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. Випуск 8. С. 1080 – 1085.

ДОДАТКИ

ГРУПА "ПРИВАТБАНК"
Консолідований звіт про фінансовий стан

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2019	31 грудня 2018
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	6	45 894	27 360
Заборгованість банків	7	27 118	-
Кредити та аванси клієнтам	8	59 544	50 140
Інвестиційні цінні папери:			
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	84 680	86 244
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	66 602	79 299
- за амортизованою собівартістю	9	875	14 577
Поточні податкові активи		2 257	184
Інвестиційна нерухомість		3 379	3 340
Активи з права користування	10	1 703	-
Основні засоби та нематеріальні активи	11	4 850	3 843
Інші фінансові активи	12	2 228	2 756
Інші активи	13	9 289	8 899
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя		1 244	1 361
Активи, утримувані для продажу	14	-	117
ВСЬОГО АКТИВІВ		309 659	278 120
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Заборгованість перед НБУ	15	7 721	9 817
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями		201	196
Кошти клієнтів	16	240 457	230 997
Зобов'язання орендаря з лізингу	32	1 734	-
Поточне зобов'язання з податку на прибуток	24	9	6
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	24	122	137
Інші фінансові зобов'язання	17	1 523	2 257
Резерви та нефінансові зобов'язання	18	3 266	3 135
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		255 033	246 545
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	19	206 060	206 060
Емісійний дохід	19	23	23
Резерв переоцінки будівель	11	614	722
Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів		(1 274)	(3 303)
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Резерв переоцінки валют		27	27
Накопичений дефіцит		(162 999)	(184 129)
Чисті активи, що належать акціонеру Банку		54 625	31 574
Частка неконтролюючих учасників		1	1
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		54 626	31 575
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		309 659	278 120

Затверджено до вилучення та підписано 29 квітня 2020 року.

Г. Крумханзл
 Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
 Заступник Голови Правління
 (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
 Головний бухгалтер

ГРУПА "ПРИВАТБАНК"

Консолідований звіт про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід

У мільйонах українських гривень	Прим.	2019 рік	2018 рік
Процентні доходи	20	33 841	30 754
Процентні витрати	20	(14 162)	(13 996)
Чистий процентний дохід		19 679	16 758
Відрахування до резерву на зменшення корисності	21	(4)	(6 089)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		19 675	10 669
Доходи за виплатами та комісійними	22	24 575	19 590
Витрати за виплатами та комісійними	22	(6 386)	(4 402)
Прибутки мінус збитки від операцій з іноземною валютою та своп-контрактів		2 589	1 983
Прибутки мінус збитки від переоцінки іноземної валюти		6 510	1 145
Прибутки мінус збитки від реалізації інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		8	3
Збитки мінус прибутки від переоцінки інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	(1 526)	(3 085)
(Прибутки)/збитки від оцінки будівель та інвестиційної нерухомості		4	(553)
Зменшення корисності майна, що перейшло у власність банку як заставодержателя		(134)	(13)
Частка збитку від асоційованої компанії		(117)	-
Адміністративні та інші операційні витрати	23	(14 889)	(14 041)
Інші чисті доходи		2 391	1 559
Прибуток до оподаткування		32 700	12 855
Витрати з податку на прибуток	24	(30)	(9)
Чистий прибуток за рік		32 670	12 846
Інші сукупні доходи(витрати):			
<i>Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Фінансові інструменти, що визнаються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:			
- Нереалізований прибуток/(збиток) від переоцінки		2 037	(1 872)
- Прибуток, що рекласифіковано до складу прибутків чи збитків		(8)	(3)
- Зміни у резерві під очікувані кредитні збитки		-	-
- Податковий ефект		-	-
<i>Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Будівлі:			
- Переоцінка будівель		(70)	2
- Податковий ефект		15	(1)
Інші сукупні доходи(витрати)		1 974	(1 874)
ВСЬОГО СУКУПНИХ ДОХОДІВ ЗА РІК		34 644	10 972
Прибуток, що належить:			
Акціонеру Банку		32 670	12 846
Прибуток за рік		32 670	12 846
Всього сукупних доходи, що належать:			
Акціонеру Банку		34 644	10 972
Всього сукупні доходи		34 644	10 972
Базисний та скоригований дохід на акцію щодо прибутку, який належить акціонеру Банку (у гривнях на акцію)	19	44,39	17,46

Затверджено до випуску та підписано 29 квітня 2020 року.

П. Крумханал
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління
(з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

ГРУПА "ПРИВАТБАНК"
Консолідований звіт про фінансовий стан

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2018	31 грудня 2017 (перераховано)	31 грудня 2016 (перераховано)
АКТИВИ				
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	7	27 360	25 300	30 159
Заборгованість банків		-	2 903	-
Кредити та аванси клієнтам	8	50 140	38 335	32 615
Інвестиційні цінні папери:				
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	86 244	-	-
- наявні для продажу	9	-	90 354	64 409
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	79 299	-	-
- утримуються до погашення	9	-	36 322	-
- за амортизованою собівартістю	9	14 577	-	-
Вбудовані похідні фінансові активи	9	-	34 336	27 044
Передоплата з поточного податку на прибуток	24	184	184	181
Інвестиції в асоційовану компанію		-	-	216
Інвестиційна нерухомість	10	3 340	3 648	691
Приміщення, вдосконалення орендованого майна, обладнання та нематеріальні активи	11	3 843	3 376	3 472
Інші фінансові активи	12	2 756	2 981	2 679
Інші активи	13	8 899	8 815	9 585
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя		1 361	7 069	8 782
Активи, утримувані для продажу		117	117	-
ВСЬОГО АКТИВІВ		278 120	253 740	179 833
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ				
Заборгованість перед НБУ	14	9 817	12 394	18 047
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями	15	196	234	2 667
Кошти клієнтів	16	230 997	212 131	180 651
Випущені боргові цінні папери		2	2	2
Поточне зобов'язання з податку на прибуток	24	6	3	1
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	24	137	151	139
Інші фінансові зобов'язання	17	2 255	1 689	1 935
Резерви та нефінансові зобов'язання	18	3 135	3 299	2 552
Субординований борг		-	129	122
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		246 545	230 032	206 116
КАПІТАЛ				
Акціонерний капітал	19	206 060	206 060	50 695
Емісійний дохід	19	23	23	23
Внески у капітал, отримані за випущені, але не зареєстровані нові акції	19	-	-	111 591
Резерв переоцінки приміщень	11	722	804	842
Нереалізований (збиток)/прибуток від інвестиційних цінних паперів		(3 303)	(479)	521
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174	9 934
Резерв переоцінки валют		27	27	29
Накопичений дефіцит		(184 129)	(194 902)	(199 919)
Чисті активи, що належать акціонеру Банку		31 574	23 707	(26 284)
Частка неконтролюючих учасників		1	1	1
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		31 575	23 708	(26 283)
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		278 120	253 740	179 833

Затверджено до випуску та підписано 23 квітня 2019 року

 Г. Крумханза
 Голова Правління

 Г. Ю. Самаріна
 Заступник Голови Правління
 (з питань фінансів)

 В. В. Ярмоленко
 Головний бухгалтер